

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU18

Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändring i livsmedelslagen och tillstyrker det föreslagna bemyndigandet för regeringen att disponera de statliga avgiftsinkomsterna.

I propositionen föreslår regeringen bestämmelser som kompletterar EU:s kontaktmaterialförordning. Förslaget innebär att livsmedelslagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Det föreslås bl.a. ett generellt förbud mot att släppa ut material och produkter på marknaden som inte uppfyller de grundläggande kraven i förordningen. Regeringen gör bedömningen att kommunerna bör få ansvaret för att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet när det gäller företag som bedriver tillverkning, förädling och distribution av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Motsvarande kontroll vid livsmedelsanläggningar bör utföras av de kontrollmyndigheter som i dag ansvarar för den ordinarie livsmedelskontrollen vid dessa. Den nya kontrollen bör finansieras med avgifter som tas ut i efterhand. Regeringen föreslås få disponera de statliga avgiftsinkomsterna.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2021.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå följd motionsyrkandena och de yrkanden från allmänna motionstiden 2020/21 som behandlas i betänkandet.

I betänkandet finns 23 reservationer (M, SD, C, KD, L) och fem särskilda yttranden (M, SD, C, KD, L).

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:157 Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel.

Två yrkanden i en följd motion.

Cirka 120 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	8
Utskottets överväganden.....	10
Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel.....	10
Organisationen av kontrollen av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel.....	13
Livsmedelskontroll.....	17
Livsmedelsberedskap.....	24
Livsmedelsmärkning.....	37
Regler för försäljning av vildsvinskött.....	47
Dricksvattenfrågor.....	51
Övriga livsmedelsfrågor.....	57
Motioner som bereds förenklat.....	65
Reservationer.....	66
1. Organisationen av kontrollen av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel, punkt 2 (M).....	66
2. Förutsättningar för livsmedelskontrollen, punkt 3 (M).....	67
3. Beredskapslager och strategiska livsmedelsanläggningar, punkt 5 (M).....	67
4. Beredskapslager och strategiska livsmedelsanläggningar, punkt 5 (SD).....	68
5. Stärkt självförsörjning av livsmedel och tillgång till dricksvatten, punkt 6 (M).....	70
6. Stärkt självförsörjning av livsmedel och tillgång till dricksvatten, punkt 6 (SD).....	71
7. Stärkt självförsörjning av livsmedel och tillgång till dricksvatten, punkt 6 (KD).....	72
8. Stärkt självförsörjning av livsmedel och tillgång till dricksvatten, punkt 6 (L).....	74
9. Kvantitativa mål för självförsörjningsgraden av livsmedel, punkt 7 (SD).....	75
10. Kvantitativa mål för självförsörjningsgraden av livsmedel, punkt 7 (KD).....	75
11. Jordbrukets beredskap, punkt 8 (M).....	76
12. Jordbrukets beredskap, punkt 8 (SD).....	77
13. Jordbrukets beredskap, punkt 8 (C).....	77
14. Ursprungsmärkning, punkt 9 (M).....	79
15. Ursprungsmärkning, punkt 9 (SD).....	79
16. Ursprungsmärkning, punkt 9 (L).....	81
17. Livsmedelsmärkning i övrigt, punkt 10 (C).....	81
18. Regler för försäljning av vildsvinskött, punkt 11 (M).....	82
19. Regler för försäljning av vildsvinskött, punkt 11 (SD).....	83
20. Dricksvattenfrågor, punkt 12 (M).....	84
21. Flexibla regler för småskalig verksamhet, punkt 13 (C).....	86
22. Skyddade beteckningar, punkt 14 (SD).....	86
23. Nationella godkännanden av nya livsmedel etc., punkt 15 (SD).....	87

Särskilda yttranden	89
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (M).....	89
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (SD)	89
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (C).....	89
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (KD).....	89
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (L).....	90
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	91
Propositionen	91
Följdmotionen	91
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	91
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	105
<i>Bilaga 3</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	109

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Propositionen

1. Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel

Riksdagen

a) antar regeringens förslag till lag om ändring i livsmedelslagen (2006:804),

b) bemyndigar regeringen att använda de avgifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får ta ut för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i fråga om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:157 punkterna 1 och 2.

2. Organisationen av kontrollen av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel

Riksdagen avslår motion

2020/21:3973 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (M)

Livsmedelskontroll

3. Förutsättningar för livsmedelskontrollen

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1007 av Hampus Hagman (KD),

2020/21:2822 av Lars Beckman (M) och

2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 32.

Reservation 2 (M)

4. Moderniserad köttkontroll

Riksdagen avslår motion

2020/21:768 av Daniel Bäckström (C) yrkande 2.

Livsmedelsberedskap

5. Beredskapslager och strategiska livsmedelsanläggningar

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:288 av Ann-Christine From Utterstedt och Eric Westroth (båda SD) yrkande 3,

2020/21:677 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 20,

2020/21:730 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 11 och 12,

2020/21:2277 av Sten Bergheden (M),

2020/21:2526 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 1,
2020/21:2602 av Sofia Westergren (M) yrkande 1 i denna del och
2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 11.

Reservation 3 (M)

Reservation 4 (SD)

6. Stärkt självförsörjning av livsmedel och tillgång till dricksvatten

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 9,
2020/21:1665 av Malin Larsson m.fl. (S),
2020/21:2284 av Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M) yrkandena 1 och 2,
2020/21:2526 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2,
2020/21:2602 av Sofia Westergren (M) yrkande 1 i denna del,
2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2,
2020/21:3273 av Nina Lundström m.fl. (L) yrkande 36,
2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 8,
2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 66,
2020/21:3446 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 6 och
2020/21:3679 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 44.

Reservation 5 (M)

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (KD)

Reservation 8 (L)

7. Kvantitativa mål för självförsörjningsgraden av livsmedel

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 8 och
2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 3 och 4.

Reservation 9 (SD)

Reservation 10 (KD)

8. Jordbrukets beredskap

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 10,
2020/21:2944 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 14,
2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 9 och
2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 67.

Reservation 11 (M)

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (C)

*Livsmedelsmärkning***9. Ursprungsmärkning**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkandena 3 och 10,

2020/21:3099 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 6 och

2020/21:3248 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 18.

Reservation 14 (M)

Reservation 15 (SD)

Reservation 16 (L)

10. Livsmedelsmärkning i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1667 av Malin Larsson m.fl. (S),

2020/21:2712 av Mats Berglund (MP) och

2020/21:2952 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 13.

Reservation 17 (C)

*Vildsvinskött***11. Regler för försäljning av vildsvinskött**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:725 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 37 och

2020/21:3355 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 22.

Reservation 18 (M)

Reservation 19 (SD)

*Dricksvatten***12. Dricksvattenfrågor**

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1449 av Lina Nordquist (L) yrkandena 1 och 2,

2020/21:2709 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 10 och

2020/21:3357 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 18 och 23.

Reservation 20 (M)

*Övriga livsmedelsfrågor***13. Flexibla regler för småskalig verksamhet**

Riksdagen avslår motion

2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 19.

Reservation 21 (C)

14. Skyddade beteckningar

Riksdagen avslår motion

2020/21:726 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 9.

Reservation 22 (SD)

15. Nationella godkännanden av nya livsmedel etc.

Riksdagen avslår motion

2020/21:730 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 20.

Reservation 23 (SD)

16. Marknadsföring av modersmjölksersättning

Riksdagen avslår motion

2020/21:1500 av Robert Hannah (L).

Förenklad beredning

17. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 20 maj 2021

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M), Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M), Runar Filper (SD), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Nina Lundström (L), Staffan Eklöf (SD), Ulrika Heie (C), Markus Selin (S) och Kjell-Arne Ottosson (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2020/21:157 Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslaget har granskats av Lagrådet.

Med anledning av propositionen har en motion väckts med sammanlagt 2 yrkanden. I betänkandet behandlar utskottet även 122 motionsyrkanden om livsmedelspolitik från allmänna motionstiden 2020/21. Ett antal av dessa yrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen behandlat tidigare under valperioden och behandlas därför i förenklad ordning. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som behandlas i förenklad ordning redovisas i bilaga 3.

Den 19 april 2021 hade miljö- och jordbruksutskottet en offentlig utfrågning om lantbrukets sårbarhet. Landsbygdsministern och representanter från bl.a. Livsmedelsverket, Jordbruksverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Livsmedelsföretagen, Lantmännen och Lantbrukarnas Riksförbund deltog.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1935/2004 om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel och om upphävande av direktiven 80/590/EEG och 89/109/EEG (kontaktmaterialförordningen).

Förslaget innebär att livsmedelslagens (2006:804) tillämpningsområde utvidgas till att omfatta material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Det föreslås vidare ett bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om förbud eller villkor för handhavande, införsel i landet eller utsläppande på marknaden av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel samt om märkning och presentation av sådana material och produkter. Därutöver föreslås ett generellt förbud mot att släppa ut material och produkter på marknaden som inte uppfyller de grundläggande kraven i kontaktmaterialförordningen.

Regeringen gör bedömningen att kommunerna bör få ansvaret för att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet när det gäller företag som bedriver tillverkning, förädling och distribution av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Motsvarande kontroll vid livsmedelsanläggningar bör utföras av de kontrollmyndigheter som i dag ansvarar

för den ordinarie livsmedelskontrollen vid anläggningarna. Den nya kontrollen bör finansieras med avgifter som tas ut i efterhand.

Regeringen föreslås få disponera de statliga avgiftsinkomsterna. På samma sätt som gäller för livsmedelsanläggningar föreslås att det ska vara möjligt att flytta kontrollansvaret för en verksamhet som bedriver tillverkning, förädling eller distribution av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel mellan Livsmedelsverket och kommunerna. Det föreslås vidare att uppsåtliga och oaktsamma överträdelser av det föreslagna förbudet mot att på marknaden släppa ut material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel som inte uppfyller vissa grundläggande krav i kontaktmaterialförordningen ska kunna straffas med böter.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2021.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag. Därefter behandlar utskottet en följdmotion som innehåller förslag om tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknyter till lagförslagen, och efter det behandlas motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2020/21.

Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i livsmedelslagen och lämnar det bemyndigande som regeringen har begärt.

Bakgrund

Den 27 oktober 2004 antog Europaparlamentet och rådet förordning (EG) nr 1935/2004 om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel och om upphävande av direktiven 80/590/EEG och 89/109/EEG (kontaktmaterialförordningen). Förordningen och tillhörande tillämpningsförfordningar innehåller bestämmelser om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Reglerna utgör en del av ett gemensamt regelverk som rör livsmedel och andra områden med koppling till livsmedelskedjan.

Kontaktmaterialförordningen trädde i kraft 2004 och är i alla delar bindande och direkt tillämplig i Sverige. Regelverket behöver kompletteras med nationella bestämmelser för att det ska kunna tillämpas effektivt.

Kontoret för livsmedels- och veterinärfrågor vid Europeiska kommissionen genomförde 2011 en revision för att utvärdera Sveriges tillämpning och genomförande av kontaktmaterialförordningen. Kontoret har i sin slutrapport påpekat vissa brister i Sveriges system för offentlig kontroll av berörda produkter.

Den 12 oktober 2015 fick två sakkunniga i uppdrag att biträda Näringsdepartementet med att ta fram ett underlag med förslag på lämpliga former för att organisera och finansiera en ny kontroll av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Uppdraget redovisades den 27 april 2016 (N2015/07035).

I regleringsbrevet för 2018 fick Livsmedelsverket i uppdrag att utreda och lämna förslag på ett avgiftssystem för kontroll av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel (Livsmedelsverkets dnr

2018/00522). Slutrapporten redovisades den 10 december 2018. Inom Näringsdepartementet har man därefter tagit fram departementspromemorian Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel (Ds 2020:6). Promemorian har remissbehandlats. Under beredningen har kompletterande yttranden begärts från Livsmedelsverket.

Propositionen

Regeringen bedömer att de bestämmelser som behövs för att komplettera kontaktmaterialförordningen bör samlas i livsmedelslagen. Det finns ett nära samband mellan reglerna om livsmedel och reglerna om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Lagstiftningen om material och produkter utgör en del i EU:s regelverk som bl.a. syftar till att säkerställa säkra livsmedel. Det är lämpligt att alla nationella bestämmelser som har detta ändamål är samlade i en lag.

Regeringen föreslår därför att livsmedelslagens tillämpningsområde ska utvidgas till att omfatta material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel.

Vidare föreslår regeringen ett antal nya uttryck i livsmedelslagen. Uttrycket material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel ska i livsmedelslagen betyda material och produkter som omfattas av kontaktmaterialförordningens tillämpningsområde. Uttrycket utsläppande på marknaden ska, när det gäller material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel, ha samma betydelse som i kontaktmaterialförordningen. Det ska tydliggöras att uttrycket utsläppande på marknaden när det gäller livsmedel ska ha samma betydelse som i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet.

Regeringen föreslår också att bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för handhavande, införsel till landet eller utsläppande på marknaden av livsmedel ska kompletteras med en rätt att meddela sådana föreskrifter när det gäller material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Även bemyndigandet att meddela föreskrifter om märkning och presentation av livsmedel ska kompletteras med en rätt att meddela sådana föreskrifter om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska även, i likhet med vad som gäller för livsmedel, ha rätt att i det enskilda fallet besluta om sådana förbud eller villkor.

Utöver vad som följer av de EU-bestämmelser som livsmedelslagen kompletterar ska det enligt regeringens förslag vara förbjudet att på marknaden släppa ut sådana material och produkter avsedda att komma i kontakt med

livsmedel som inte uppfyller kraven i artikel 3, 4 och 15 i förordning (EG) nr 1935/2004.

Enligt regeringens bedömning bör utgångspunkten vara att kommunerna ska ansvara för att utföra offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet när det gäller material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel vid andra verksamheter än livsmedelsanläggningar. Kommunerna, Livsmedelsverket, länsstyrelserna och försvarsinspektören för hälsa och miljö bör kontrollera material och produkter som hanteras vid de livsmedelsanläggningar som de kontrollerar i dag. Den närmare ansvarsfördelningen bestäms av regeringen. Livsmedelsverket bör vara central myndighet för området material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel med ansvar att samordna kontrollen och lämna råd och hjälp. Länsstyrelserna bör ha motsvarande samordningsansvar inom länen.

Vidare föreslår regeringen att livsmedelslagens bestämmelser om frivillig överflyttning av ansvaret för offentlig kontroll ska omfatta även verksamheter som bedriver tillverkning, förädling och distribution av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel.

Regeringen bedömer att bestämmelsen om kontrollmyndighetens särskilda ingripanden m.m. inte bör omfatta material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel.

Vidare bedömer regeringen att offentlig kontroll av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel bör finansieras med en avgift som tas ut efter utförd kontroll. Även annan offentlig verksamhet bör finansieras med avgifter. Regeringen föreslår att den ska få disponera de avgiftsintäkter som de statliga myndigheterna tar ut för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet.

Regeringen föreslår även att uppsåtliga och oaktsamma överträdelser av det föreslagna förbudet mot att på marknaden släppa ut material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel som inte uppfyller kontakt-materialförordningens grundläggande krav ska straffas med böter. Enligt regeringens bedömning bör även andra uppsåtliga och oaktsamma överträdelser av skyldigheter, villkor eller förbud som finns i livsmedelslagen, i föreskrifter som meddelats med stöd av livsmedelslagen eller i EU-regelverket straffas med böter. Systemet med sanktionsavgifter i livsmedelslagen bör omfatta området material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel.

Regeringen föreslår slutligen att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2021.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen nu antar regeringens lagförslag. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som framförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag. Utskottet tillstyrker även det bemyndigande som regeringen begärt.

Organisationen av kontrollen av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att tydliggöra Livsmedelsverkets ansvar vid kontrollen av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel och vad Livsmedelsverkets och kommunernas kontroll ska omfatta.

Jämför reservation 1 (M).

Motionen

Enligt kommittémotion 2020/21:3973 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 1 ska Livsmedelsverkets ansvar för att säkerställa ett minimum av variation av hur reglerna tillämpas i olika delar av landet tydliggöras. Regeringen föreslår i propositionen att kommunerna får ansvaret för att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet när det gäller företag som bedriver tillverkning, förädling och distribution av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Livsmedelsverket föreslås vara central myndighet för området material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel med ansvar för att samordna kontrollen och lämna råd och hjälp. Här finns enligt motionärerna en risk för otydlighet och för variationer över landet. Motionärerna anser därför att det är centralt att regeringen tydliggör Livsmedelsverkets ansvar för att tillhandahålla råd och riktlinjer på ett sätt som säkerställer ett minimum av variation av hur reglerna tillämpas i olika delar av landet.

Enligt yrkande 2 bör Livsmedelsverkets och kommunernas ansvar för kontrollerna omfatta att minska den administrativa bördan på företagen inom jordbruks- och livsmedelsbranschen. Motionärerna anser att såväl Livsmedelsverkets som kommunernas ansvar för kontrollerna bör omfatta att tillhandahålla råd och riktlinjer på ett sätt som minskar den administrativa bördan på företagen inom jordbruks- och livsmedelsbranschen.

Kompletterande uppgifter

Som framgår av föregående avsnitt bedömer regeringen i propositionen att Livsmedelsverket bör vara central myndighet för området material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel med ansvar för att samordna kontrollen och lämna råd och hjälp.

Enligt 12 § livsmedelslagen är det Livsmedelsverket och, i fråga om länet, länsstyrelsen som samordnar övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämnar råd och hjälp i denna verksamhet, om inte regeringen föreskriver något annat. Regeringen gör i propositionen bedömningen att den ordning som gäller för livsmedel bör gälla även i fråga om material och produkter avsedda att

komma i kontakt med livsmedel. Vidare bedömer regeringen att det i vart fall under den tid som kontrollsystemet byggs upp är tillräckligt att Livsmedelsverket ansvarar för den nationella samordningen av övriga kontrollmyndigheters verksamhet och i den rollen lämnar råd och hjälp i denna verksamhet. Om det visar sig att det finns behov av att någon annan myndighet än Livsmedelsverket ger vägledning i kontrollarbetet har regeringen möjlighet att föreskriva om detta.

Livsmedelsverket har fått ett antal uppdrag av regeringen att likrikta och utveckla livsmedelskontrollen. I regleringsbrevet för 2017 fick myndigheten i uppdrag att under 2017–2019 utveckla stödet till den offentliga livsmedelskontrollen genom kompetenshöjande åtgärder. Inom uppdraget har flera olika utbildningar och andra insatser för att öka kompetensen och förbättra kontrollmetodikerna i den offentliga livsmedelskontrollen genomförts. Under 2018 påbörjades bl.a. ett arbete med att utveckla en god kontrollsed för livsmedelskontrollen, ett arbete som förväntas öka likvärdigheten inom livsmedelskontrollen och leda till förbättrade kontakter med företagen. I Livsmedelsverkets årsredovisning för 2019 redogörs för projektet God kontrollsed som startades genom en insamling av goda exempel i kontrollen och genom dialog med bransch och företag. Därefter har två fokusområden valts ut – Etik i yrkesrollen och Kontrollprocessen – där Livsmedelsverket har tagit fram olika sorters stöd.

Av del 2 i regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin framgår att det under 2020 skulle bedrivas ett arbete för likvärdig kontroll och god kontrollsed för att skapa goda och stabila förutsättningar för företagen. Inom ramen för livsmedelsstrategin gav regeringen i december 2019 Livsmedelsverket i uppdrag att vidta ett antal åtgärder under 2020–2025 för att uppnå livsmedelsstrategins övergripande mål om en ökad livsmedelsproduktion som är hållbar och konkurrenskraftig. Uppdraget syftar till att både utveckla pågående insatser och inleda nya inom främst de strategiska områdena Regler och villkor samt Konsument och marknad. En av åtgärderna i Livsmedelsverkets uppdrag handlar om att vidareutveckla det arbete som pågår inom livsmedelskontrollen för att öka likvärdigheten, utveckla bemötandefrågor och på andra sätt underlätta för företagen. I arbetet ska ingå bl.a. kompetenshöjande insatser, arbete för att etablera en god kontrollsed, målgruppsanpassning av information till företag och, där det bedöms möjligt, nationella anpassningar av livsmedelslagstiftningen med fokus på små företag.

Av Livsmedelsverkets årsredovisning för 2020 framgår att myndigheten fortsatt arbetet med att genomföra God kontrollsed i Sveriges livsmedelskontroll. Genom God kontrollsed skapas en mer likvärdig kontroll som utförs på bästa sätt. God kontrollsed är ett sätt att samla kontrollen av det som företagen upplever som positivt och befästa de delar som fungerar bra. En del i arbetet med God kontrollsed är att säkerställa att kontrollen blir mer riskbaserad och enhetlig, vilket bidrar till att företagen upplever kontrollen som mer likvärdig.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23) att uppdraget att utveckla livsmedelskontrollen är långsiktigt och kommer att fortsätta vidare och att det är viktigt för att skapa goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan. Vidare konstaterar regeringen att lönsamheten i livsmedelskedjan under en längre period visar en nedåtgående trend, framför allt i primärproduktionen och inom livsmedelsindustrin. Ett fortsatt arbete med sänkta kostnader och förenklingsinsatser, såsom utveckling av t.ex. en likvärdig livsmedelskontroll och utvecklad samverkan och samråd i beslutsprocessen, är viktigt. Att förenkla processer för efterlevnad av regler bidrar till att sektorn kan utvecklas och företagets konkurrenskraft stärkas.

Regeringen anför att den även i fortsättningen kommer att verka för att berörda myndigheter beaktar stärkt konkurrenskraft för företagen i sitt arbete med att utforma och tillämpa regler och villkor. Det är prioriterat för regeringen att företagen har rimliga möjligheter att uppfylla de krav som ställs och att processerna för tillståndsgivning är snabba och effektiva. Regeringen föreslog därför i budgetpropositionen för 2021 (utg.omr. 23) att 19 miljoner kronor per år 2021–2023 ska läggas på ytterligare förenklingsinsatser inom området, bl.a. på åtgärder som skapar en likvärdig livsmedelskontroll. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2020/21: MJU2, rskr. 2020/21:132).

I januari 2021 aviserade regeringen att den följer upp del 2 i livsmedelsstrategins långsiktiga handlingsplan med ytterligare åtgärder för att stärka arbetet med att nå strategins övergripande mål. De samlade åtgärderna utgör tillsammans en ny handlingsplan, del 3, och är en del av januariavtalet. Regeringen har bl.a. gett Livsmedelsverket i uppdrag att öka likvärdigheten i livsmedelskontrollen i hela landet. I uppdraget ingår att förenkla och underlätta för företagen så att kontrollerna effektiviseras, företagets avgifter minskar och företagets tid och resurser sparas. Här ska ingå utveckling av samråd och samverkan med bl.a. livsmedelskedjans näringslivsorganisationer samt fortsatt arbete för ett mer ändamålsenligt regelverk, bl.a. genom att tillsammans med företrädare för livsmedelsföretag utvärdera för vilka vardagssvårigheter de ser behov av mer flexibla lösningar. Vidare ska projektet God kontrollsed genomföras, en organisation som möjliggör minskad offentlig kontroll av tredjepartscertifierade företag ska byggas upp och upprätthållas och ytterligare satsningar ska också göras på kontroll på distans.

Enligt Livsmedelsverkets regleringsbrev för både 2020 och 2021 ska myndigheten redovisa sitt arbete för att det ska bli enklare att starta och driva företag. Särskilt fokus ska vara på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt men också på att åstadkomma en totalt sett minskad administrativ börda för företagen i linje med livsmedelsstrategins mål. Myndigheten ska även ha företagsperspektivet i fokus när regler utformas och tillämpas. I redovisningen ska åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt, smartare regelverk och hur myndigheten arbetar med service, effektivitet och bemötande redovisas. I redovisningen ska Livsmedelsverket även redogöra för

vilken samverkan med andra myndigheter och berörda aktörer som har genomförts.

Livsmedelsverket redovisar i sin årsredovisning för 2020 att myndigheten har i uppdrag att underlätta och skapa goda förutsättningar för företagande i livsmedelssektorn genom att informera och ge råd om lagstiftningen, bidra till regelförenkling, utveckla livsmedelskontrollen och främja livsmedelsexport. Arbetet sker i dialog med branschen. Livsmedelsverket arbetar för att göra det enklare att starta och driva företag med särskilt fokus på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt, smartare regelverk och myndighetens service, effektivitet och bemötande. Sedan 2019 bedriver Livsmedelsverket en särskild satsning, det s.k. företagsprojektet, för att öka samverkan och dialogen med företag. Målsättningen under 2020 var att identifiera åtgärder som förbättrar servicen till företag, med särskilt fokus på arbetssätt som gör det lättare att starta och driva små företag. Vidare redovisas att Livsmedelsverket kontinuerligt arbetar med att skapa ett enkelt och lättförståeligt regelverk både när det gäller egna regler och i arbetet med att påverka regelutvecklingen inom EU. Det pågår även ett arbete med att digitalisera livsmedelskontrollen för att öka tillgänglighet och transparens samt för att förenkla för företag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i detta betänkande ställt sig bakom regeringens förslag till ändringar i livsmedelslagen. Dessa ändringar innebär att Livsmedelsverket ska vara central myndighet för området material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel med ansvar för att samordna kontrollen och lämna råd och hjälp. I propositionen bedömer regeringen att den ordning som gäller för livsmedel även bör gälla för material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Enligt livsmedelslagen är det Livsmedelsverket som samordnar övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämnar råd och hjälp i denna verksamhet. Utskottet ser ingen anledning att göra någon annan bedömning än regeringen i denna fråga och ser inte heller något behov av att tydliggöra Livsmedelsverkets ansvar. Därmed avstyrks motion 2020/21:3973 (M) yrkande 1.

Vidare noterar utskottet att det pågår ett omfattande arbete med att likrikta och utveckla livsmedelskontrollen i Sverige. Viktiga delar i detta arbete är att utveckla kontakter med företagen och bemötandefrågor men även på andra sätt underlätta för företagen. Livsmedelsverket har bl.a. i uppdrag att tillsammans med livsmedelsföretagen arbeta för ett mer ändamålsenligt regelverk och utvärdera om det finns behov av mer flexibla lösningar. Sammantaget anser utskottet att det arbete som pågår bidrar till att minska den administrativa bördan på företag inom jordbruks- och livsmedelsbranschen. Utskottet anser därför att motion 2020/21:3973 (M) yrkande 2 kan lämnas utan åtgärd.

Livsmedelskontroll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förutsättningarna för livsmedelskontrollen och moderniserad köttkontroll.

Jämför reservation 2 (M).

Motionerna

Förutsättningar för livsmedelskontrollen

Enligt kommittémotion 2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 32 bör Livsmedelsverket ges i uppdrag att arbeta fram en ny policy för livsmedelskontroller. Motionärerna föreslår en ny modell för betalning av livsmedelskontrollen där företagen betalar en mindre, fast administrativ avgift varje år och därutöver faktureras efter utförd kontroll. Fokus i kontrollerna bör dessutom vara en gemensam dialog mellan inspektör och företag, där målet är att gemensamt lösa eventuella problem innan företaget får ett föreläggande.

Även i motion 2020/21:2822 av Lars Beckman (M) tas avgiften för livsmedelskontrollen upp. Motionären anser att regeringen bör göra en översyn av hur avgifterna från Livsmedelsverket påverkar möjligheterna att bedriva småskalig livsmedelsproduktion i Sverige. Livsmedelsverket har höjt sina avgifter för tillsyn kraftigt, vilket slår hårt mot små lokala matproducenter.

I motion 2020/21:1007 av Hampus Hagman (KD) anförs att förutsättningarna för att låta kommuner delegera livsmedelskontroller till ackrediterade kontrollorgan bör ses över. Med anledning av de återkommande bristerna i livsmedelskontroller och att en del kommuner saknar resurser för att hantera uppgiften bör lämpligheten i att låta ackrediterade kontrollföretag bidra till korrekt utförda livsmedelskontroller över hela landet utredas. Att det går att säkerställa att livsmedelskontroller sker på ett rättssäkert sätt i dialog med seriösa aktörer bör vara grundläggande om de ska genomföras.

Moderniserad köttkontroll

Enligt motion 2020/21:768 av Daniel Bäckström (C) yrkande 2 bör möjligheten till digital levandedjursbesiktning på distans via kamera och fjärrvideosamtal före avlivning av slaktfärdiga djur ses över. I dag lägger kontrollanterna ofta betydligt mer tid på att resa till och från slakterier än på själva besiktningen av djuren. Det är angeläget att få till regelförenklingar och myndighetsutövning som underlättar för djurhållning och de gröna näringarna.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Förutsättningar för livsmedelskontrollen

Den 22 oktober 2020 antog regeringen proposition 2020/21:43 En anpassning av bestämmelser om kontroll i livsmedelskedjan till EU:s nya kontrollförfordning. I propositionen gör regeringen bedömningen att det inte längre bör tas ut en årlig avgift för den ordinarie livsmedelskontrollen. En avgift bör i stället debiteras den enskilde efter utförd kontroll. Sådan efterhandsdebitering bör vara obligatorisk för alla kontrollmyndigheter. En ordning med efterhandsdebitering bör börja tillämpas tidigast den 1 januari 2022. Prövningsavgift, registreringsavgift och andra avgifter för verksamhet som utgör annan offentlig verksamhet bör fastställas utifrån myndighetens faktiska kostnader.

Enligt det nuvarande systemet med årlig kontrollavgift fastställs avgiften av kontrollmyndigheterna och betalas i förskott genom ett helt avgiftsbelopp för varje påbörjat kalenderår. Avgiften ska betalas oavsett om myndigheterna kontrollerar verksamheten under det aktuella året eller inte, och baseras på principen om full kostnadstäckning, men med möjlighet till nedsättning.

I promemorian En anpassning av bestämmelser om kontroll i livsmedelskedjan till EU:s nya kontrollförfordning (Ds 2018:41) görs bedömningen att det nuvarande systemet med en årlig avgift som betalas i förskott för varje påbörjat kalenderår bör ersättas av ett system med obligatorisk efterhandsdebitering. Grunden till det ställningstagandet är den kritik som från flera håll riktats mot systemet med en årlig kontrollavgift som betalas i förskott. Regeringen gör bedömningen att det nuvarande avgiftssystemet har brister. Det kan vara svårt att skapa förståelse för ett avgiftssystem som innebär att det kan gå mycket lång tid mellan det att avgiften betalas och kontrollen utförs. Regeringen anser att efterhandsdebitering ger en tydligare koppling mellan avgift och kontroll och gör att den faktiska kontrolltiden kan beaktas vid avgiftsberäkningen.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen således att fördelarna med ett system med efterhandsdebitering överväger nackdelarna och att efterhandsdebitering bör vara obligatorisk för alla kontrollmyndigheter. En årlig avgift bör därför inte längre tas ut för den ordinarie livsmedelskontrollen.

Vid behandlingen av propositionen (bet. 2020/21:MJU6) anförde miljö- och jordbruksutskottet följande:

Utskottet har tidigare i detta betänkande ställt sig bakom regeringens bedömning att det inte längre bör tas ut en årlig avgift för den ordinarie livsmedelskontrollen utan att den i stället ska debiteras efter utförd kontroll. Utskottet noterar den kritik som framförts mot dagens system med årlig avgift såsom att det är svårt med förståelse för ett system där kontrollen utförs vid senare tillfällen än när avgiften betalas. I likhet med regeringen anser utskottet att det finns övervägande fördelar med efterhandsdebitering då det ger en tydligare koppling mellan avgift och utförd kontroll samt att den faktiska kontrolltiden kan ligga till grund vid beräkningen av avgiften. Utskottet delar även regeringens bedömning att

det är viktigt att samtliga kontrollmyndigheter använder sig av efterhandsdebitering för att säkerställa en likvärdig.

När det gäller den årliga avgiftens storlek beräknas den i dag med utgångspunkt i Livsmedelsverkets riskklassningsmodell och kontrollmyndighetens fastställda timtaxa. Med stöd av den nuvarande riskklassningsmodellen får myndigheten fram en schabloniserad kontrolltid i antal timmar. En övergång till efterhandsdebitering möjliggör för kontrollmyndigheten att i större utsträckning än hittills lägga det faktiska antalet kontrolltimmar till grund för avgiftsberäkningen. Storleken på avgiften kan därmed i större utsträckning än hittills styras av det faktiska kontrollbehovet. Förutom den faktiska tiden för själva kontrollbesöket kommer myndigheten även att behöva debitera kostnader hänförliga till för- och efterarbete och gemensamma administrativa kostnader som exempelvis registerhållning. Vid efterhandsdebitering finns det inte någon risk att ett företag betalar för kontroll som kontrollmyndigheten inte hinner genomföra. För företag med låga risker kan den nya ordningen innebära att kontroll inte utförs årligen och att avgift därmed endast tas ut de år som kontroll utförs. Detta kan medföra att exempelvis små företag med låga risker kan få betala en högre kostnad för kontroll de år som en avgift tas ut, i stället för att kostnaden fördelas jämnt mellan åren. Företagens totala kostnader för kontroll bedöms dock inte öka på grund av en övergång till efterhandsdebitering. Enligt regeringens bedömning är det snarare sannolikt att företag som inte kontrolleras så ofta kommer att få lägre avgifter än i dag eftersom en efterhandsdebitering gör det möjligt att lägga den faktiska kontrolltiden till grund för avgiftsberäkningen.

Enligt uppgift från Livsmedelsverket har avgifterna tidigare varit lägre än kostnaden för kontrollen eftersom livsmedelskontrollen var organiserad så att företagens sammanlagda avgifter täckte kostnaderna för all kontroll. Livsmedelsverket har nu skilt kontrollen av slakterier och vilthanteringsanläggningar från kontrollen av övriga livsmedelsföretag, och myndigheten kunde då se att livsmedelsföretagen haft en avgift som inte har täckt kostnaderna. Därför höjdes timtaxan. Vidare anför Livsmedelsverket att företag kan påverka hur många timmar som behövs för kontrollen genom att följa lagstiftningen. Kontrollbehovet beror på vilka risker som finns i produktionen och hur mycket som produceras. Men även den s.k. erfarenhetsklassningen påverkar på så vis att de företag som i störst utsträckning följer lagstiftningen får färre kontrolltimmar och därmed lägre kostnad.

Den 23 oktober 2020 anförde landsbygdsminister Jennie Nilsson följande som svar på skriftlig fråga 2020/21:227 Livsmedelsverkets kontrollavgifter:

Sten Bergheden har frågat mig vad jag avser att göra för att effektivisera Livsmedelsverkets arbete och för att sänka kontrollavgifterna.

De avgifter som Sten Bergheden hänvisar till rör Livsmedelsverkets kontroll av drygt 1 000 livsmedelsföretag, till exempel stycknings- och charkanläggningar, fiskproduktanläggningar, äggpackerier och mejerier. Dessa livsmedelsföretag har över tid haft en avgift som inte täckt de

faktiska kostnaderna för kontrollen, vilket Livsmedelsverket nu har korrigerat. Därför höjdes också timtaxan från den 1 januari 2020.

Hur mycket ett företag betalar i årlig kontrollavgift varierar och baseras bland annat på hur stort behovet av kontroll är. Det är möjligt för livsmedelsföretagen att påverka den årliga avgiften. Genom den så kallade erfarenhetsklassningen kan företag som följer lagstiftningen få en minskning av antalet kontrolltimmar vilket ger en lägre årlig avgift.

I en nyligen beslutad proposition som syftar till att anpassa svensk lagstiftning till den nya EU-förordningen om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i livsmedelskedjan gör regeringen bedömningen att obligatorisk efterhandsdebitering bör införas för avgifter inom livsmedelskontrollen. Det innebär bland annat att livsmedelsföretagen ska betala en kontrollavgift efter genomförda kontrollbesök i stället för en årlig avgift i början av varje kalenderår som nu är fallet. Den årliga avgiften har företagen fått betala oavsett om kontrollmyndigheten kontrollerat verksamheten under det aktuella året eller inte. Med efterhandsdebitering blir det tydligare för företagen vad de betalar för och det bidrar till att företagen upplever systemet som mer rättvist.

Jag kommer att följa upp denna fråga, bland annat i den löpande dialogen med myndigheten. Ur mitt perspektiv är det angeläget att Livsmedelsverket bedriver sin kontrollverksamhet på ett kostnads-effektivt, likvärdigt och ändamålsenligt sätt. Det är viktigt för att uppnå livsmedelsstrategins målsättningar med en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning samt bidra till en hållbar utveckling i hela landet.

När det gäller delegering av livsmedelskontroll till ackrediterade kontrollorgan finns det i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel, nedan kallad kontrollförordningen, bestämmelser om delegering av den offentliga kontrollen och annan offentlig verksamhet i artikel 28–33.

Enligt artikel 28 och 31 får de behöriga myndigheterna delegera vissa uppgifter som ingår i den offentliga kontrollen eller i annan offentlig verksamhet till organ eller till fysiska personer i enlighet med villkoren i artikel 29 eller 30. Uppgifter som ingår i offentlig kontroll får delegeras under förutsättning att delegeringen innehåller en exakt beskrivning av de uppgifter som ska utföras och villkoren för utförandet. Organet eller den fysiska personen ska vidare uppfylla vissa krav. De ska bl.a. ha den sakkunskap, utrustning och infrastruktur som krävs för att utföra de uppgifter som delegeras och de ska vara opartiska och fria från intressekonflikter. För ett organ gäller dessutom att det ska vara ackrediterat i enlighet med standarder som är relevanta för de aktuella uppgifterna (artikel 29–30).

När det gäller delegering av uppgifter som ingår i annan offentlig verksamhet till ett organ krävs att de bestämmelser som avses i artikel 1.2 (som anger vilka sakområden kontrollförordningen ska tillämpas på) inte förbjuder en sådan delegering. För delegering till fysiska personer krävs, förutom att villkoren enligt artikel 30 är uppfyllda, att den materiella lagstiftningen tillåter

en sådan delegering. En uttrycklig begränsning av vad som får delegeras finns i artikel 31.3 i förordningen.

Av 12 kap. 4 § andra stycket regeringsformen framgår att förvaltningsuppgifter kan överlämnas åt enskilda och att detta ska ske med stöd av lag om uppgiften innefattar myndighetsutövning. Regeringen anför i proposition 2020/21:43 En anpassning av bestämmelser om kontroll i livsmedelskedjan till EU:s nya kontrollförordning att det inte kan uteslutas att det kan förekomma moment av myndighetsutövning i de uppgifter som kan delegeras av de behöriga myndigheterna med stöd av bestämmelserna i kontrollförordningen och att delegering därför kräver stöd i lag. Vidare anför regeringen att bestämmelserna om delegering i kontrollförordningen är direkt tillämpliga, och någon kompletterande bestämmelse i nationell rätt krävs inte för att regeringsformens krav på lagstöd ska vara uppfyllt. Bestämmelserna är även utformade på ett sätt som gör att de berörda myndigheterna kan tillämpa dem utan kompletterande regler i lag. Regeringen anser att möjligheten att delegera uppgifter med stöd av kontrollförordningen av tydlighetsskäl bör framgå av livsmedelslagen. Regeringen föreslår därför att det i lagen införs en upplysning om att det i den nya kontrollförordningen finns bestämmelser om att vissa uppgifter som ingår i den offentliga kontrollen och vissa uppgifter i samband med annan offentlig verksamhet får delegeras till ett organ eller till en fysisk person. Riksdagen har antagit regeringens lagförslag (bet. 2020/21:MJU6, rskr. 2020/21:198).

När det gäller kommunal samverkan anförde regeringen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) att samverkan mellan de kommunala kontrollmyndigheterna kan leda till en ökad likvärdighet i kontrollen. Regeringen såg positivt på de initiativ som vissa kommuner tagit för att etablera samverkan med andra kommuner, vilket stärkt många kontrollmyndigheters förmåga. Regeringen avsåg att följa utvecklingen av den kommunala samverkan och utvärdera lägesbilden under den kommande tvåårsperioden.

Livsmedelsverket fick i regleringsbrevet för 2020 i uppdrag att utarbeta ett förslag till hur kommunala kontrollmyndigheters förmåga att utföra livsmedelskontroll kan följas upp. Uppdraget skulle bidra till regeringens mål om en mer likvärdig och effektiv livsmedelskontroll.

Den 31 mars 2021 redovisade Livsmedelsverket rapporten Uppföljning av kommunal livsmedelskontroll – förslag till uppföljning av samverkan mellan de kommunala kontrollmyndigheterna (dnr 2020/03448). Livsmedelsverkets förslag till uppföljning belyser rättsligt reglerad samverkan samt kontrollorganisationernas storlek och sårbarhet. Sammanlagt föreslås sex indikatorer och fem nyckeltal. Rapporten är nu under beredning inom Regeringskansliet.

Moderniserad köttkontroll

Livsmedelsverket fick i sitt regleringsbrev för 2018 i uppdrag att modernisera och effektivisera den offentliga kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar under perioden 2018–2020 för att hålla nere kostnadsutvecklingen och avgiftsnivåerna på området. Under 2018 utarbetades en handlingsplan med åtgärder som syftar till att minska kostnaderna för den offentliga kontrollen vid slakterier och vilthanteringsanläggningar, stärka kommunikationen med företagen och driva moderniseringsfrågor på EU-nivå.

Av Livsmedelsverkets årsredovisning för 2020 framgår att Livsmedelsverket under uppdragets avslutande år testade och genomförde en mängd olika nya arbetssätt i verksamheten. Livsmedelsverket använder sedan 2020 en ny modell för styrning av köttkontrollen som ger bättre förutsättningar för uppföljning av verksamheten och bättre underlag för att utveckla kontrollen i önskvärd riktning. Flera åtgärder har genomförts för att förenkla och standardisera kontrollarbetet vid slakterierna, t.ex. testa av nya kontrollmetoder, förbättrade digitala stödverktyg och framtagande av mallar för beslut och informationsutbyte.

I utvecklingsarbetet har Livsmedelsverket strävat efter att ta till vara de möjligheter som nya EU-regler ger att modernisera köttkontrollen. På basis av en riskanalys har besiktningen efter slakt av nötkreatur moderniserats på ett sätt som minskar personalbehovet och förbättrar arbetsmiljön vid stora slakterier. För kontrollen av fågelkött har ett nytt arbetssätt tagits fram. Det nya arbetssättet, som nu testas men ännu inte har lanserats, innebär att endast stickprovskontroller ska utföras före och efter slakt och att företagen ska besiktiga köttet i form av egenkontroll. En särskild satsning har gjorts för att underlätta för små slakterier och vilthanteringsanläggningar i glesbygden.

Vetenskapliga studier som har genomförts i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) visade att tillförlitligheten vid distansbesiktning efter slakt med hjälp av mobiltelefon var lika god som vid besiktning på plats. Livsmedelsverket planerar för ett fortsatt utvecklingsarbete där fler medlemsländer involveras och fler studier genomförs för att kunna få till stånd de regeländringar som krävs för att metoden ska få användas i praktiken. I drift skulle en sådan teknik göra att Livsmedelsverket skulle kunna möta de små anläggningarnas behov av service i högre grad samtidigt som köttkontrollen skulle bli mer kostnadseffektiv.

Livsmedelsverket anför i årsredovisningen att covid-19-pandemin har gjort att utvecklingsarbetet i vissa delar har försenats eller att aktiviteter inte kunnat genomföras som planerat. Kompletterande studier om distanskontroll och arrangerandet av ett nordiskt seminarium om framtidens köttkontroll är exempel på aktiviteter som inte har varit möjliga att genomföra. Effekterna av de genomförda moderniseringsåtgärderna kommer att utvärderas för verksamhetsåret 2021 och rapporteras till regeringen under våren 2022.

Utskottets ställningstagande

Förutsättningar för livsmedelskontrollen

Utskottet har behandlat frågan om efterhandsdebitering av livsmedelskontrollen tidigare. I propositionen En anpassning av bestämmelser om kontroll i livsmedelskedjan till EU:s nya kontrollförordning bedömde regeringen att dagens system med en årlig avgift för livsmedelskontrollen bör ersättas med en avgift som debiteras den enskilde efter utförd kontroll. Vid behandlingen av propositionen ställde sig utskottet bakom regeringens bedömning. Utskottet anser därmed att motion 2020/21:3350 (M) yrkande 32 i huvudsak är tillgodosedd.

När det gäller storleken på avgifterna för livsmedelskontrollen noterar utskottet att Livsmedelsverket höjt avgifterna då de tidigare inte täckt den faktiska kostnaden för kontrollen. Utskottet vill dock framhålla att det går att påverka storleken på avgiften. Företag som följer lagstiftningen kan enligt den s.k. erfarenhetsklassningen få ett minskat antal kontrolltimmar, vilket ger en lägre avgift. I likhet med regeringen anser utskottet att det är angeläget med en kostnadseffektiv, likvärdig och ändamålsenlig livsmedelskontroll för att kunna uppnå livsmedelsstrategins målsättningar om en konkurrenskraftig livsmedelskedja där livsmedelsproduktionen ökar. Med hänvisning till vad som nu anförts avstyrker utskottet motion 2020/21:2822 (M).

Utskottet konstaterar att det i kontrollförordningen finns bestämmelser om delegering av vissa uppgifter som ingår i den offentliga kontrollen och annan offentlig verksamhet till ackrediterade organ eller fysiska personer. Vidare noterar utskottet att det tagits vissa initiativ till kommunal samverkan inom livsmedelskontrollen, vilket är positivt då det kan leda till en ökad likvärdighet i kontrollen. Enligt utskottet skulle en ökad kommunal samverkan kunna leda till en mer effektiv och enhetlig livsmedelskontroll. Mot bakgrund av att det går att delegera vissa uppgifter inom livsmedelskontrollen och att kommunal samverkan sker på området kan motion 2020/21:1007 (KD) lämnas utan åtgärd.

Moderniserad köttkontroll

Utskottet noterar att Livsmedelsverket sedan 2018 har i uppdrag att modernisera och effektivisera den offentliga kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar och att åtgärder för att förenkla och standardisera köttkontrollen har genomförts. Vidare noterar utskottet att vetenskapliga studier har genomförts som visar att tillförlitligheten vid distansbesiktning med hjälp av mobiltelefon var lika god som vid besiktning på plats. Enligt utskottet skulle en sådan metod kunna underlätta den offentliga kontrollen och göra den mer kostnadseffektiv. Utskottet ser en stor potential i att modernisera köttkontrollen med bl.a. distanskontroll och ser fram emot det fortsatta utvecklingsarbetet. I avvaktan på resultatet av det arbete som pågår anser utskottet att motion 2020/21:768 (C) yrkande 2 kan lämnas utan åtgärd.

Livsmedelsberedskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om beredskapslager och strategiska livsmedelsanläggningar, stärkt självförsörjning av livsmedel och tillgång till dricksvatten, kvantitativa mål för självförsörjningsgraden av livsmedel samt jordbrukets beredskap.

Jämför reservation 3 (M), 4 (SD), 5 (M), 6 (SD), 7 (KD), 8 (L), 9 (SD), 10 (KD), 11 (M), 12 (SD) och 13 (C).

Motionerna

Beredskapslager och strategiska livsmedelsanläggningar

Ett antal motioner tar upp frågan om beredskapslager för livsmedel. Enligt kommittémotion 2020/21:677 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 20 bör Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel öka för att garantera större uthållighet vid internationella kriser. Enligt motionärerna behöver Sverige återupprätta livsmedelslager för att säkerställa en basal livsmedelsförsörjning i tider av kris, oavsett om krisen förorsakats av krig, längre elavbrott, störningar i import- eller leveranskedjor eller annat. Dock bör sådana lager inte avse lagerhållning för alltför långa tidsperioder och bör enligt motionärerna lämpligen knytas till försvarets, regionernas och kommunernas nuvarande lager med krav på lämpligt antal veckors rullande lager för deras behov.

Enligt kommittémotion 2020/21:730 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 11 ska beredskapslager för livsmedel återupprättas, och enligt yrkande 12 ska Livsmedelsverket få det samordnade ansvaret för att bygga upp och vidmakthålla dessa. Motionärerna anför att om livsmedelsförsörjningen under kris inte kan säkerställas kan resultatet bli katastrofalt. Enligt motionärerna är den viktigaste delen av livsmedelsberedskapen att Sverige höjer sin självförsörjningsgrad. Samtidigt gör begränsade lager av livsmedel att det svenska folket kan klara sig utan livsmedelsimport i några veckor till ett par månader, vilket ger marginaler som är mycket viktiga när staten arbetar för att få kontroll på en kris.

Även i motion 2020/21:288 av Ann-Christine From Utterstedt och Eric Westroth (båda SD) yrkande 3 anför att statliga livsmedelslager ska återinföras. Enligt Sten Bergheden (M) i motion 2020/21:2277 behöver Sverige utreda och planera för beredskapslager av livsmedel. Liknande resonemang förs i motionerna 2020/21:2526 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 1 och 2020/21:2602 av Sofia Westergren (M) yrkande 1 i den del som avser beredskapslager.

Enligt kommittémotion 2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 11 behöver en plan för strategiska livsmedelsanläggningar upprättas. Strategiska livsmedelsanläggningar såsom stora siloanläggningar, slakterier och livsmedelsförädlingsindustrier finns i dag många gånger mitt i stora

tätorter. Detta leder enligt motionärerna till konflikter då det påverkar både boendemiljöer och infrastruktur. Motionärerna anser att det i samband med ökad beredskap i samhället behövs en utarbetad plan för hur vi i framtiden löser tillgängligheten för dessa anläggningar och hur de kan bidra till att öka livsmedelsproduktionen och livsmedelsberedskapen.

Stärkt självförsörjning av livsmedel och tillgång till dricksvatten

Enligt kommittémotion 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 9 behöver livsmedelskedjans sårbarhet vid kriser utredas och ansvarsfördelningen för livsmedelsberedskapen tydliggöras. Motionärerna anför att Livsmedelsverket i dag har ansvar för nationell samordning när det gäller kris- och beredskapsplanering av livsmedelsförsörjning i leden efter primärproduktionen. Dock saknar myndigheten ansvar för beslut och genomförande. Enligt motionärerna har ingen myndighet något helhetsansvar för livsmedelsförsörjningen.

I kommittémotion 2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2 framhålls vikten av svensk försörjningstrygghet. Motionärerna anför att det i Sverige i dag saknas möjligheter att försörja befolkningen med livsmedel om handeln med omvärlden skulle skäras av. För att produktionskapaciteten ska upprätthållas krävs enligt motionärerna att verksamheten är lönsam även när vi lever i en stabil omvärld. För detta krävs ett mycket nära samarbete mellan staten och producentorganisationerna i samband med politikens utformning, t.ex. när det gäller Sveriges position i förhandlingar om EU:s gemensamma jordbrukspolitik och utformningen av olika miljökrav och avgifter.

Även i kommittémotion 2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 8 framhålls vikten av att öka självförsörjningen av livsmedel i Sverige. Den svenska livsmedelsförsörjningen är i dag till stor del beroende av importerade livsmedel. I händelse av begränsningar eller avbrott i importen finns stor risk för att vissa livsmedel relativt snabbt blir en bristvara. Ur det perspektivet är enligt motionärerna en ökad livsmedelsproduktion viktig eftersom det innebär minskad sårbarhet. Motsvarande förslag finns i partimotion 2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 66.

Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M) anför i motion 2020/21:2284 yrkande 1 att Sverige i händelse av kris måste ha högre beredskap att försörja befolkningen med livsmedel och under längre tid än i dag. Enligt yrkande 2 måste Sverige i händelse av kris ha beredskap att försörja befolkningen med dricksvatten. Att det finns beredskap för att kunna försörja sin egen befolkning med livsmedel är fundamentalt enligt motionärerna och innebär att också andra faktorer måste vägas in såsom hur tillgången på olika insatsvaror ser ut. Enligt motionärerna måste även tillgången till kvalitativt dricksvatten säkras eftersom ett säkert försörjningssystem för dricksvatten är en förutsättning för att samhället ska kunna fungera.

Även i motionerna 2020/21:2526 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2 och 2020/21:2602 av Sofia Westergren (M) yrkande 1 i denna del framhålls behovet av en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel.

Enligt kommittémotion 2020/21:3273 av Nina Lundström m.fl. (L) yrkande 36 kräver livsmedelsförsörjningen frihandel, internationellt samarbete och långsiktig nationell beredskap. Klimatförändringar innebär enligt motionärerna att vi bör förbereda oss på år med varierande skördar på grund av torka, regn och stormar. I delar av världen kan dåliga skördar orsaka politiska spänningar. Enligt motionärerna bör utmaningar i livsmedelsförsörjningen beaktas långsiktigt. Frihandel och internationellt samarbete är centrala delar i livsmedelsförsörjningen, men samhällets förmåga att klara stora påfrestningar kan även komma att kräva nationell beredskap. Motsvarande förslag finns i partimotion 2020/21:3679 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 44.

I motion 2020/21:1665 av Malin Larsson m.fl. (S) anförs att det civila försvaret måste utvecklas och den svenska försörjningsberedskapen stärkas genom att integrera beredskapsperspektivet i det miljöpolitiska arbetet och i arbetet som redan pågår med att öka livsmedelsförsörjningen. Motionärerna anför att om man utvecklar det civila försvaret och stärker den svenska försörjningsberedskapen genom att integrera beredskapsperspektivet i dessa, i enlighet med arbete som redan pågår, kommer Sveriges förmåga att hantera höjd beredskap och krig att kunna ta viktiga steg framåt.

Enligt kommittémotion 2020/21:3446 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 6 behövs en nationell analys av dricksvattenförsörjningen. För att kommunerna ska kunna säkerställa tillgången till dricksvatten vid höjd beredskap och krig måste planeringen och logistiken kring dricksvattenförsörjningen stärkas hos kommunerna, enligt motionärerna. Kommunerna behöver planera för en prioritering av dricksvattenförsörjningen på den lokala nivån utifrån geografiska och faktiska förhållanden i den egna kommunen.

Kvantitativa mål för självförsörjningsgraden av livsmedel

Enligt kommittémotion 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 8 ska den svenska självförsörjningsgraden för livsmedel stärkas i termer av kvantitativa mål. Enligt motionärerna behöver riksdagen anta kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad, där också betydelsen av en fungerande infrastruktur samt en inhemsk produktion av jordbrukets insatsvaror behöver framhållas och nödvändiga definitioner av självförsörjningsgrad utarbetas. Motionärerna anser att det långsiktiga målet bör vara att nå full eller nästan full självförsörjningsgrad för de livsmedel som är möjliga att producera traditionellt och naturligt i Sverige.

Även i kommittémotion 2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3 anförs att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad. Enligt yrkande 4 bör regeringen ge i uppdrag åt Jordbruksverket att ta fram indikatorer för hur målsättningarna för självförsörjningsgraden uppnås. Motionärerna anser även

att de nordiska grannländerna bör studeras när det gäller målformuleringar om självförsörjning.

Jordbrukets beredskap

Enligt kommittémotion 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 10 bör Jordbruksverket få det samordnande ansvaret för att bygga upp och vidmakthålla lager för jordbrukets insatsmedel och för jordbrukets produktionsberedskap i kris. Motionärerna anför att den viktigaste delen av livsmedelsberedskapen ligger i att Sverige höjer sin självförsörjningsgrad, men för att kunna upprätthålla produktionsförmågan under kristid, när import kan vara försvårad, måste det finnas lager av jordbrukets insatsmedel. Det gäller bekämpningsmedel, drivmedel, gödselmedel och visst utsäde, såväl som vissa foderingredienser och viktigt veterinärmedicinskt material. Det kan också handla om lagerhållning av reservdelar.

Även i kommittémotion 2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 9 anføres att beredskapen i jordbruket ska stärkas genom att säkerställa tillgång till viktiga insatsmedel, fungerande transporter, bränslen och arbetskraft som behövs för livsmedelsproduktionen i Sverige. För att Sverige ska vara bättre rustat inför framtida kriser vill motionärerna att beredskapen i jordbruket ska stärkas. Liknande resonemang förs i partimotion 2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 67.

I kommittémotion 2020/21:2944 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 14 framhålls att livsmedelsberedskapen bör bedrivas utifrån ett helhetsperspektiv där självförsörjningsgrad, jordbrukets konkurrenskraft, logistik och lagerhållning av nödvändiga livsmedel och strategiska insatsvaror samt individens egen beredskap utgör viktiga ingångsvärden. Motionärerna anför att de delar Försvarsberedningens slutsatser, bl.a. att ytterligare åtgärder behövs för att bygga upp en livsmedelsberedskap i händelse av krig. Lagerhållning av inte minst nödvändiga livsmedel och strategiska insatsvaror i omsättningslager blir också viktigt när ordinarie försörjningssystem är sårbara.

Tidigare behandling och kompletterande information

Det övergripande målet för den nationella livsmedelsstrategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338).

I propositionen om livsmedelsstrategin konstateras att en ökad livsmedelsproduktion i Sverige leder till bättre förutsättningar för en god nationell försörjningsberedskap. Vidare anføres att Sveriges självförsörjningsgrad har

betydelse för den svenska försörjningsförmågan såväl i kris som under höjd beredskap och i krig, men att många andra faktorer är av väl så stor betydelse. Det konstateras att det bl.a. krävs en fungerande marknad för insatsvaror, transporter, datasystem och lagerhållning i detalj- och grossisthandelsleden. Hela livsmedelskedjan bör enligt regeringen vara så robust att även allvarliga påfrestningar och störningar kan klaras med rimliga konsekvenser för samhället. Detta kräver i sin tur en fungerande infrastruktur i form av t.ex. vägar, el, datakommunikation och vattenförsörjning.

I fråga om dricksvatten framhålls att tillgång på säkert dricksvatten är en grundläggande samhällsfunktion för befolkningen likväl som vatten av god kvalitet är en grundförutsättning för verksamheterna i hela livsmedelskedjan. Ansvaret för dricksvatten är fördelat på flera departement och myndigheter på såväl central som regional och lokal nivå. Därför krävs en ändamålsenlig styrning och god samverkan för att dricksvattenförsörjningen långsiktigt ska kunna säkras.

Regeringen har hittills tagit fram tre handlingsplaner med konkreta insatser för att uppnå livsmedelsstrategins målsättningar i form av åtgärder och uppdrag i syfte att öka produktionen, bidra till en konkurrenskraftig livsmedelskedja och öka sysselsättningen, exporten, innovationskraften och lönsamheten samtidigt som relevanta miljömål nås. Regeringen bedömer i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23) att de initiativ som har tagits inom livsmedelsstrategin främjar utvecklingen mot en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja och bidrar till att nå det övergripande målet för utgiftsområdet. Regeringen anser att det med åtgärderna i handlingsplanerna skapas förutsättningar att nå livsmedelsstrategins mål. Utifrån effekterna av coronapandemin bedömer regeringen att det kan behövas ytterligare satsningar inom ramen för livsmedelsstrategin för att skapa en robustare och mer konkurrenskraftig livsmedelsproduktion som är anpassad för framtida omvärldsförändringar.

I oktober 2020 överlämnade regeringen propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) till riksdagen. Propositionen innehöll bl.a. förslag om ett övergripande mål för totalförsvaret men även nya mål för t.ex. det civila försvaret. När det gäller civil beredskap bedömde regeringen att Sveriges förmåga att hantera höjd beredskap och ytterst krig behöver stärkas på bred front och att en viktig del i det arbetet är att stärka det civila försvaret.

Regeringen anför att såväl livsmedels- som dricksvattenförsörjning är kritiska förutsättningar för totalförsvaret och understöder det civila försvarets samtliga förmågor. Regeringen menar att en livsmedelsberedskap behöver byggas upp för att livsmedelsförsörjningen ska tryggas inför en säkerhetspolitisk kris under minst tre månader där logistikflödena med omvärlden är begränsade. För att trygga livsmedelsförsörjningen krävs en fungerande inhemsk jordbruks- och livsmedelsproduktion samtidigt som flödet av varor i livsmedelskedjan behöver fortsätta utan avbrott. Konkurrenskraftiga jordbruks- och livsmedelsföretag och en hög svensk marknadsandel är viktiga förutsättningar. Därtill krävs att livsmedelssektorns kritiska

beroenden av insatsvaror och andra sektorers verksamheter och tjänster säkras även under ansträngda förhållanden. Regeringen menar att försörjningsförmåga bör vara utgångspunkten för uppbyggnaden av livsmedelsberedskapen, och där ingår dricksvatten.

I propositionen redovisas att Försvarsberedningen anser att en livsmedelsberedskap behöver byggas främst genom lagerhållning av nödvändiga livsmedel och att det finns behov av att lagra vissa strategiska varor i omsättningslager, särskilt sådana varor som inte kan säkras genom leveranser från utländska leverantörer eller som inte kan produceras inom landet. Regeringen delar i huvudsak Försvarsberedningens uppfattning om inriktningen på livsmedelsberedskapen men bedömer att fördjupade analyser om syfte, innehåll, omfattning och placering av lager behöver genomföras så att eventuell lagring i statlig eller privat regi kan bli en verkningsfull och kostnadseffektiv åtgärd.

För att bygga upp försörjningsförmågan behöver frågor om hur strategiska varor kan lagras, hur vår självförsörjningsgrad och näringslivets motståndskraft kan öka, hur handelsflöden kan säkerställas och hur personalbehov kan tryggas, analyseras och hanteras – så att en grundläggande försörjningsförmåga kan säkerställas. De satsningar som görs på livsmedelsområdet inom det civila försvaret skapar förutsättningar för en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel.

Frågor om ansvar och metoder för att uppnå försörjningstrygghet såsom lagerhållning i statlig eller privat regi och tillverkningsberedskap är angelägna och komplicerade frågor som behöver analyseras och utredas närmare under kommande år. En omfattande analys av försörjningsberedskapen pågår till viss del redan inom ett flertal ansvariga myndigheter. För att försörjningsberedskapen ska utvecklas ytterligare avser regeringen att tillsätta en utredning om vad en nationellt samordnad försörjningsberedskap bör omfatta samt hur den bör organiseras och finansieras. Statsrådet Mikael Damberg anförde i sitt svar på skriftlig fråga 2020/21:1084 Nationell säkerhetsstrategi att regeringen under våren 2021 kommer att tillsätta en utredning om vad en nationellt samordnad försörjningsberedskap bör omfatta och hur den ska organiseras och finansieras.

Regeringen konstaterar i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 att det är viktigt att kommunerna säkerställer att det så långt det är möjligt finns reservvattentäkter som de kan använda. Vidare konstaterar regeringen att det kan finnas behov av att utöka lagerhållning av kemikalier och reservdelar hos dricksvattenproducenterna för att säkra dricksvattenproduktionen. Livsmedelsverket bör fortsätta att stödja kommunerna i deras arbete med att säkerställa dricksvattenproduktionen i exempelvis frågor om tillgång, omfördelning och lagerhållning av kemikalier och även verka för att standardisera utrustning och reservdelar. För att utveckla arbetet med försörjning av dricksvatten vid kris, höjd beredskap samt ytterst i krig behöver uthålligheten stärkas och tillgång till reservvattentäkter, nödvatten, reservkraft och kritiska resurser förbättras så att aktörerna i dricksvattenproduktionen kan

fortsätta verksamheten även under ansträngda förhållanden. Regeringen instämmer också med Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) att behovet av vatten hos samhällsviktig verksamhet behöver belysas och anser att frågan bör beaktas i den fortsatta planeringen av det civila försvaret.

I miljö- och jordbruksutskottets yttrande till försvarsutskottet om propositionen (yttr. 2020/21: MJU4y) anfördes följande:

Frågan om samhällets sårbarhet och beredskapsfrågor har på senare tid fått ökad aktualitet, framförallt med anledning av den pågående coronapandemin som på flera sätt har visat hur sårbart samhället kan vara. Den torka som drabbade Sverige under den extremt varma och regnfattiga sommaren 2018 visade också på sårbarheten i vår primärproduktion av livsmedel och vår tillgång på vatten. Torkan ledde bl.a. till att många lantbrukare inte kunde vattna sina grödor, vilket i sin tur ledde till stora skördeförluster och svårigheter att utfodra djur. Detta fick i sin tur till följd att många lantbruksföretag drabbades väldigt hårt ekonomiskt, i vissa fall i sådan utsträckning att de lades ned eller försattes i konkurs. Händelserna under sommaren 2018 ledde till att miljö- och jordbruksutskottet inledde en fördjupad studie om lantbrukets sårbarhet. Den pågående studiens tema aktualiserades ytterligare av coronapandemin som t.ex. lett till brist på utländsk arbetskraft inom primärproduktionen av livsmedel. Mot denna bakgrund välkomnar utskottet att frågan om civil beredskap lyfts högt upp på dagordningen. Det är enligt utskottet glädjande att regeringen både i budgetpropositionen och i den nu aktuella propositionen om totalförsvaret föreslår satsningar och lyfter upp behovet av ett stort antal åtgärder för att rusta det civila försvaret och öka försörjningsberedskapen, såväl i stort som när det gäller livsmedels- och dricksvattenförsörjning. Det övergripande mål för totalförsvaret liksom de nya mål för det civila försvaret som regeringen har föreslagit är enligt miljö- och jordbruksutskottets bedömning väl avvägda, och utskottet ser fram emot att regeringen återkommer med förslag som närmare konkretiserar vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå de föreslagna målen. I likhet med Försvarsberedningen vill utskottet i detta sammanhang lyfta fram Finlands arbete med frågor om livsmedelsförsörjning och livsmedelsberedskap som en inspirationskälla för det fortsatta arbetet. Utskottet vill också framhålla att samverkan och erfarenhetsutbyte – på central, regional och lokal nivå – mellan offentliga aktörer och livsmedels- och dricksvattenproducenter ökar förutsättningarna för en god beredskap vid kriser och höjd beredskap. För att uppnå de föreslagna målen är det enligt utskottets mening också viktigt med god styrning och uppföljning.

Vid försvarsutskottets behandling av propositionen (bet. 2020/21: FöU4) anförde försvarsutskottet följande om beredskapslagring och beredskap för inhemsk produktion:

Utskottet instämmer med regeringen i att ett av målet för det civila försvaret ska vara att upprätthålla en nödvändig försörjning, vilket bereds i sin helhet i avsnittet om det civila försvaret nedan. I fråga om att upprätthålla nödvändig försörjning vill utskottet betona vikten av att stärka totalförsvarets robusthet och uthållighet men även betona utgångspunkten om att det civila och det militära försvaret är ömsesidigt beroende av varandra. I stor utsträckning äger och ansvarar privata aktörer för många av de viktigaste samhällsfunktionerna, som bl.a. handlar om produktion och transporter av nödvändiga varor och tjänster. Offentliga aktörer bör

därför, i nära dialog med privata aktörer, bedöma behovet av förberedelser för att säkerställa en rimlig beredskap. Det kan avse bl.a. prioritering och fördelning av resurser samt andra nödvändiga åtgärder såsom att framställa eller lagra produkter och materiel inom t.ex. hälso- och sjukvården och i livsmedelskedjan. Utskottet delar regeringens bedömning att försörjningsberedskapen så långt som möjligt ska kunna säkerställa flödena i varukedjorna under fredstida kriser, höjd beredskap och då ytterst krig och instämmer exempelvis med trafikutskottet om vikten av transportsystemets olika delar för att säkerställa försörjningen av nödvändiga varor och tjänster till och i hela landet. Frågor om ansvar och metoder för att uppnå försörjningstrygghet, såsom lagerhållning i statlig eller privat regi och tillverkningsberedskap, är angelägna och komplicerade frågor som behöver analyseras och utredas närmare under kommande år. För att försörjningsberedskapen ska utvecklas ytterligare avser regeringen att tillsätta en utredning om vad en nationellt samordnad försörjningsberedskap bör omfatta samt hur den bör organiseras och finansieras, vilket utskottet välkomnar. För att kunna lösa sina uppgifter är även det militära försvaret beroende av att ett antal funktioner i samhället fungerar, t.ex. el- och drivmedelsförsörjning, transporter samt försörjning av vatten och livsmedel. Utskottet anser, liksom regeringen, att det är viktigt att det civila försvaret bidrar till Försvarmaktens operativa förmåga vid höjd beredskap och då ytterst i krig. Med hänvisning till regeringens mål om att en nödvändig försörjning ska upprätthållas och regeringens avsikt att tillsätta en utredning om en nationellt samordnad försörjningsberedskap anser utskottet att det för närvarande inte finns skäl att vidta ytterligare åtgärder inom beredskapslagring och beredskap för inhemsk produktion.

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1) föreslår regeringen att totalt 1 miljard kronor tillförs det civila försvaret inom flera olika utgiftsområden. Regeringen anför inom utgiftsområde 23 att en tryggad livsmedels- och dricksvattenförsörjning är viktiga delar i ett motståndskraftigt civilt försvar. Detta aktualiserar också behovet av att nå målen i livsmedelsstrategin. Men ytterligare åtgärder behöver vidtas utöver insatserna inom ramen för livsmedelsstrategin. Regeringen föreslår därför satsningar för uppbyggnad av livsmedelsberedskap och tryggad dricksvattenförsörjning vid höjd beredskap och då ytterst krig. De samlade åtgärderna kan även bidra till att stärka förmågan att hantera svåra påfrestningar på försörjningen i fredstid. Regeringen avsatte därför 70 miljoner kronor för 2021 för livsmedel och dricksvatten inom ramen för civilt försvar. Jordbruksverkets anslag tillfördes 12 000 000 kronor, SVA 11 000 000 kronor och Livsmedelsverket 18 000 000 kronor för att stärka totalförsvaret och intensifiera återuppbyggnaden av det civila försvaret. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2020/21:MJU2, rskr. 2020/21:132).

Den 9 mars 2021 anförde landsbygdsminister Jennie Nilsson följande som svar på fråga 2020/21:2013 Sveriges totalförsvaret och livsmedelsförsörjningen:

Sverige behöver ha en god försörjningsförmåga av livsmedel och regeringen ser att det är en prioriterad fråga. Den nationella livsmedelsstrategin syftar till hållbara och konkurrenskraftiga företag inom jordbruket, fiskerinäringarna och livsmedelsproduktion som kan öka den svenska produktionen och därmed också bidra till en hög svensk marknadsandel.

Att stärka och öka konkurrenskraften inom det svenska jordbruket är en viktig punkt i den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna. En del i detta arbete är att regeringen i december 2019 fattade beslut om ytterligare en handlingsplan för livsmedelsstrategin. Handlingsplanen innehåller satsningar på 122 miljoner kronor årligen fram till och med 2025, dessutom gjordes ytterligare satsningar på totalt 114 miljoner kronor under 2020. I budgetpropositionen för 2021 tillfördes ytterligare 74 miljoner kronor 2021–2023 för att förstärka arbetet med livsmedelsstrategin. De föreslagna åtgärderna utgör tillsammans en handlingsplan del 3. Handlingsplanerna utgör tillsammans viktiga steg för att stärka konkurrenskraften och öka lönsamheten.

Regeringen har också beslutat om en proposition Totalförsvaret 2021–2025 där regeringen närmare beskriver en inriktning för bl.a. uppbyggnaden av en livsmedelsberedskap inom det civila försvaret. Detta är ett långsiktigt arbete där livsmedelskedjans alla aktörer blir viktiga. Med en svensk konkurrenskraftig livsmedelsproduktion i grunden kan en livsmedelsberedskap byggas upp.

För livsmedelsförsörjningen innebär satsningen på civilt försvar i budgetpropositionen 2021 en start på uppbyggnaden av en nationell livsmedelsberedskap. Regeringen avsätter 70 miljoner kronor för 2021 för området livsmedel och dricksvatten inom ramen för civilt försvar. För åren 2022–2023 satsas 80 miljoner kronor respektive 100 miljoner kronor. Inledningsvis behöver omfattande analys- och utredningsarbete genomföras för att livsmedelsberedskapen ska kunna dimensioneras och byggas upp på ett ändamålsenligt sätt.

Ett lands livsmedelsförsörjning tryggas av en inhemsk produktion såväl som import. Dagens livsmedelsförsörjningssystem är globalt med många aktörer i olika branscher. Satsningarna inom ramen för livsmedelsstrategin är viktiga för vår försörjningsförmåga. Genom satsningar på allt från forskning, livsmedelsexport och ökad hållbarhet i produktionskedjan skapar vi konkurrenskraft, jobb och tillväxt i hela landet, samtidigt som vi kan bidra till en tryggad livsmedelsförsörjning.

Vidare har miljö- och jordbruksutskottet genomfört en fördjupad uppföljning om lantbrukets sårbarhet (2020/21:RFR7) som presenterades i december 2020. Syftet med uppföljningen var att ta fram ett kunskapsunderlag inför beslut i frågor som rör lantbrukets sårbarhet och landets försörjningsgrad i miljö- och jordbruksutskottet. I uppföljningen har många faktorer lyfts fram som betydelsefulla för att minska sårbarheten. Exempel på övergripande faktorer som framkommit är ökad lönsamhet och konkurrenskraft, klimatanpassningsåtgärder, säkrad tillgång till insatsmedel, ökad tillgång till personal samt samarbete. Den 19 april 2021 hade miljö- och jordbruksutskottet en offentlig utfrågning om lantbrukets sårbarhet där landsbygdsministern och representanter från bl.a. Livsmedelsverket, Jordbruksverket, Livsmedelsföretagen, Lantmännen och Lantbrukarnas Riksförbund deltog.

Livsmedelsverket har i sitt regleringsbrev för 2021 fått i uppdrag att ta fram underlag för inriktningen för arbetet med civilt försvar. Livsmedelsverket ska tillsammans med Jordbruksverket och SVA påbörja lämpliga åtgärder för att inleda uppbyggnaden av en livsmedelsberedskap. Bland åtgärderna ska ingå bl.a. kartläggning av strategiska varor för livsmedelskedjans funktionalitet, identifiering av totalförsvarsviktig verksamhet i livsmedelskedjan samt analys

av livsmedelskedjans beroenden och sårbarheter. Vidare ska företagens förmåga att leverera varor och tjänster under höjd beredskap kartläggas och analyseras. Samarbetet med Finland och Norge ska utvecklas. Livsmedelsverket ska bidra till att samhällets förmåga att upptäcka hot mot livsmedelsförsörjningen stärks. Myndigheterna ska utarbeta en gemensam redovisning av vidtagna åtgärder och uppnådda resultat i det arbete som Livsmedelsverket, Jordbruksverket och SVA genomfört. Den gemensamma redovisningen ska lämnas till regeringen senast den 22 februari 2022.

Livsmedelsverket ska även tillsammans med Jordbruksverket och SVA utarbeta ett förslag till arbetsplan för perioden 2021–2023 när det gäller uppbyggnad av livsmedelsberedskapen inklusive åtgärder vid en bristsituation i livsmedelskedjan under svåra fredstida förhållanden eller höjd beredskap och då ytterst krig. Myndigheternas gemensamma arbetsplan ska lämnas till regeringen senast den 30 april 2021.

Dessa uppdrag redovisas även i Jordbruksverkets och SVA:s regleringsbrev för 2021.

Vidare ska Livsmedelsverket för leden efter primärproduktionen tillsammans med berörda företag och andra relevanta aktörer arbeta för att skapa ökade förutsättningar att säkerställa flödet i livsmedelskedjan vid en allvarlig bristsituation under svåra fredstida förhållanden eller höjd beredskap och då ytterst krig. Under perioden 2021–2023 kan arbetet t.ex. vara att förbereda branschöverenskomna hanteringsåtgärder som vid behov snabbt kan tillämpas. Arbetet kan kompletteras med utbildningsinsatser. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 31 december 2023. Ett liknande uppdrag finns i Jordbruksverkets regleringsbrev.

När det gäller dricksvattenförsörjning ska Livsmedelsverket utveckla stödet till kommunernas arbete med dricksvattenförsörjning genom åtgärder, inklusive ett forum för samverkan med branschens aktörer, som under höjd beredskap minskar sårbarheten i tillgång till, omfördelning av och lagerhållning av kemikalier samt standardisering av reservdelar. Myndigheten ska tillsammans med länsstyrelserna utveckla frågor om regional prioriteringsförmåga för nödvatten och utveckla stöd för länsstyrelsernas vägledning till kommunernas arbete med kontinuitetsplanering för dricksvattenförsörjning under höjd beredskap. Myndigheten ska redovisa vidtagna åtgärder och uppnådda resultat till regeringen senast den 22 februari 2022.

Vidare ska frågor om dricksvattenförsörjning i det civila försvaret utvecklas inom myndighetens arbete med nationell samordning av dricksvattenfrågor (N2019/03236). Myndigheten ska även utarbeta ett förslag till arbetsplan för 2021–2023 för arbetet med att stärka dricksvattenförsörjningen under höjd beredskap. Planen lämnades till regeringen den 30 april 2021. Myndigheten ska vidare utreda förutsättningarna för ett rapporteringssystem för att fånga signaler om hot mot dricksvattenförsörjningen. Detta arbete ska redovisas till regeringen senast den 22 februari 2022.

När det gäller strategiskt viktiga anläggningar anförde landsbygdsminister Jennie Nilsson den 30 september 2020 följande som svar på fråga 2020/21:69 Skydd av strategiskt viktiga anläggningar för en trygg livsmedelsförsörjning:

Magnus Oscarsson har frågat mig om jag avser att med utgångspunkt i den av riksdagen antagna livsmedelsstrategin ta något initiativ för att skydda den funktion som strategiskt viktiga livsmedelsanläggningar, exempelvis för spannmålshantering, har för vår livsmedelsförsörjning.

I december 2019 fattade regeringen beslut om en ny handlingsplan för livsmedelsstrategin. Handlingsplanen innehåller satsningar på 122 miljoner kronor årligen fram till och med 2025, dessutom görs ytterligare satsningar på totalt 114 miljoner kronor under 2020. Den innehåller långsiktiga åtgärder fram till 2025 och är tillsammans med den tidigare handlingsplanen ett viktigt steg i att öka konkurrenskraften och lönsamheten genom satsningar på forskning och innovation, regel-förenkling och kompetensförsörjning.

Sverige behöver ha en god försörjningsförmåga av livsmedel och regeringen ser att det är en prioriterad fråga. Många av de livsmedel vi konsumerar idag kan dock inte produceras i Sverige på grund av att vi exempelvis inte har det klimat som krävs för att odla vissa produkter. Den pågående pandemin har också visat att dagens livsmedelsförsörjnings-system är komplex och global.

Livsmedelsverket har ett nationellt övergripande ansvar för samordning av kris- och beredskapsplanering för livsmedelsförsörjningen i ledet efter primärproduktionen samt för dricksvattenförsörjningen.

Beredskapen för fredstida kriser, höjd beredskap och då ytterst krig sträcker sig över flera samhällssektorer och behöver hanteras utifrån ett helhetsperspektiv. Det är därför inte relevant att enbart se på livsmedelsförsörjningen som en isolerad företeelse. En effektiv livsmedelsförsörjning är beroende av exempelvis teknisk utrustning, förädlingsindustri, lagerhållning, distributionsvägar, dagligvaruhandel, el och fordonsbränsle. Det är inte enbart tillgången på livsmedel som är av betydelse, utan hela livsmedelskedjan bör vara så robust och motståndskraftig att allvarliga påfrestningar och störningar kan klaras med rimliga konsekvenser för samhället.

Regeringen anser att strategiskt viktiga livsmedelsanläggningar är viktiga för vår livsmedelsförsörjning. I den av regeringen överlämnade budgetpropositionen (prop. 2020/21:1) föreslår regeringen att 70 miljoner kronor för 2021 avsätts till livsmedel och dricksvatten inom ramen för civilt försvar.

När det gäller kvantitativa mål för självförsörjningsgrad anförde landsbygdsministern följande som svar på fråga 2020/21:328 Sveriges självförsörjning av livsmedel:

Den nationella livsmedelsstrategin syftar till hållbara och konkurrenskraftiga företag inom jordbruket, fiskerinäringarna och livsmedelsproduktion som kan öka den svenska produktionen och därmed också bidra till en hög svensk marknadsandel och ökad självförsörjningsgrad.

Att stärka och öka konkurrenskraften inom det svenska jordbruket är en viktig punkt i den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna.

Inom ramen för livsmedelsstrategin är en ökad livsmedellexport ett viktigt verktyg för att öka livsmedelsproduktionen. Genom att skapa en större marknad för svenska livsmedelsföretag skapas också möjligheter för svensk primärproduktion att långsiktigt växa. I detta sammanhang är det också viktigt att lyfta fram möjligheten för svenska jordbruk att skapa mervärden, till exempel ekologisk produktion. Det är också viktigt att säkerställa en öppen handel, inom och utom EU, så långt möjligt även under kriser som den pågående pandemin. Regeringen fortsätter därför de långsiktiga och strategiska satsningarna på att öka svensk livsmedelsexport för att öka lönsamheten i den svenska livsmedelskedjan, till exempel genom ett riktat uppdrag till Sveriges Export- och investeringsråd (Business Sweden), Statens jordbruksverk och Livsmedelsverket fram till 2025.

Frågan om självförsörjning aktualiseras i tider som denna. Ett lands livsmedelsförsörjning tryggas av en inhemsk produktion såväl som import. Dagens livsmedelsförsörjningssystem är globalt med många aktörer i olika branscher. I mångt och mycket påverkas graden av självförsörjning av konsumenters preferenser vilka i sin tur kan påverka mängden livsmedel som produceras inom Sverige.

Livsmedelsstrategins mål om en ökad och hållbar livsmedelsproduktion beslutades 2017 och ska uppnås år 2030. För att nå målet med livsmedelsstrategin behövs ett långsiktigt och kontinuerligt arbete genom livsmedelsstrategins handlingsplan men också genom hur vi utformar åtgärder och insatser i kommande period för den gemensamma jordbrukspolitiken som startar 2023. Med livsmedelsstrategin vill jag öka svensk livsmedelsproduktion. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet betona vikten av de frågor om samhällets sårbarhet och beredskap som har aktualiserats den senaste tiden med anledning av bl.a. den pågående coronapandemin och den torra som drabbade Sverige sommaren 2018. Mot bakgrund av den senaste tidens händelser anser utskottet att det är viktigt att Sverige har en god försörjningsförmåga av livsmedel, inklusive tryggad tillgång till dricksvatten, både vid höjd beredskap och ytterst vid krig. Enligt utskottet är detta en prioriterad fråga.

I sammanhanget vill utskottet lyfta den fördjupade uppföljning om lantbrukets sårbarhet och landets försörjningsgrad som utskottet genomfört. Den visar bl.a. på faktorer som är betydelsefulla för att minska sårbarheten, och bl.a. ökad lönsamhet och konkurrenskraft samt säkrad tillgång till insatsmedel lyfts fram. Utskottet tillmäter dessa frågor stor betydelse och valde därför att belysa frågorna ytterligare genom att ha en offentlig utfrågning om lantbrukets sårbarhet i april 2021.

Utskottet anser att en lönsam och ökande hållbar livsmedelsproduktion är grunden för en god livsmedelsförsörjning. Detta är i linje med den nationella livsmedelsstrategins övergripande mål om en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, vilket även bidrar till en ökad självförsörjningsgrad och minskad sårbarhet i livsmedelskedjan.

Utskottet noterar att regeringen hittills tagit fram tre handlingsplaner med åtgärder för att nå livsmedelsstrategins mål men att den bedömer att ytterligare satsningar kommer att behövas för att skapa en robustare och mer konkurrenskraftig livsmedelsproduktion. Utskottet delar denna bedömning. Det krävs ett långsiktigt arbete för att skapa ett hållbart livsmedelssystem som är tillräckligt stabilt för att klara kristider och som även kan anpassa sig till klimatförändringar.

Vidare noterar utskottet att regeringen anser att det civila försvaret behöver stärkas och livsmedelsberedskapen byggas upp för att trygga livsmedelsförsörjningen under minst tre månader vid kris. För detta behövs en fungerande inhemsk jordbruks- och livsmedelsproduktion men även att tillgången till insatsvaror och andra sektorerers verksamheter och tjänster säkras. Utskottet delar regeringens bedömning att det behövs fördjupade analyser av ansvar och metoder för att uppnå försörjningstrygghet, vilket inkluderar frågor om alltifrån lagring av livsmedel och strategiska varor till personalbehov. Den utredning om en nationellt samordnad försörjningsberedskap som regeringen aviserat kommer enligt utskottets bedömning att få en avgörande betydelse för det fortsatta beredskapsarbetet. Denna utredning kommer att säkerställa att det blir de mest verkningsfulla och kostnadseffektiva åtgärderna som genomförs.

Utskottet välkomnar regeringens satsning i budgetpropositionen på att bygga upp en nationell livsmedelsberedskap och tryggad dricksvattenförsörjning som en del av det civila försvaret. Utskottet instämmer med regeringen att det behövs en helhetssyn på beredskapsfrågorna och att en effektiv livsmedelsförsörjning är beroende av bl.a. teknisk utrustning, lagerhållning, infrastruktur och fordonsbränsle. För att livsmedels- och dricksvattenförsörjningen ska fungera måste alla samhällsviktiga verksamheter, näringsliv och aktörer samverka. Utskottet noterar att en omfattande analys av försörjningsberedskapen redan pågår inom ett flertal myndigheter. Detta behövs för att livsmedelsberedskapen och dricksvattenförsörjningen ska kunna dimensioneras och byggas upp på ett ändamålsenligt sätt.

Mot bakgrund av det omfattande analysarbete som pågår och med beaktande av att försörjningsberedskapen är under uppbyggnad anser utskottet att motionerna om beredskapslager och strategiska livsmedelsanläggningar kan lämnas utan åtgärd i avvaktan på detta arbete. Därmed avstyrks motionerna 2020/21:288 (SD) yrkande 3, 2020/21:677 (SD) yrkande 20, 2020/21:730 (SD) yrkandena 11 och 12, 2020/21:2277 (M), 2020/21:2526 (S) yrkande 1, 2020/21:2602 (M) yrkande 1 i denna del och 2020/21:3350 (M) yrkande 11.

När det gäller stärkt självförsörjning av livsmedel och tillgång till dricksvatten hänvisar utskottet till vad som anförts ovan och avstyrker därmed även motionerna 2020/21:724 (SD) yrkande 9, 2020/21:1665 (S), 2020/21:2284 (M) yrkandena 1 och 2, 2020/21:2526 (S) yrkande 2, 2020/21:2602 (M) yrkande 1 i denna del, 2020/21:2808 (KD) yrkande 2, 2020/21:3273 (L) yrkande 36, 2020/21:3350 (M) yrkande 8, 2020/21:3368 (M) yrkande 66, 2020/21:3446 (M) yrkande 6 och 2020/21:3679 (L) yrkande

44. Även motionerna 2020/21:724 (SD) yrkande 8 och 2020/21:2808 (KD) yrkandena 3 och 4 om kvantitativa mål för självförsörjningsgraden av livsmedel avstyrks mot denna bakgrund.

När det gäller jordbrukets beredskap konstaterar utskottet att tillgången till insatsmedel har lyfts fram som en viktig fråga för livsmedelsberedskapen och att detta ingår i det analysarbete som pågår och den utredning som ska tillsättas. Därmed lämnar utskottet motionerna 2020/21:724 (SD) yrkande 10, 2020/21:2944 (C) yrkande 14, 2020/21:3350 (M) yrkande 9 och 2020/21:3368 (M) yrkande 67 utan åtgärd i avvaktan på detta arbete.

Livsmedelsmärkningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ursprungsmärkning och livsmedelsmärkning i övrigt såsom en hållbarhetsmärkning, märkning av genetiskt modifierade organismer och mikroorganismer (GMO och GMM) och modernisering av nyckelhålsmärkningen.

Jämför reservation 14 (M), 15 (SD), 16 (L) och 17 (C).

Motionerna

Ursprungsmärkning

Ett antal motioner lyfter frågan om ursprungsmärkning. I kommittémotion 2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkande 3 efterfrågas en förbättrad ursprungsmärkning. Enligt motionärerna är ursprungsmärkning viktigt ur många aspekter. Konsumenter ska kunna få tillräcklig information för att kunna göra aktiva val när de köper produkter eller utnyttjar en tjänst, detta för att kunna välja bort en sämre vara som inte når upp till de krav som konsumenten ställer. Viktigt är också att kunna välja vad man vill stödja genom sin konsumtion, inte minst när det gäller jordbruksprodukter.

Yrkande 10 handlar om att upplysa om fördelar med att handla svenskt, då många svenska produkter håller god kvalitet, har hög hållbarhet och närproducerade produkter orsakar minimal miljöpåverkan genom minskad mängd transporter. Att handla svenskt kött innebär förutom kortare transportväg även bättre villkor för djuren och ökat stöd till svenska företagare, vilket gynnar deras konkurrenskraft.

Även i kommittémotion 2020/21:3099 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) lyfts ursprungsmärkning fram. Enligt yrkande 6 ska regeringen se över om ett krav på ursprungsmärkning bör införas. Motionärerna anser att det är av stor vikt att konsumenter får information om var produkter kommer ifrån. Därför anser motionärerna att uppgifter om varors ursprungsland och tillverkare bör vara regel, även i mer informella sammanhang där livsmedel säljs utanför

livsmedelshandeln. Motionärerna anför att det i synnerhet är ett växande problem när det gäller detaljhandelns egna märkesvaror (även kallade EMV). De säljs ofta under namn som ger intrycket av att produkten är nationellt producerad medan den egentligen är producerad av externa aktörer och ofta i andra länder.

Ursprungsmärkning framhålls även i kommittémotion 2020/21:3248 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 18. Enligt motionärerna ska konsumentens rätt till information vara en ledtråd i hela processen från produktion till konsumtion. Bättre europeiska regler om ursprungsmärkning av fler livsmedelstyper gör det enligt motionärerna lättare för konsumenten att göra informerade val och därmed t.ex. välja livsmedel utifrån djurhållningsregler eller miljömässiga kriterier. Motionärerna anför att det är mycket viktigt att bestämmelser om ursprungsmärkning hänger ihop med fungerande system för tillsyn och kontroll då ett märkningssystem som inte går att lita på är ännu sämre än inget märkningssystem alls.

Livsmedelsmärkning i övrigt

I motion 2020/21:1667 av Malin Larsson m.fl. (S) framhålls behovet av att införa en tydlig och enhetlig hållbarhetsmärkning av livsmedel. Hållbarhet är komplext enligt motionärerna, och därför är det viktigt att ta hänsyn till flera parametrar vid en hållbarhetsmärkning så att konsumenten får rätt kunskap för att kunna göra hållbara val. Det handlar inte bara om utsläpp av växthusgaser utan även om exempelvis biologisk mångfald, djurvålfärd, vattenåtgång, transporter, bekämpningsmedel och övergödning.

Enligt motion 2020/21:2712 av Mats Berglund (MP) ska livsmedel, råvaror och grödor som innehåller eller har framställts av GMO eller GMM märkas tydligare så att konsumenter lättare kan göra upplysta val. I dag ställer EU-lagstiftningen hårda krav på märkning av GMO så att konsumenter ska få möjlighet att göra medvetna val mellan GMO-livsmedel och andra livsmedel. Vissa enzymer, aminosyror och vitaminer, s.k. GMM, är dock undantag från märkning. Detsamma gäller för produkter som blir till av djur som utfodrats med GMO- eller GMM-foder.

I kommittémotion 2020/21:2952 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 13 anføres att nyckelhålmärkningen ska moderniseras för att underlätta konsumenternas val av hälsofrämjande livsmedel. Livsmedelsbranschen ser nyckelhålet som ett viktigt verktyg i sitt arbete för att verka för bättre matvanor, både nu och i framtiden. För att nyckelhålet ska få en verklig effekt och kunna bidra till en synlig, transparent och hållbar märkning som kan vägleda konsumenten till bättre val måste märkningen moderniseras, enligt motionärerna. Motionärerna anser att detta även kräver att staten åtar sig att göra en långsiktig satsning på nyckelhålet.

Tidigare behandling och kompletterande information

Generellt om EU:s märkningsregler

Generella bestämmelser om information och märkning som gäller alla livsmedel finns huvudsakligen i förordning (EU) nr 1169/2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna (den s.k. informationsförordningen) samt i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2014:4) om livsmedelsinformation. I informationsförordningen finns bestämmelser om vad som är obligatorisk märkningsinformation. Enligt artikel 9.1 är det bl.a. ingrediensförteckning, livsmedlets beteckning, datum för minsta hållbarhet eller sista förbrukningsdag samt i vissa fall uppgift om ursprungsland eller härkomstplats.

Enligt artikel 44.1 b i förordningen får en medlemsstat nationellt föreskriva att ytterligare uppgifter ska vara obligatoriska att lämna för livsmedel som inte är färdigförpackade enligt vad som anges i artikel 9.1 och 10 i samma förordning. Sverige har föreskrivit att uppgift om livsmedlets beteckning ska lämnas på kundens begäran. Det finns inga hinder för att livsmedelsföretagare frivilligt anger information så länge påståendet är sant och inte anges på ett sådant sätt att det kan vilseleda konsumenten.

Om en medlemsstat vill föreskriva ytterligare obligatoriska uppgifter, utöver de uppgifter som anges i artikel 9.1 och 10 i informationsförordningen, för vissa typer eller kategorier av livsmedel måste detta anmälas till kommissionen. Medlemsstaten ska i förväg anmäla den planerade åtgärden och skälen för denna till kommissionen och de andra medlemsstaterna. De planerade åtgärderna får antas först tre månader efter anmälan förutsatt att kommissionen inte lämnar ett negativt yttrande. Medlemsstaten ska kunna motivera åtgärden med minst ett av följande skäl:

- skydd av folkhälsan
- skydd av konsumenterna
- förebyggande av bedrägeri
- skydd av industriella och kommersiella äganderätter, uppgifter om ursprung och registrerade ursprungsbeteckningar samt förebyggande av illojal konkurrens.

Ursprungsmärkning

Enligt informationsförordningen ska uppgifter om ursprungsland eller härkomstplats anges på livsmedel om det skulle vara vilseledande att utelämna sådana uppgifter. Dessutom ska uppgifter om den primära ingrediensen anges i de fall man uppger ett livsmedels ursprung eller härkomstplats och den primära ingrediensen inte har samma ursprung, t.ex. svenska köttbullar som innehåller kött från Tyskland. Härutöver finns särskilda bestämmelser om livsmedelsinformation om ursprung som rör vissa slags livsmedel i EU-förordningar och i Livsmedelsverkets föreskrifter.

Vidare finns det bestämmelser i informationsförordningen om vilken information som ska lämnas för livsmedel som inte är färdigförpackade. Livsmedel som serveras på restauranger eller i storhushåll tillhör kategorin livsmedel som erbjuds utan att vara färdigförpackade. Enligt artikel 44.1 a i förordningen är en uppgift om allergena ingredienser en uppgift som alltid ska lämnas. Enligt artikel 44.1 b i förordningen får en medlemsstat nationellt föreskriva att ytterligare uppgifter ska vara obligatoriska att lämna för livsmedel som inte är färdigförpackade enligt vad som anges i artikel 9.1 och 10 i samma förordning. Sverige har föreskrivit att uppgifter om livsmedlets beteckning ska lämnas på kundens begäran. Det finns inga hinder för att livsmedelsföretagare frivilligt anger ursprung så länge påståendet är sant och inte anges på ett sådant sätt att det kan vilseleda konsumenten.

Som nämnts tidigare måste det anmälas till kommissionen om en medlemsstat vill föreskriva ytterligare obligatoriska uppgifter, utöver de uppgifter som anges i artikel 9.1 och 10 i informationsförordningen, för vissa typer eller kategorier av livsmedel. Åtgärden måste kunna motiveras med t.ex. skydd av folkhälsan eller skydd av konsumenterna. För att införa obligatorisk uppgift om livsmedels ursprungsland eller härkomstplats krävs vidare att det finns ett bevisat samband mellan vissa kvaliteter hos livsmedlet och dess ursprung eller härkomst. Vid anmälan ska medlemsstaterna även redovisa belägg för att en majoritet av konsumenterna anser att uppgiften om ursprung eller härkomst är mycket viktig.

Vissa livsmedel ska alltid ursprungsmärkas. Det gäller honung, frukt och grönsaker, fisk, nötkött, obearbetat kött från gris, får, get och fågel, olivolja, vin, ägg och sprit. För andra livsmedel ska ursprung bara anges om kunden kan bli vilseledd annars; vissa livsmedel som ger intrycket av att ha ett ursprung kan t.ex. ha en primär ingrediens med ett annat ursprung. Det kan t.ex. gälla en köttfärsplatt som är märkt med "Tillagad i Sverige" samtidigt som den primära ingrediensen köttfärs kommer från Danmark. Då måste ursprunget på den primära ingrediensen anges eller också ska det framgå att ursprunget på den primära ingrediensen inte är samma som för livsmedlet.

Den 20 maj 2020 presenterade kommissionen meddelandet Från jord till bordstrategin för ett rättvisare, hälsosammare och miljövänligare livsmedels-system (COM(2020) 381). Syftet med strategin är att göra EU:s livsmedels-system till en global standard för hållbarhet och att bygga en livsmedelskedja som fungerar för konsumenter, producenter, klimatet och miljön. En omställning bör enligt kommissionen säkerställa att livsmedelskedjan har en neutral eller positiv miljöpåverkan och säkerställa en tryggad livsmedels-försörjning, nutrition och folkhälsa samt se till att livsmedel fortsätter vara överkomliga och skapa rättvisare ekonomisk avkastning i leveranskedjan. För att ge konsumenterna möjligheten att välja hälsosamma och hållbart producerade livsmedel avser kommissionen att föreslå en harmoniserad och obligatorisk framsidesmärkning för näringsdeklarationen, att överväga att utvidga bestämmelserna om obligatorisk ursprungsmärkning för vissa

produkter samt att skapa ett ramverk för märkning av hållbart producerade livsmedel.

En handlingsplan medföljde strategin och enligt denna ska förslag om krav på ursprungsbezeichnung för vissa produkter läggas fram under det sista kvartalet 2022. Det framgår inte vilka ytterligare livsmedel som kommissionen anser ska omfattas av krav på ursprungsmärkning.

Enligt Regeringskansliets faktapromemoria 2019/20:FPM44 Meddelande om Från jord till bord-strategin instämmer regeringen i att tillgången till tydlig information gör det lättare för konsumenter att välja hälsosamma och hållbara livsmedel, vilket är helt i linje med livsmedelsstrategin. Regeringen ser positivt på kommissionens ambition att utveckla nya verktyg och vidareutveckla befintliga vad gäller konsumentinformation för att främja en hållbar livsmedelskonsumtion.

Vid debatten av interpellation 2018/19:121 Konsumentinformation den 29 mars 2019 anförde landsbygdsminister Jennie Nilsson följande om ursprungsmärkning och handels och leverantörernas egna märkesvaror:

God information är en förutsättning för att konsumenter ska kunna göra medvetna och hållbara val. Det finns ett stort intresse i dag för var maten kommer från och vad den innehåller, och det visar även Lars Beckmans interpellation i och med att han tidigare har frågat mig om samma sak i en skriftlig fråga. Jag svarade då att de allmänna regler som gäller för märkning av livsmedel inom unionen, och således även i Sverige, återfinns i Europaparlamentets och rådets förordning nr 1169/2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna, den så kallade informationsförordningen. Reglerna ska tillämpas på alla livsmedel som är avsedda för konsumenter.

För färdigförpackade livsmedel är det till exempel obligatoriskt att ange bland annat ingrediensförteckning, näringsdeklaration och kontaktuppgifter till livsmedelsföretaget som ansvarar för livsmedelsinformationen. Lagstiftningen gör således ingen skillnad på om det handlar om handels egna märkesvaror, så kallade EMV-produkter eller leverantörernas märkesvaror, så kallade LMV-produkter.

När det gäller livsmedel som inte är färdigförpackade, såsom bake-off-bröd som Lars Beckman tar upp i sin interpellation, är det enbart obligatoriskt att informera om livsmedlet innehåller allergena ingredienser och processhjälpmedel. Övriga uppgifter är det upp till medlemsstaterna att anta nationella bestämmelser om. Enligt Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2014:4) ska information ges om det efterfrågas av konsumenten om bland annat ingredienser, kontaktuppgifter till företaget som tillagat eller förpackat livsmedlet och uppgift om ursprungsland för vissa livsmedel.

När det gäller information om ursprungsland kompletteras de allmänna reglerna i informationsförordningen av bestämmelser i andra regelverk. I dag är det obligatoriskt att ange ursprungsland för nötkött, kött av gris, fjäderfä, får och getter, fisk - då anges fångstområdet - färsk frukt och färska grönsaker inklusive svamp, vin, olivolja och ägg. Detta gäller oavsett om det är EMV- eller LMV-produkter. Vill ett medlemsland införa nationella bestämmelser om obligatorisk ursprungsmärkning på fler produkter måste det anmälas till EU-kommissionen i enlighet med informationsförordningen.

Det finns alltid en möjlighet att komplettera de obligatoriska bestämmelserna genom att frivilligt ange ytterligare information under

förutsättning att den är korrekt och inte vilseledande. I Sverige har vi till exempel sedan 2016 den frivilliga ursprungsmärkningen ”Från Sverige”. I dag kan konsumenter hitta symbolen för märkningen ”Från Sverige” på bland annat mejeri- och charkprodukter samt färdigförpackat bröd, och det gäller både för EMV-produkter och LMV-produkter.

Jag vill avsluta med att säga att jag tycker att det är viktigt att konsumenter kan göra medvetna och hållbara val oavsett om det handlar om EMV-produkter eller LMV-produkter.

Livsmedelsmärkning i övrigt

Regeringen har tagit fram en strategi för hållbar konsumtion som publicerades i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 18). Målet är att strategin ska bidra till en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Att underlätta för enskilda konsumenter att konsumera mer hållbart är en central del av strategin som fokuserar bl.a. på livsmedel.

Den 9 mars 2017 gav regeringen Konsumentverket i uppdrag att inrätta ett forum för miljösmart konsumtion och att stimulera miljösmarta konsumtionsmönster. Syftet är att stimulera till kunskapsutbyten och samarbeten för att på så vis öka kunskapen på området. Ett annat syfte är att främja åtgärder och att ge bättre förutsättningar för en miljömässigt hållbar konsumtion. Forumets uppdrag genomförs i samråd med bl.a. Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Energimyndigheten.

I regeringens proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet framhålls att informationen om livsmedel och måltider ska vara begriplig och lättillgänglig enligt gällande lagstiftning. Det ställs även långtgående krav på vad som måste finnas med i märkningen på förpackningarna. Märkningen måste vara korrekt och får inte vara vilseledande. För att kunna göra faktabaserade val mellan olika livsmedel behöver konsumenten vidare ha kunskap om vad olika slags livsmedelsinformation och symboler står för. Ur ett samhällsperspektiv är det också viktigt att alla konsumenter får en faktisk möjlighet att välja hälsosam och god mat som har producerats på ett hållbart sätt och att konsumenterna har tillgång till ett brett utbud. Konsumenterna ska känna sig trygga, ha förtroende för både myndigheter och företag och kunna lita på att alla livsmedel och måltider på marknaden är säkra. Regeringen anser att berörda myndigheter har en viktig roll i att presentera information om livsmedel, bra matvanor och fakta om produktionsförhållandena.

I betänkande 2016/17:MJU23 En livsmedelsstrategi för Sverige framförde utskottet i sitt ställningstagande bl.a. att Sverige även i fortsättningen ska vara ett föredöme i miljö- och klimatarbetet, och för att uppnå detta behövs ett fortsatt arbete med att förbättra den svenska livsmedelsproduktionen och konsumtionen ur ett miljö- och klimatperspektiv.

Regeringen anförde i proposition 2019/20:65 En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan att det är viktigt att arbeta vidare med effektiva åtgärder för att ytterligare underlätta hållbara konsumtionsmönster. För att minska de utsläpp som privatkonsumtionen ger upphov till krävs ekonomiska

incitament som gynnar klimatsmarta konsumtionsval på bekostnad av fossila alternativ. Det är angeläget att öka kunskapen om konsumtionens klimatpåverkan och därmed motivationen till ett ändrat konsumtionsmönster.

I mars 2020 gav regeringen Konsumentverket i uppdrag att identifiera och analysera hinder för väl fungerande marknader och för hållbar konsumtion. Regeringen anförde att ett så heltäckande kunskapsunderlag som möjligt om hinder för väl fungerande marknader och för hållbar konsumtion underlättar överväganden om behovet av insatser på konsumentområdet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2021 (Fi2020/00945/KO).

Enligt förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket ska myndigheten bl.a. främja konsumenternas, särskilt barns och ungdomars, förutsättningar att göra medvetna val när det gäller hälsosam och säker mat och verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. På verkets webbplats kan man läsa mer om hur olika typer av mat belastar miljön på olika sätt och även om miljösmarta matval. För vissa utvalda livsmedel kan man bl.a. läsa om livsmedelns påverkan på klimatet, användning av växtskyddsmedel, påverkan på odlingslandskapet och på växt- och djurlivet samt övergödning.

I den ovannämnda EU-strategin från jord till bord aviserar kommissionen att den ska skapa ett ramverk för märkning av hållbart producerade livsmedel för att ge konsumenterna möjligheten att välja hälsosamma och hållbart producerade livsmedel. Enligt den medföljande handlingsplanen planerar kommissionen att ha ett sådant förslag klart till 2024.

Den 13 november 2020 presenterade kommissionen meddelandet Ny strategi för konsumentpolitiken – En hållbar återhämtning genom stärkt konsumentresiliens (COM(2020) 696). Strategin beskriver hur EU:s medborgare ska kunna tillämpa sin konsumentmakt för en grön omställning. Målet är att säkerställa att fler hållbara produkter finns tillgängliga för konsumenterna. Kommissionen anför att konsumenterna behöver skyddas bättre mot information som inte är sann eller som presenteras på ett förvirrande eller vilseledande sätt för att frisera intrycket av hur miljövänlig en produkt eller ett företag verkligen är (s.k. green-washing). Dessutom kommer kommissionen att föreslå att företagen styrker sina miljöpåståenden med hjälp av metoder för produkters och organisationers miljöavtryck för att ge konsumenterna tillförlitlig miljöinformation.

Kommissionen kommer också att undersöka olika sätt att skapa en ram för hållbar märkning som, tillsammans med andra relevanta initiativ, omfattar livsmedels näringsmässiga, klimatomständiga, miljömässiga och sociala aspekter.

Kommissionen planerar att under 2021 lägga fram ett lagstiftningsförslag om mer konsumentmakt i den gröna omställningen, med bättre information om produkters hållbarhet och bättre skydd mot vissa metoder, som green-washing och kort livslängd, och ett lagstiftningsförslag om styrkande av miljöpåståenden baserat på metoderna för miljöavtryck.

När det gäller märkning av GMM etc. ställer förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder (GMO-förordningen) krav på märkning av GMO. Syftet är att man som konsument, genom tydlig märkning, ska ha möjlighet att göra ett medvetet val mellan genetiskt modifierade produkter och konventionella produkter. Alla produkter som består av, innehåller eller har framställts av GMO ska märkas. Även livsmedel som är framställda av GMO men som genom olika processer inte längre innehåller något dna från en GMO ska märkas, t.ex. tomatpuré, majsstärkelse och rapsolja. Enzymer, aminosyror och vitaminer framställda av GMM och där inget sådant material finns i slutprodukten behöver inte märkas. Livsmedel som av tekniska skäl tillförts små mängder GMO oavsiktligt behöver inte märkas. Konventionell majs som mals i en kvarn där det också har malts genetiskt modifierad majs kan t.ex. oavsiktligt tillföras små mängder GMO från den genetiskt modifierade majsen. Enligt artikel 12.2 i GMO-förordningen får högst 0,9 procent av råvaran vara GMO utan att produkten behöver märkas. En förutsättning är att den GMO som oavsiktligt hamnat i produkten är riskbedömd och godkänd. Icke godkänd GMO får inte förekomma i en produkt.

Kött, mjölk och ägg från djur som har utfodrats med genetiskt modifierat foder är inte genetiskt modifierade produkter och behöver därför inte märkas. Enligt Livsmedelsverket finns det för närvarande inte något GMO-foder i Sverige. Andra produkter, som inte är livsmedel, omfattas inte av märkningskraven, t.ex. kläder som är gjorda av genetiskt modifierad bomull och tvättmedel som innehåller enzymer producerade av GMM.

Ekologisk produktion regleras huvudsakligen i förordning (EG) nr 834/2007 av den 28 juni 2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter. Av förordningen framgår bl.a. hur produktionen ska gå till, hur produkterna ska märkas, hur kontrollen ska ske och vad som gäller vid import av ekologiska produkter från länder utanför EU. Enligt artikel 9 i förordningen får GMO och produkter som framställts av eller med GMO inte användas som livsmedel, foder, växtskyddsmedel, gödselmedel, process-tekniska hjälpmedel, jordförbättringsmedel, frön, vegetativt förökningsmaterial, mikroorganismer och djur i ekologisk produktion. En ny förordning om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter (förordning (EU) 2018/848) har beslutats och ska tillämpas från den 1 januari 2022. Där återfinns samma bestämmelse när det gäller GMO.

I ekologiska livsmedel får det således inte finnas genmodifierade ingredienser eller kött, mjölk och ägg från djur som har ätit genmodifierat foder. Enligt de nationella branschriktlinjerna för ekologisk produktion ställs det särskilda krav på dokumentation som gäller för att kunna visa att t.ex. GMO inte används eller att olika produktionsenheter hålls isär.

När det gäller nyckelhålmärkningen konstaterar regeringen i propositionen En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet (prop. 2016/17:104) att en förutsättning för att konsumenterna ska kunna göra informerade och medvetna val är att de har en god faktabaserad

kunskap om livsmedel och hur de produceras. För att kunna göra faktabaserade val mellan olika livsmedel behöver konsumenten vidare ha kunskap om vad olika slags livsmedelsinformation och symboler står för. Det anges även att det ur ett samhällsperspektiv är viktigt att alla konsumenter får en faktisk möjlighet att välja hälsosam och god mat som har producerats på ett hållbart sätt. Det betonas även att konsumenter ska känna sig trygga, ha förtroende för både myndigheter och företag och kunna lita på att alla livsmedel och måltider på marknaden är säkra. Regeringen anser att berörda myndigheter har en viktig roll i att presentera information om livsmedel, bra matvanor och fakta om produktionsförhållandena på ett enkelt och lättillgängligt sätt.

Vidare anser regeringen att nyckelhålmärkningen är ett viktigt verktyg för de medvetna konsumenterna och framhåller att det är angeläget att göra en nysatsning i Sverige för att öka förståelsen för och kännedomen om nyckelhålmärkningen. Den är ett hjälpmedel som informerar om vad som är ett hälsosamt livsmedel inom olika grupper av livsmedel.

Regeringen gav i februari 2017 Livsmedelsverket i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att vidareutveckla konceptet nyckelhålet (N2017/01028/SUN). Syftet var att nyckelhålet ska vara ett hjälpmedel dels för att göra det lättare för alla konsumenter oavsett bakgrund att göra medvetna hälsosamma val vid köp av livsmedel, dels för företag i utvecklingen av hälsosamma livsmedel, i ett nationellt och internationellt perspektiv, och att utifrån erhållen kunskap vidta adekvata åtgärder för att göra det lättare för konsumenterna att äta hälsosamt. Särskilt fokus skulle läggas på de konsumentgrupper som har sämst matvanor.

Uppdraget slutredovisades i februari 2020 i rapporten Regeringsuppdrag Nyckelhålet 2017–2019 (dnr 2017/02452). I rapporten redovisas bl.a. att i samarbete med de nordiska länderna har en gemensam strategi och plattform för hur nyckelhålet ska stärkas som varumärke tagits fram. Ett nytt kommunikationskoncept – Byt inte liv – har utvecklats. Under 2019 togs det även fram annonser och inlägg för annonsering i sociala medier utifrån Byt inte liv-konceptet. Tillsammans med övriga nordiska länder som har nyckelhålet har den nuvarande föreskriften för nyckelhålet förbättrats. Syftet är främst att fler färdigrätter och vegetariska produkter ska kunna märkas med nyckelhålet.

I december 2019 gav regeringen Livsmedelsverket i uppdrag inom ramen för livsmedelsstrategin att arbeta vidare med utvecklingen av konceptet nyckelhålet, bl.a. genom informationsspridning om märkningen för att underlätta för alla konsumenter att göra hälsosamma val vid köp av livsmedel. Livsmedelsverket ska låta en extern aktör utvärdera nyckelhålet senast 2022. Uppdraget ska genomföras under 2020–2025 och redovisas den 28 februari årligen 2021–2026.

Av Livsmedelsverkets årsredovisning framgår att myndigheten under 2020 i dialog med branschen fortsatte arbetet med att modernisera nyckelhålet för att få fler företag att märka produkter med symbolen. Nyckelhålmärkta produkter underlättar för konsumenter, näringsidkare och de offentliga köken

att välja hälsosamma livsmedel, vilket ger förutsättningar för bättre sammansatt kost. Syftet med moderniseringen av nyckelhålet är att göra det synligare och tydligare. Kampanjer har riktats till unga vuxna och småbarnsfamiljer med budskapet att det går att äta hälsosammare utan att ställa om hela livet. Moderniseringen innefattar även lagstiftningen, genom att tillåta användning av baljväxter och grönsaker i produkter som traditionellt inte innehåller dessa.

Utskottets ställningstagande

Ursprungsmärkning

Utskottet konstaterar att EU:s märkningsregler innebär att vissa livsmedel såsom honung, nötkött och fisk alltid ska ursprungsmärkas. Om en medlemsstat vill införa ytterligare obligatoriska märkningsregler på nationell nivå såsom ursprungsmärkning av andra livsmedel måste detta anmälas till kommissionen och motiveras. Vidare noterar utskottet att kommissionen avser att föreslå obligatorisk ursprungsmärkning för ytterligare livsmedel. Utskottet instämmer med regeringen att tillgången till tydlig information gör det lättare för konsumenterna att välja hälsosamma och hållbara livsmedel. Eventuella märkningar måste dock vara ändamålsenliga och effektiva för att kunna tjäna sitt syfte på bästa sätt.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att det är möjligt att komplettera de obligatoriska reglerna genom att frivilligt ange ytterligare information så länge den är korrekt och inte vilseledande. Utskottet välkomnar den frivilliga märkningen Från Sverige, som branschen tagit fram och som ger konsumenterna verktyg att göra medvetna val.

I avvaktan på kommissionens förslag om ytterligare ursprungsmärkning av livsmedel anser utskottet att motionerna 2020/21:1617 (SD) yrkande 3, 2020/21:3099 (M) yrkande 6 och 2020/21:3248 (L) yrkande 18 kan lämnas utan åtgärd. Även motion 2020/21:1617 (SD) yrkande 10 kan lämnas utan åtgärd.

Livsmedelsmärkning i övrigt

Inledningsvis vill utskottet framhålla både regeringens strategi för hållbar konsumtion och livsmedelsstrategin. Fokus i bägge dessa strategier är dels en hållbar konsumtion av livsmedel, dels att konsumenterna ska ha en möjlighet att välja hälsosam och god mat som producerats på ett hållbart sätt. Utskottet anser att det är viktigt att den svenska livsmedelsproduktionen och livsmedelskonsumtionen fortsätter att förbättras ur miljö- och klimatperspektiv.

Utskottet noterar att kommissionen avser att skapa ett ramverk för märkning av hållbart producerade livsmedel som omfattar livsmedels näringsmässiga, klimatmässiga, miljömässiga och sociala aspekter. I avvaktan på detta förslag anser utskottet att motion 2020/21:1667 (S) kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller märkning av livsmedel, råvaror eller foder som innehåller eller har framställts av GMO eller GMM konstaterar utskottet att det finns ett EU-regelverk att förhålla sig till. I detta finns bestämmelser om märkning så att konsumenterna ska ha möjlighet att göra ett medvetet val mellan genetiskt modifierade produkter och konventionella produkter. För de konsumenter som efterfrågar produkter där GMO inte använts i produktionsleden kan ekologiska livsmedel vara ett alternativ. Mot bakgrund av detta avstyrker utskottet motion 2020/21:2712 (MP).

När det gäller nyckelhålsmärknings anser utskottet i likhet med regeringen att märkningen är ett viktigt verktyg för konsumenter för att kunna göra medvetna och informerade val av hälsosamma livsmedel. Utskottet noterar att regeringen gett Livsmedelsverket i uppdrag att modernisera nyckelhålsmärknings för att göra den synligare och tydligare för konsumenterna men även för att få fler företag att märka sina produkter med symbolen. I avvaktan på resultatet av det pågående arbetet anser utskottet att motion 2020/21:2952 (C) yrkande 13 kan lämnas utan åtgärd.

Regler för försäljning av vildsvinskött

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regler för försäljning av vildsvinskött.

Jämför reservation 18 (M) och 19 (SD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2020/21:725 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 37 behöver reglerna för försäljning av vildsvinskött förenklas så att speciellt utbildade jägare ska kunna sälja kött från ett obegränsat antal djur. För att på riktigt skapa incitament för jakt och försäljning av vildsvinskött ska jägare med speciell utbildning kunna sälja kött från ett obegränsat antal djur för att på så sätt kunna öka vildsvinsjakten och få ut mer kött på marknaden.

Även i kommittémotion 2020/21:3355 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 22 framhålls att jägare ska kunna sälja vildsvinskött direkt till konsumenten utan begränsningar av antalet djur som får säljas. Motionärerna är positiva till att regeringen nyligen har gett fyra myndigheter i uppdrag att underlätta avsättningen av vildsvinskött till konsumenter och välkomnar att jägare får möjlighet att sälja vildsvinskött direkt till konsumenter. Motionärerna vill dock inte se några begränsningar av hur många vildsvin som får säljas av varje jägare.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104) gör regeringen bedömningen att produktion av vilt och renkött kan bidra till tillväxt i livsmedelskedjan och att möjligheten till avsättning bör underlättas. I samband med behandlingen av propositionen om livsmedelsstrategin tillkännagav riksdagen för regeringen att reglerna måste förenklas för att underlätta avsättning av viltkött (bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338). Vidare framgår det av utskottets betänkande att en sådan förenkling bör leda till att möjligheterna att leverera viltkött till privatpersoner, butiker och restauranger underlättas. Samtidigt konstaterades det att regelverket måste utformas så att de viltprodukter som når konsumenten måste hålla lika hög livsmedelssäkerhet oavsett distributionssätt. Utskottet anförde även att det är av stor vikt att konsumenternas förtroende för viltprodukter inte äventyras.

Av Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 (skr. 2020/21:75) framgår att tillkännagivandet inte är slutbehandlat. Regeringen redovisar i skrivelsen att den i juli 2018 gav Livsmedelsverket i uppdrag att analysera möjligheten och lämna förslag på förenklade förfaranden för avsättning av vildsvinskött på marknaden. I uppdraget ingick att göra en bedömning av vilka volymer av vildsvinskött som kan göras tillgängliga på marknaden med de föreslagna åtgärderna samt kostnaderna för dessa åtgärder. Uppdraget redovisades i december 2019.

Vidare redovisas i skrivelsen att Jordbruksverket via landsbygdsprogrammet har utlyst 6 miljoner kronor till ett antal projekt som ska främja svenskt vilt som lokal livsmedelsresurs och stärka viltkedjan från natur till konsument. Projekten pågick 2018 och 2019 och omfattar bl.a. sådana marknadsåtgärder som riksdagen tar upp i tillkännagivandet.

Som nämns ovan redovisade Livsmedelsverket i december 2019 regeringsuppdraget om förenklade förfaranden för avsättning av svenskt vildsvinskött i rapporten Avsättning av svenskt vildsvinskött (dnr 2018/02334). I rapporten redovisar Livsmedelsverket ett antal olika åtgärder för att en ökad mängd vildsvinskött ska kunna nå konsumenterna, bl.a. att ta fram ny nationell lagstiftning om att jägare med tillstånd ska kunna överlämna små mängder vildsvinskött direkt till konsument och små mängder vildsvin med pälsen på till en lokal detaljhandelsanläggning samt att se över befintlig vägledning för jägarens direkta leveranser av små mängder vilt till konsument eller till en detaljhandelsanläggning som levererar direkt till konsument.

I del 2 av regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin som täcker perioden 2020–2025 redovisades att ett kraftfullt vildsvinspaket skulle tas fram under början av 2020. Regeringen avsatte 13 miljoner kronor till Jordbruksverket för genomförande av ett vildsvinspaket under 2020. För 2021–2025 beräknas 9 miljoner kronor årligen för åtgärden.

Den 9 april 2020 beslutade regeringen om ett antal uppdrag till olika myndigheter för att genomföra åtgärder i vildsvinspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin. Jordbruksverket har t.ex. fått i uppdrag att

- under 2020 utlysa medel för åtgärder som bidrar till att mer vildsvinskött når konsumenter. Jordbruksverket fick använda 7 miljoner kronor under 2020 för att genomföra åtgärden, varav 1 miljon kronor öronmärktes för åtgärder mot den offentliga sektorn.
- utlysa medel 2021–2025 för åtgärder som bidrar till att mer vildsvinskött når konsumenter inom den offentliga sektorn. Satsningarna kan innebära att sprida information om potentialen för vildsvinskött i den offentliga sektorn och möjligheter till upphandling av vildsvinskött.

Även Livsmedelsverket har inom ramen för vildsvinspaketet fått ett antal uppdrag att genomföra 2020–2022 där bl.a. följande åtgärder ingår:

- Livsmedelsverket ska ta fram underlag för en svensk anmälan till kommissionen om nationella bestämmelser som möjliggör för jägare att överlämna små mängder vildsvinskött direkt till konsument och små mängder vildsvin med päls till lokala detaljhandelsanläggningar. I uppdraget ingår att lämna förslag på såväl förordningsändringar som nya föreskrifter.
- Livsmedelsverket ska revidera vägledande information för jägares direkta leverans av små mängder utifrån de nya bestämmelserna som möjliggör jägarens leverans av små mängder vildsvinskött till konsument och små mängder vildsvin med päls till lokala detaljhandelsanläggningar. Myndigheten ska även ta fram ny vägledande information till kommunala kontrollmyndigheter om detaljhandelsanläggningar och till länsstyrelserna om uppsamlingscentraler.
- Livsmedelsverket ska genomföra informationsinsatser för företag, i synnerhet lokala detaljhandelsanläggningar som hanterar vilt, om den nya lagstiftningen och vägledningar om små mängder vildsvinskött.

Vid miljö- och jordbruksutskottets behandling av betänkandet En förbättrad tillsyn på miljöområdet och livsmedelspolitik (bet. 2019/20:MJU19) anförde utskottet följande om avsättningen av vildsvinskött:

I likhet med vad utskottet konstaterat vid flera tidigare tillfällen är utskottets bedömning att den tillväxtpotential som finns på marknaden för svenskt vilt bör tas till vara och möjligheten till avsättning förbättras. Riksdagen har vid behandlingen av livsmedelsstrategin riktat ett tillkännagivande till regeringen med denna innebörd. Utskottet vill därför framhålla att det är positivt att regeringen har presenterat ett kraftfullt vildsvinspaket åtföljt av en finansiering av de olika åtgärderna. Paketet handlar både om att öka efterfrågan på vildsvinskött och om åtgärder för att underlätta avsättningen av vildsvinskött på marknaden med bibehållen hög livsmedelssäkerhet. Utskottet noterar att även förvaringskapaciteten för fällda vildsvin omfattas av åtgärderna. Utskottet välkomnar vildsvinspaketet och ser fram emot resultatet av dessa åtgärder. Utskottets förhoppning är att paketet kommer att leda till bättre förvaltning av vildsvinstammen samtidigt som efterfrågan på ett klimatsmart kött ökar och avsättningen på marknaden underlättas.

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23) förstärkte regeringen vildsvinspaketet med ytterligare 20 miljoner kronor 2021–2025

bl.a. för att subventionera trikinanalyser. Regeringen anser att vildsvinspaketet tillsammans med förstärkningen i budgetpropositionen ska bidra till att mer vildsvinskött når marknaden genom att underlätta köttets väg till konsument och skapa incitament för jägare att skjuta fler vildsvin. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2020/21:MJU2, rskr. 2020/21:132).

Den 15 mars 2021 redovisade Livsmedelsverket rapporten En jägares leveranser av små mängder vildsvin och kött av vildsvin – delprojekt i uppdraget att genomföra åtgärder i vildsvinspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin (dnr 2020/01391). I rapporten föreslår myndigheten bl.a. att det, till skillnad från i dag, ska bli möjligt för jägare att leverera små mängder vildsvin och kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter och små mängder vildsvin till lokala detaljhandelsanläggningar som levererar direkt till slutkonsumenter. För att en jägare ska få leverera små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter föreslås dock krav på att jägaren dels genomgått särskild utbildning, dels anmält verksamheten till behörig myndighet. En jägare får leverera högst 75 vildsvin till lokala detaljhandelsanläggningar som levererar direkt till slutkonsumenter. Vidare föreslås att en jägare som genomgått särskild utbildning och anmält verksamheten till länsstyrelsen dessutom ska få leverera högst 10 oavhudade vildsvin och kött av högst 10 vildsvin direkt till slutkonsumenter. Samtliga jägare kan även, precis som i dag, leverera ett obegränsat antal nedlagda vildsvin till vilt-hanteringsanläggningar.

Livsmedelsverket anför i rapporten att det antal vildsvin och den mängd kött av vildsvin som en jägare föreslås få leverera till slutkonsumenter och det antal vildsvin som en jägare föreslås få leverera till lokala detaljhandelsanläggningar valts dels med hänsyn till de livsmedelshygieniska aspekter som är förknippade med hanteringen av vildsvin, dels för att en jägare som levererar de antal vildsvin och den mängd kött av vildsvin som föreslås därigenom inte ska komma att betraktas som en livsmedelsföretagare. Livsmedelsverket har således gjort bedömningen att en jägare kan leverera ovannämnda antal vildsvin och mängd kött av vildsvin utan att därigenom äventyra kravet på en hög skydds nivå för människors hälsa och för konsumenternas intressen när det gäller livsmedel, eller komma att anses vara en livsmedelsföretagare.

Vidare föreslår Livsmedelsverket att en jägare som genomgått utbildning och anmält verksamheten till kontrollmyndigheten även ska få leverera oavhudade vildsvin direkt till slutkonsumenter. Skälet till detta är att Livsmedelsverket inte anser att dessa leveranser är förknippade med större risker än de som är förknippade med en jägares leveranser av små mängder kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter. Enligt Livsmedelsverkets bedömning är det troligtvis relativt få slutkonsumenter som kommer att vara intresserade av att ta emot oavhudade vildsvin direkt från jägare. De slutkonsumenter som tar emot vildsvin av jägare får även endast hantera dessa vildsvin för konsumtion inom det egna privata hushållet.

Rapporten är nu under beredning inom Regeringskansliet. Eventuella nya regler måste anmälas till kommissionen för notifikation, vilket tar tre månader, med möjlighet till ytterligare tre månaders förlängning. Under denna period, och innan anmälningsproceduren är avslutad, får de föreslagna författningarna inte beslutas och träda i kraft.

Utskottets ställningstagande

Vid behandlingen av livsmedelsstrategin riktade utskottet ett tillkännagivande till regeringen med innebörden att den tillväxtpotential som finns på marknaden för svenskt vilt bör tas till vara och möjligheten till avsättning förbättras. Sedan dess har regeringen presenterat ett kraftfullt vildsvinspaket åtföljt av en finansiering av de olika åtgärderna. Utskottet har tidigare välkomnat paketet och ser fram emot resultatet av dessa åtgärder. Utskottets förhoppning är att paketet kommer att leda till bättre förvaltning av vildsvinsstammen samtidigt som efterfrågan på ett klimatsmart kött ökar och avsättningen på marknaden underlättas.

Utskottet noterar att Livsmedelsverket föreslår att jägare ska få leverera små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter om jägaren genomgått särskild utbildning och anmält verksamheten till behörig myndighet. De begränsningar i antal vildsvin och mängd kött som föreslås motiverar Livsmedelsverket dels med hänsyn till livsmedelshygieniska aspekter som är förknippade med hanteringen av vildsvin, dels med att jägare inte ska betraktas som livsmedelsföretagare. Utskottet avvaktar den pågående beredningen av förslaget och lämnar därför motionerna 2020/21:725 (SD) yrkande 37 och 2020/21:3355 (M) yrkande 22 utan åtgärd.

Dricksvattenfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om det rättsliga skyddet för grundvatten och dricksvatten, om rapportering från den nationella samordningsgruppen för dricksvatten, om ett tvärvetenskapligt kompetenscentrum för dricksvatten och om centrumets lokalisering.
Jämför reservation 20 (M).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2020/21:2709 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 10 måste det rättsliga skyddet för grundvatten och dricksvatten stärkas. Samhället behöver agera för att bättre hantera förekomst av och risker med hälsofarliga ämnen i vattenmiljön. Regeringen har de senaste åren skapat förutsättningar för bättre myndighetssamarbete kring dricksvatten, men arbetet måste förstärkas och utvecklas ytterligare, både genom att vattnets hela

kretslopp omfattas i myndighetssamarbetet och genom att ansvarsfrågan för vattenfrågor tydliggörs i regeringen.

I kommittémotion 2020/21:3357 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 18 anförs att regeringen ska få i uppdrag att årligen rapportera till riksdagen om resultaten från den nationella samordningsgruppens arbete med dricksvattenfrågor. Motionärerna anser att det är viktigt att riksdagen årligen får rapporter och möjlighet att följa upp resultaten från den nationella samordningsgruppens arbete med dricksvattenfrågorna, inte minst med tanke på ambitionen att strama upp och begränsa informationen i resultatuppföljningen i kommande budgetpropositioner.

Enligt yrkande 23 bör Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) få i uppdrag att inrätta ett tvärvetenskapligt kompetenscentrum för dricksvatten. Det är viktigt att uppmuntra tvärvetenskaplig forskning som fokuserar på bl.a. vattenförsörjning, vatten ur ett beredskapsperspektiv och vid akuta händelser, säsongsvariationer och klimatförändringar samt hur vattenanvändningen kan minska.

Även i motion 2020/21:1449 av Lina Nordquist (L) yrkande 1 anförs att regeringen bör se över fördelarna med att inrätta ett nationellt kompetenscentrum för risker i fråga om dricksvatten och vattenförsörjning. Ett sådant centrum bör lokaliseras där förutsättningarna ger bästa möjliga samverkan mellan lärosäten och berörda myndigheter (yrkande 2). Enligt motionären skulle den geografiskt samlade rå- och dricksvattenkompetensen i Uppsala kunna ge ett sådant centrum unikt goda förutsättningar.

Tidigare behandling och kompletterande information

Livsmedelsverket har sedan 2009 ett ansvar enligt förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket att samordna dricksvattenfrågorna med särskilt fokus på klimatanpassning samt kris- och beredskapsplanering för dricksvatten. Bakgrunden till detta var regeringens proposition (prop. 2008/09:162) om en sammanhållen klimat- och energipolitik där det noterades att dricksvattenfrågor hanteras av ett stort antal myndigheter och andra aktörer på central, regional och lokal nivå.

I Dricksvattenutredningens betänkande En trygg vattenförsörjning (SOU 2016:32) anförs att tydliga mål, resurssättning, ansvarsfördelning och återrapportering i betydande grad har saknats i Livsmedelsverkets samordningsarbete för dricksvatten. Vidare anförs i betänkandet att en tydligare styrning kan skapa förutsättningar för koordinering av resurser och arbetsinsatser för att höja kvalitet och effektivitet i verksamheten. Livsmedelsverket föreslås också inrätta ett kunskapscentrum för dricksvattenfrågor för att öka stödet till kommuner och andra aktörer inom området.

I februari 2018 fick Livsmedelsverket i uppdrag av regeringen att inleda arbetet med att inrätta ett nationellt dricksvattenråd. Livsmedelsverket skulle identifiera vilka uppgifter rådet ska ha, hur arbetet ska organiseras och hur

kunskapsutveckling inom ramen för dricksvattenrådet kan bedrivas. Arbetet skulle utgå från vad som föreslogs i Dricksvattenutredningens betänkande. I uppdraget ingick också att lämna förslag på lämplig form för rapportering av rådets verksamhet till regeringen.

I Livsmedelverkets återrapporering av regeringsuppdraget (dnr 2018/00911) beskrevs syfte, fokusområden och organisation i fråga om dricksvattensamordningen samt styrning, finansiering och förslag till fortsatt arbete. Det föreslogs en förändring av Livsmedelsverkets instruktion och finansiering av dricksvattenrådets arbete.

Livsmedelsverket fick därefter i sitt regleringsbrev för 2020 i uppdrag att ansvara för en nationell samordning av dricksvattenfrågor. Uppdraget skulle utgå från vad som föreslogs i Dricksvattenutredningens betänkande samt i myndighetens redovisning av det ovannämnda regeringsuppdraget. I regleringsbrevet villkorades även att minst 3 000 000 kronor av Livsmedelsverkets ramanslag ska användas för att samordna det nationella arbetet med dricksvatten. Arbetet med nationell samordning av dricksvattenfrågor skulle redovisas till regeringen senast den 1 oktober 2020.

Enligt uppgift från Näringsdepartementet har regeringen som en del av Dricksvattenutredningens förslag och remissinstansernas synpunkter breddat Livsmedelsverkets uppdrag till att omfatta dricksvattenfrågor från vattentäkt till vattenkran och utsett ett antal myndigheter att ingå i arbetet (se nedan för vilka myndigheter). Dessa myndigheter har mandat att genomföra och samla ta fram förslag på åtgärder och insatser som ligger inom ramen för respektive myndighets instruktion för att skapa ett systemperspektiv från vattentäkt till vattenkran med koppling till dricksvatten. Det finns en departementssamsyn kring uppdraget då de myndigheter som ingår i det breddade upplägget ligger under olika departement, och rapporteringen av uppdraget sker till Näringsdepartementet som koordinerar dricksvattenfrågorna. I uppdraget ingår också att årligen i en rapport till regeringen beskriva arbetet med dricksvatten och eventuella behov av insatser.

Uppdraget för den nationella samordningsgruppen för dricksvatten är att verka för en trygg och säker dricksvattenförsörjning och ge stöd i dricksvattenfrågor. Gruppen leds av generaldirektören för Livsmedelsverket, som också är ordförande. I den nationella samordningsgruppen för dricksvatten ingår också Havs- och vattenmyndigheten, Boverket, Folkhälso-myndigheten, Sveriges geologiska undersökning, Kemikalieinspektionen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Trafikverket, en representant för länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Regioner, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Svenskt Vatten, en representant för vattenmyndigheterna och två representanter för kommunerna. Gruppen möts två gånger per år och rapporterar årligen till regeringen.

Under den nationella samordningsgruppen för dricksvatten finns tre ordinarie arbetsgrupper: vattenförsörjningsgruppen, dricksvattenkvalitetsgruppen och gruppen för civilt försvar och krisberedskap. Arbetsgrupperna tar

fram underlag och analyser för beslut i samordningsgruppen och kan även driva relevanta projekt.

Den nationella samordningsgruppen har även möjlighet att upprätta särskilda arbetsgrupper när kompetensbehovet inte täcks av befintlig struktur eller om arbetet behöver en mer skyndsam hantering; t.ex. upprättades en ad-hoc grupp för dricksvatten och torka under sommaren 2020.

I Livsmedelsverkets åiterrapportering Nationell samordning av dricksvattenfrågor – Redovisning av Livsmedelsverkets regeringsuppdrag under 2020 beskrivs bl.a. organisationen av den nationella samordningsgruppen för dricksvatten (se nedan). Livsmedelsverket föreslog även att en strategi med en handlingsplan ska upprättas som styrdokument för samordningsgruppen och att strategin ska fokusera på ökat myndighetsstöd till va-huvudmän och kommuner för att underlätta det kommunala arbetet med att säkra en framtida dricksvattenförsörjning. Vidare föreslog Livsmedelsverket att en nationell dricksvattenstrategi ska tas fram. Rapporten är nu under beredning inom Regeringskansliet.

När det gäller ett kompetenscentrum för dricksvatten fanns som nämns ovan ett förslag i Dricksvattenutredningen om att inrätta ett kunskapscentrum för dricksvatten. Enligt förslaget är grundläggande uppgifter för ett kunskapscentrum, förutom ren kunskapsförvaltning, att kunna ge den överblick och lämna de hänvisningar som kan behövas för att spegla dricksvattenfrågorna och deras regelverk i vid mening. Ytterligare informationsuppgifter kan gälla nationella sammanställningar av dricksvattenkvalitet, med fördel fördelat på kommunnivå. Arbetet ska ge stöd för myndigheter, kommuner, huvudmän, producenter och distributörer men kan även avse information riktad till konsumenter. Enligt information från Näringsdepartementet stöttade flertalet remissinstanser förslaget. Förslaget bereds nu inom Regeringskansliet och ingår delvis i Livsmedelsverkets uppdrag om stärkt samordning av dricksvatten.

Livsmedelsverket, SLU och ett antal andra myndigheter och universitet hemställde i maj 2018 att regeringen skulle stödja inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum i Uppsala för kemiska hälsorisker i dricksvatten. Enligt uppgift från Näringsdepartementet omfattade detta förslag en annan inriktning än den som Dricksvattenutredningen föreslog och inkluderade t.ex. inte Kemikalieinspektionen. Regeringen har efter ett möte med aktörerna lagt ärendet till handlingarna.

I oktober 2019 presenterade Formas rapporten Forskning och innovation för en livskraftig vattenmiljö – Förslag till ett nationellt forskningsprogram om hav och vatten (R10:2019). I rapporten anför Formas att det finns en samsyn om att forskningsfinansieringen inom vattenområdet i dag är splittrad och att de stora samhällsutmaningar vi ställs inför inte täcks av befintliga nationella program. Formas anser att ett nationellt forskningsprogram för hav och vatten skulle ha stora möjligheter till synergier med flera av de andra nationella forskningsprogrammen samt med EU:s ramprogram för forskning.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 20) att forskningsfinansieringen inom vattenområdet i dag är splittrad och att de befintliga nationella programmen inte täcker de stora samhällsutmaningarna. Regeringen anser därför att det behövs en särskild satsning på hav och vatten.

Den 17 december 2020 presenterade regeringen den forsknings- och innovationspolitiska propositionen Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige (prop. 2020/21:60). Regeringen redovisar att forskningsfinansieringen inom vattenområdet i dag är uppdelad på olika finansiärer och att utmaningarna inte täcks fullt ut av de befintliga nationella forskningsprogrammen. Regeringen avser därför att ge Formas i uppdrag att genomföra ett tioårigt nationellt forskningsprogram om hav och vatten. Programmet ska skapa förutsättningar för ett strategiskt och långsiktigt arbetssätt, med ett helhetsperspektiv på vatten, och underlätta ett nära samarbete mellan forskare och intressenter. Regeringen anser att det behövs forskning som inriktas mot såväl förståelsen av naturliga processer och deras interaktioner som påverkanstryck och miljö- och klimateffekter. Forskning om styrmedel och andra genomförandenaspekter samt stöd för innovation för livskraftig vattenmiljö och effektivare användning av vattenresurser ska ingå. Inom ramen för Formas anslagsökning för forskning och utveckling avsätts 10 miljoner kronor 2021, 60 miljoner kronor 2022, 70 miljoner kronor 2023 och 70 miljoner kronor 2024 för att inrätta ett nationellt forskningsprogram om hav och vatten.

Enligt uppgift från Formas började myndigheten i början av januari 2021 dra igång arbetet med att bygga upp och utveckla det nationella forskningsprogrammet om hav och vatten, bl.a. genom att ta fram en strategisk forskningsagenda som ska sätta riktningen för arbetet under de kommande åren och planera för den första utlysningen.

I januari 2020 fick generaldirektör Ulla Sandborgh, Näringsdepartementet, i uppdrag att samordna arbetet med näringslivets vattenhushållning. Enligt regeringen är det prioriterat att i ett föränderligt klimat fokusera på en effektiv vattenhushållning inom näringslivet. Som en del i det fortsatta arbetet för att främja ett ansvarsfullt nyttjande av Sveriges vattenresurser och säkerställa effektiv och hållbar vattenhushållning meddelades i februari 2021 att Näringsdepartementet ska ansvara för att inom Regeringskansliet ta fram en gemensam vattenstrategi under ledning av Ulla Sandborgh. Enligt uppgift från Näringsdepartementet ska förslag till åtgärder presenteras hösten 2021.

Enligt regeringen behövs strategin bl.a. för att förtydliga ansvaret för vatten och dricksvatten då det är spritt på flera centrala, regionala och lokala myndigheter. Sverige har en vattenkrävande industri och ett jordbruk där vatten är en viktig resurs. För att främja erfarenhetsutbyte och samverkan behövs enligt regeringen en ökad dialog med näringslivet inklusive jordbruks- och livsmedelssektorn. Viktigt är också att stödja pågående arbete, föreslå former för utveckling och samordning, identifiera utvecklingsbehov och analysera påverkan på svensk konkurrenskraft.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att Livsmedelsverket fått i uppdrag att ansvara för nationell samordning av dricksvattenfrågor, vilket omfattar dricksvattenfrågor från vattentäkt till vattenkran. En grupp som består av representanter från ett flertal myndigheter under olika departement har tillsatts och ska verka för en trygg och säker dricksvattenförsörjning och ge stöd i dricksvattenfrågor. Vidare noterar utskottet att regeringen ska ta fram en gemensam vattenstrategi för att främja ett ansvarsfullt nyttjande av Sveriges vattenresurser. I likhet med regeringen ser utskottet fördelar med att förtydliga ansvaret för vatten och dricksvatten då det i dag är spritt på flera centrala, regionala och lokala myndigheter. Enligt utskottets mening kommer den nationella samordningsgruppen för dricksvattenfrågor och en gemensam vattenstrategi att skapa goda förutsättningar för dricksvattenförsörjningen och vattenhushållningen framöver samtidigt som ansvarsfrågan för de olika myndigheterna tydliggörs. Utskottet anser därför att motion 2020/21:2709 (MP) yrkande 10 kan lämnas utan åtgärd.

Vidare ska den nationella samordningsgruppen för dricksvattenfrågor årligen rapportera sitt arbete till regeringen. Utskottet utgår från att regeringen kommer att informera riksdagen när den bedömer att det är motiverat. Motion 2020/21:3357 (M) yrkande 18 kan därför avstyrkas.

Utskottet delar regeringens bedömning att det behövs en särskild forskningssatsning om hav och vatten. Som nämns ovan är forskningsfinansieringen inom vattenområdet splittrad och de befintliga nationella forskningsprogrammen täcker inte de utmaningar som finns på området. Det är därför positivt att regeringen i den forskningspolitiska propositionen aviserar ett uppdrag till Formas att genomföra ett tioårigt nationellt forskningsprogram om hav och vatten där bl.a. stöd till innovationer för effektiv användning av vattenresurser ska ingå. Det är enligt utskottets mening grundläggande att det finns korrekta och tillförlitliga data och kunskap för att kunna vidta relevanta och effektiva åtgärder. Formas har nu påbörjat arbetet med att bygga upp och utveckla ett nationellt forskningsprogram om hav och vatten. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionerna 2020/21:1449 (L) yrkandena 1 och 2 samt 2020/21:3357 (M) yrkande 23 lämnas utan åtgärd.

Övriga livsmedelsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. flexibla regler för småskalig verksamhet, skyddade beteckningar, nationella godkännanden av nya livsmedel och marknadsföring av modersmjölksersättning.

Jämför reservation 21 (C), 22 (SD) och 23 (SD).

Motionerna

Flexibla regler för småskalig verksamhet

Enligt kommittémotion 2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 19 ska undantag för småskalig verksamhet tillämpas mer frekvent. Enligt motionärerna ska livsmedelslagstiftningen vara så flexibel att företag som bedriver besöksnäring i mindre skala – t.ex. små bed and breakfasts – ska kunna driva sin verksamhet utan att ställas inför likadana krav som större hotell.

Skyddade beteckningar

I kommittémotion 2020/21:726 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 9 anförs att regeringen bör verka för att Sverige ansöker om att fler svenska livsmedel och jordbruksprodukter får skyddad beteckning. Sedan 1992 har det varit möjligt att ansöka hos kommissionen om skyddad beteckning för livsmedel och jordbruksprodukter. Det finns många anrättningar i Sverige som bör skyddas. Varje landsdel har sina egna landskapsrätter och bär på egna mattraditioner med sin egen historia.

Nationella godkännanden av nya livsmedel etc.

Enligt kommittémotion 2020/21:730 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 20 ska regeringen verka för att EU-lagstiftningen för nya livsmedel och för livsmedel framställda med modern växtförädlingsteknik ska tillåta medlemsstater att utfärda nationella godkännanden, så länge den aktuella medlemsstaten kan visa att livsmedlet inte riskerar att släppas ut på marknaden i andra EU-länder. Detta visar vägen för en ny modell för EU-lagstiftning som främjar teknikutveckling. Den ska tillåta godkännanden på nationell nivå, samtidigt som den inre EU-marknaden påverkas så lite som möjligt och med en fortsatt hög nivå av försiktighet. På så sätt kan en medlemsstat gå före och utveckla nya livsmedel. Dessa livsmedel kan sedan gå in i EU-systemet och godkännas på hela EU-marknaden på vanligt sätt.

Marknadsföring av modersmjölksersättning

Enligt motion 2020/21:1500 av Robert Hannah (L) bör lagen (2013:1054) om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsnäring avskaffas. Denna lag tillåter i dag endast marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsnäring genom publikationer som är särskilt inriktade på spädbarnsvård samt vetenskapliga skrifter. Motionären anser att det inte är statens angelägenhet att påverka marknadsföringen utan att företag ska ha möjlighet att marknadsföra sina produkter till konsumenter som efterfrågar modersmjölksersättning. Därefter är det enligt motionären upp till varje enskild ny förälder att besluta om barnet ska få födan via bröstmjolk eller modersmjölksersättning.

Tidigare behandling och kompletterande information

Flexibla regler för småskalig verksamhet

Sedan den 1 januari 2006 gäller ett antal i Sverige direkt tillämpliga EG-förordningar om livsmedelshygien och offentlig kontroll av livsmedel. Förordningarna innehåller grundläggande krav på hur livsmedelsverksamhet ska bedrivas och hur kontrollen över dessa ska utövas. EG-förordningarna kompletteras av bestämmelser i livsmedelslagen (2006:804), livsmedelsförordningen (2006:813) och föreskrifter meddelade av Livsmedelsverket.

Reglerna om livsmedelshygien ska tillämpas av alla företag som bedriver någon form av verksamhet med livsmedel. Ett fåtal regler ska tillämpas även av enskilda som släpper ut livsmedel på marknaden. Enligt Livsmedelsverket medger regelverket en flexibel tillämpning för att säkerställa att det finns lösningar för specifika situationer utan att livsmedelssäkerheten riskeras.

Kommissionens riktlinjer för tillämpningen av vissa bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 ger vägledning om var gränsen för vad som anses vara ett livsmedelsföretag ska dras. Livsmedelsverket har även gett ut vägledningar för hur bestämmelserna ska tolkas. Enligt kommissionens riktlinjer och Livsmedelsverkets vägledning omfattas inte en lokal där man ibland och i liten skala hanterar, bereder, förvarar eller serverar mat, t.ex. en kyrka, skola eller bymarknad och andra situationer som organiserade välgörenhetsbasarer där frivilliga personer ibland bereder mat, av kraven i gemenskapens hygienregler eftersom en sådan verksamhet inte kan anses utgöra ett livsmedelsföretag. När det gäller småskalig livsmedelsverksamhet som sker mer kontinuerligt och organiserat, som t.ex. ett bed and breakfast, ska livsmedelslagstiftningen tillämpas.

Enligt Livsmedelsverkets utbildningsmaterial Livsmedelskontroll – vårt uppdrag innehåller kraven i hygienförordningarna ofta formuleringar som ”när det är nödvändigt” och ”tillräckligt”. De utgör inte en absolut lista med krav som gäller alla företag. Det är bara relevanta krav som respektive företag ska uppfylla, och respektive regel ska bara tillämpas på det sätt som är relevant. Vad som är relevant måste bedömas utifrån att det är förordningens syfte säkra

livsmedel som ska uppnås. Detta kallas målstyrning. Samma regler gäller för korvkiosken och de stora restaurangköken såväl som för gårdsbutiken och stormarknaden.

Det övergripande målet för livsmedelsstrategin, som antogs av riksdagen i juni 2017, är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338). Regeringen har sedan livsmedelsstrategin antogs presenterat tre handlingsplaner med åtgärder för att stärka arbetet med att nå det övergripande målet med strategin. I januari 2021 presenterades den senaste delen av handlingsplanen, del 3. Handlingsplanen är en del av januariavtalet.

I handlingsplanen anför regeringen bl.a. att livsmedelsproduktionen berörs av många olika regler och villkor som styr produktionen. Utformningen av regler och villkor påverkar därför i stor utsträckning förutsättningarna för att starta, driva och utveckla företag i livsmedelskedjan. Att göra det lättare att följa regler bidrar till att sektorn kan utvecklas och bli mer lönsam och stärker konkurrenskraften för företagen.

Regeringen vill att det ska vara lätt att göra rätt och föreslår därför ett förenklingspaket som ska utgå från företagets vardag och verkliga behov så att tillväxten inom hela livsmedelskedjan kan öka. I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23) aviserade regeringen en satsning på inledningsvis 19 miljoner kronor per år 2021–2023 för att genomföra ett förenklingspaket. Regeringen tillför därefter 16 miljoner kronor årligen 2024–2025 och 11 miljoner kronor per år fr.o.m. 2026. Inom ramen för paketet har regeringen bl.a. gett Livsmedelsverket i uppdrag att öka likvärdigheten i livsmedelskontrollen i hela landet. I uppdraget ingår att förenkla och underlätta för företagen så att kontrollerna effektiviseras, företagets avgifter minskar och företagets tid och resurser sparas. Här ska ingå utveckling av samråd och samverkan med bl.a. livsmedelskedjans näringslivsorganisationer samt fortsatt arbete för ett mer ändamålsenligt regelverk, bl.a. genom att tillsammans med företrädare för livsmedelsföretag utvärdera för vilka vardagssvårigheter de ser behov av mer flexibla lösningar.

Livsmedelsverket har enligt förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket i uppdrag att underlätta och skapa goda förutsättningar för företagande i livsmedelssektorn. Detta gör myndigheten genom att informera och ge råd om lagstiftningen, bidra till regelförenkling, utveckla livsmedelskontrollen och främja livsmedelsexport. Arbetet bedrivs i dialog med branschen.

I Livsmedelsverkets årsredovisning för 2020 redovisas att myndigheten arbetar för att göra det enklare att starta och driva företag, med särskilt fokus på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt, smartare regelverk och myndighetens service, effektivitet och bemötande. Sedan 2019 bedriver Livsmedelsverket en särskild satsning, det s.k. företagsprojektet, för att öka samverkan och dialogen med företag. Målsättningen under 2020 var att

identifiera åtgärder som förbättrar servicen till företag, med särskilt fokus på arbetssätt som gör det lättare att starta och driva små företag. Vidare redovisas att Livsmedelsverket kontinuerligt arbetar med att skapa ett enkelt och lättförståeligt regelverk både när det gäller egna regler och i arbetet med att påverka regelutvecklingen inom EU.

Skyddade beteckningar

Inom EU finns det skyddade namn, eller beteckningar, för vissa speciella livsmedel. Beteckningarna heter skyddad ursprungsbeteckning, skyddad geografisk beteckning och garanterad traditionell specialitet. Förenklat kan man säga att de beteckningar som är skyddade bara får användas vid märkning av livsmedel som framställs enligt särskilda recept och vissa andra villkor. Reglerna för de skyddade beteckningarna är till för att hjälpa producenter av jordbruksprodukter och livsmedel. De gör det möjligt för företagen att informera konsumenterna om produkternas och livsmedlens egenskaper och särskilda kvaliteter.

I Livsmedelsverkets årsredovisning för 2020 redovisas att myndigheten i samverkan med Jordbruksverket har arbetat för att underlätta för företag som vill ansöka om skyddad geografisk beteckning och skyddad ursprungsbeteckning. Med hjälp av en extern konsult har stödmaterial tagits fram till företag som vill ansöka om en skyddad beteckning. Materialet förväntas ge ansökningar av bättre kvalitet större chans att registreras hos kommissionen. Under 2020 behandlades åtta nya svenska ansökningar om skyddade beteckningar (skyddad ursprungsbeteckning eller skyddad geografisk beteckning) och lämnades in till kommissionen.

Även i Jordbruksverkets årsredovisning för 2020 redovisas att myndigheten inom ramen för landsbygdsprogrammets insatser för att skapa nya jobb och lokal utveckling arbetat med bl.a. att synliggöra, tillvarata och utveckla traditionell kunskap om mat- och livsmedelsframställning, mångfald av växtsorter och husdjursraser, kulturmiljöer och landskap. Arbetet sker i samverkan med Institutet för språk och folkminnen, Riksantikvarieämbetet och Sametinget. Jordbruksverket har även i uppdrag att främja utvecklingen av turism på landsbygden och korta livsmedelskedjor. Under 2020 arbetade de därför med projekt, upphandlingar och utlysningar i fråga om detta med medel avsatta i landsbygdsprogrammet.

Vidare redovisar Jordbruksverket att projektet Gastronomiska regioner del 2 som syftar till att få fram fler svenska livsmedelsprodukter med skyddad EU-beteckning avslutades under 2020. Totalt har 16 svenska ansökningar lämnats in till EU under projektets gång och ytterligare 1 produkt var under handläggning hos Livsmedelsverket vid projektets slut. Utifrån de erfarenheter som vunnits under projektets gång fortsätter detta arbete genom en stödfunktion med konsulthjälp för att få fler skyddade EU-beteckningar.

Nationella godkännanden av nya livsmedel etc.

Den inre marknaden är en gränsöverskridande marknad inom Europeiska unionen med fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital – de fyra friheterna. Syftet med den inre marknaden är att varor, tjänster, arbetskraft och kapital ska kunna flöda fritt över gränserna, utan nationella begränsningar såsom tullavgifter och olika typgodkännanden. Principen om ömsesidigt erkännande är en EU-rättslig princip som innebär att EU-länderna inte får förbjuda försäljning på sitt territorium av varor som är lagligen saluförda i ett annat EU-land. Det enda undantaget är när EU-länderna har ett legitimt allmänintresse att begränsa eller neka marknadstillträde och när begränsningen är motiverad och proportionerlig.

Nya livsmedel är ett begrepp i livsmedelslagstiftningen för livsmedel och livsmedelsingredienser som inte ätits i någon större utsträckning inom EU före den 15 maj 1997. Sådana livsmedel måste riskvärderas och godkännas av kommissionen innan de får börja säljas inom EU. Syftet är att skydda folkhälsan genom att kontrollera att livsmedlen är säkra innan de får släppas ut på marknaden. De nya livsmedel som riskvärderats och bedömts vara säkra godkänns, och godkännandet gäller för hela EU. I besluten anges för vilka användningsområden och i vilka doser livsmedlet är godkänt.

Nya livsmedel reglerades tidigare av förordning (EG) nr 258/97 om nya livsmedel och nya livsmedelsingredienser. Den förordningen ersattes den 1 januari 2018 av förordning (EU) nr 2015/2283 om nya livsmedel. Syftet med den nya förordningen är att effektivisera godkännandeprocessen samtidigt som en hög säkerhetsnivå behålls. Den nya förordningen bygger på samma principer som den föregående, men förtydliganden har gjorts och olika administrativa förfaranden har ändrats. Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) genomför bl.a. riskvärderingar i stället för medlemsstaterna. Vidare har vissa särskilda bestämmelser införts för s.k. traditionella livsmedel från tredjeländer, och det har reglerats att alla nya livsmedel som godkänts ska finnas i ett EU-gemensamt register.

För att få sälja en genetiskt modifierad produkt på marknaden i EU måste det finnas ett godkännande för den specifika GMO:n enligt EU:s bestämmelser i förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder. Enligt information från Livsmedelsverket är processen för att ansöka om ett godkännande relativt lång, och många instanser kan lämna synpunkter. Ansökan om godkännande av genetiskt modifierade livsmedel skickas först till en livsmedelsmyndighet i någon av EU:s medlemsländer. Myndigheten skickar sedan ansökan vidare till Efsa som kontrollerar att ansökan är komplett. När Efsa har meddelat att en ansökan är komplett har Efsa sex månader på sig att göra en riskbedömning av produkten. Under den tiden kan myndigheter som har ett ansvar inom GMO-området, t.ex. Gentekniknämnden, komma med tekniskt vetenskapliga synpunkter på ansökningarna. Dessa synpunkter lämnas in till Livsmedelsverket.

När ett utlåtande är klart publiceras det på Efsas webbplats. Synpunkter på utlåtandet kan lämnas av vem som helst inom 30 dagar. Kommissionen ska

lägga fram ett förslag till beslut inom tre månader från det att Efsa har publicerat sitt utlåtande. Sedan får EU:s medlemsstater lämna synpunkter på förslaget. Därefter röstar ständiga kommittén för livsmedelskedjan och djurhälsa, där alla medlemsstater ingår, om huruvida kommissionens slutliga förslag ska godkännas. Om förslaget inte får majoritet går frågan vidare till EU:s ministerråd för beslut. Om en genmodifierad produkt blir godkänd av kommissionen innebär det att den får säljas i hela EU.

Marknadsföring av modersmjölksersättning

Direktiv 2006/141/EG om modersmjölksersättning och tillskottsnäring och om ändring av direktiv 1999/21/EG syftar till att skydda spädbarns och små barns hälsa genom att se till att endast modersmjölksersättning och tillskottsnäring som uppfyller direktivets krav på sammansättning får marknadsföras som lämpliga för att tillgodose spädbarns och små barns näringsbehov. Direktivet innehåller även informationsbestämmelser som syftar till att främja amning.

Bestämmelserna om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsnäring i direktiv 2006/141/EG är genomförda i Sverige genom marknadsföringslagen och framför allt dess bestämmelser om god marknadsföringssed. Direktiv 2006/141/EG innehåller emellertid detaljerade regler som ska tillämpas vid marknadsföringen, bl.a. ett generellt förbud mot reklam för modersmjölksersättning i andra medier än publikationer som är särskilt inriktade på spädbarnsvård och i vetenskapliga publikationer. Direktivet innehåller också detaljerade krav på vilka uppgifter som ska anges i tillåten reklam och hur den i övrigt ska utformas.

Regeringen angav i proposition 2013/14:17 Marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsnäring att direktiv 2006/141/EG innehåller bestämmelser som berör tryck- och yttrandefriheten. För svenskt vidkommande återfinns bestämmelser om tryck- och yttrandefrihet i regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Regeringsformen medger att yttrandefriheten inom vissa ramar får begränsas genom lag för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Det anges särskilt att rätten att yttra sig i näringsverksamhet får begränsas. Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen medger att det i lag införs generella förbud mot kommersiella annonser om dessa förbud meddelas till skydd för hälsa eller miljö enligt förpliktelse som följer av EU-medlemskapet. Reklam förekommer oftast i medier som omfattas av tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, dvs. i huvudsak tryckta skrifter, radio, tv, filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar. Även Europakonventionen medger att yttrandefriheten får begränsas genom lag, bl.a. för att tillgodose skyddet för hälsa. Mot denna bakgrund ansåg regeringen att direktivets bestämmelser om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsnäring borde genomföras genom lag.

Enligt regeringens mening talade direktivets speciella karaktär, omfattning och detaljeringsgrad emot att de nya bestämmelserna infogas i marknadsföringslagen eller i någon annan befintlig lag. I stället borde bestämmelserna tas in i en ny lag om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskotts-näring.

I propositionen föreslogs att marknadsföring av modersmjölksersättning endast ska vara tillåten i publikationer som är särskilt inriktade på spädbarnsvård och i vetenskapliga publikationer. All annan marknadsföring av modersmjölksersättning ska vara förbjuden. Andra produkter än modersmjölksersättning ska inte vid marknadsföring få framställas som lämpade att ensamma tillgodose friska spädbarns näringsbehov under de första månaderna tills de börjar få lämplig tilläggskost.

Vid miljö- och jordbruksutskottets behandling av propositionen (bet. 2013/14:MJU6 Marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskotts-näring) anförde utskottet följande:

Regeringsformen medger att yttrandefriheten inom vissa ramar får begränsas genom lag för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Mot denna bakgrund anser utskottet att direktivets bestämmelser om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsnäring bör genomföras genom lag. Som framhålls i propositionen talar direktivets speciella karaktär, omfattning och detaljeringsgrad emot att de nya bestämmelserna infogas i marknadsföringslagen eller i någon annan befintlig lag. I stället bör bestämmelserna tas in i en ny lag om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsnäring. Utskottet anser att det är viktigt att samtliga informatörer har relevant utbildning. Dessutom bör man särskilt uppmärksamma föräldrars informationsbehov när riktlinjer för marknadsföring av modersmjölksersättning ska tas fram.

Utskottet ställde sig bakom de bedömningar som regeringen gjorde i propositionen och riksdagen antog regeringens lagförslag (bet. 2013/14:MJU6, rskr. 2013/14:73).

Av 4 § i den senaste versionen av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2008:3) om information som avser uppfödning genom amning eller med modersmjölksersättning (HSLF-FS 2017:17) framgår att den information som lämnas om uppfödning genom amning och användning av modersmjölksersättning till modern eller någon annan person som vårdar ett spädbarn ska vara objektiv och entydig. Informationen ska vara anpassad till det enskilda spädbarnets och moderns behov och ska i övrigt överensstämma med vad som framgår av 3 kap. patientlagen (2014:821) och 6 kap. 1 § patientsäkerhetslagen (2010:659).

Samordning av frågor som rör spädbarnsnutrition inklusive amning ingår i Livsmedelsverkets instruktion. Sedan 2004 har Livsmedelsverket i uppdrag att leda en samordningsgrupp för amningsfrågor med företrädare för Socialstyrelsen, Konsumentverket och Folkhälsomyndigheten. Syftet med samordningsgruppens arbete är att samverka och samordna mellan myndigheter och andra aktörer för att främja, skydda och stödja amning. Av informationen på Livsmedelsverkets webbplats framgår att samordningsgruppens arbete följs upp av den nationella amningskommittén, som utöver

myndigheternas företrädare även består av företrädare för enskilda intresseorganisationer och professionella sammanslutningar inom hälso- och sjukvården.

Utskottets ställningstagande

Flexibla regler för småskalig verksamhet

Utskottet konstaterar att livsmedelslagstiftningen ska tillämpas för småskalig livsmedelsverksamhet som sker kontinuerligt och organiserat. Lagstiftningen är målstyrd, vilket innebär att företag kan nå samma mål trots att de arbetar på olika sätt. Det är livsmedelsföretagets uppgift att avgöra vad som är tillräckligt för att uppnå målsättningarna i lagstiftningen.

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att utformningen av regler och villkor påverkar förutsättningarna att starta, driva och utveckla företag i livsmedelskedjan. Det är därför positivt att regeringen har tagit fram ett förenklingspaket som ska utgå från företagets vardag och behov och föreslå mer flexibla lösningar. Vidare noterar utskottet Livsmedelsverkets arbete med att skapa ett enkelt och lättförståeligt regelverk både när det gäller egna regler och på EU-nivå. Om konkurrenskraften i livsmedelskedjan ska öka är det enligt utskottets mening nödvändigt med ett kontinuerligt förenklingsarbete.

I avvaktan på resultatet av det arbete som pågår anser utskottet att motion 2020/21:2949 (C) yrkande 19 kan lämnas utan åtgärd.

Skyddade beteckningar

Inledningsvis vill utskottet framhålla att det i Sverige finns många unika livsmedel och produkter med en traditionell koppling till en region som är värda att skyddas. Skyddade beteckningar kan användas för att bevara hantverkstraditioner och det traditionella landskapet. Utskottet ser därför positivt på att fler livsmedel och jordbruksprodukter får skyddad beteckning. Utskottet noterar att Livsmedelsverket och Jordbruksverket har arbetat för att underlätta för företag som vill ansöka om skyddad geografisk beteckning och skyddad ursprungsbeteckning. Stödmaterial har tagits fram som framöver förväntas ge ansökningar av bättre kvalitet med större chans att registreras hos kommissionen. Utskottet anser därmed att motion 2020/21:726 (SD) yrkande 9 kan lämnas utan åtgärd.

Nationella godkännanden av nya livsmedel etc.

Den inre marknaden är en grundläggande del av EU-samarbetet. Varor, tjänster, arbetskraft och kapital ska kunna flöda fritt över gränserna. I sammanhanget är även principen om ömsesidigt erkännande viktig – en vara som säljs i en medlemsstat ska även kunna erkännas och säljas i en annan medlemsstat. När det gäller godkännanden av nya livsmedel eller produkter framställda av GMO måste dessa först godkännas av kommissionen innan de får börja säljas inom EU. När de väl har godkänts får de säljas i alla

medlemsstater. Utskottet ser för tillfället ingen anledning att ändra denna ordning och avstyrker således motion 2020/21:730 (SD) yrkande 20.

Marknadsföring av modersmjölksersättning

Utskottet noterar att direktivet om modersmjölksersättning och tillskottsning innehåller ett generellt förbud mot reklam för modersmjölksersättning i andra medier än publikationer som är särskilt inriktade på spädbarnsvård och i vetenskapliga publikationer. Sverige har genomfört detta krav i lagen om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsning. Vid behandlingen av propositionen om detta regelverk underströk utskottet betydelsen av att samtliga informatörer har relevant utbildning och att föräldrars informationsbehov särskilt uppmärksammas när riktlinjer för marknadsföring av modersmjölksersättning ska tas fram. Utskottet vidhåller detta ställningstagande och ser för tillfället ingen anledning att avskaffa lagen, speciellt då den genomför delar av ett EU-direktiv. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2020/21:1500 (L).

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.
Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (KD) och 5 (L).

Utskottets ställningstagande

I motioner från allmänna motionstiden 2020/21 har det väckts förslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Detta har gjorts i betänkandena 2018/19:MJU12 Livsmedelspolitik, 2018/19:MJU17 Riksrevisionens rapport om Landsbygdsprogrammet 2014–2020, 2019/20:MJU2 Utgiftsområde 23, 2019/20:MJU10 Vattenvård samt 2019/20:MJU19 En förbättrad tillsyn på miljöområdet och livsmedelspolitik. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser inte någon anledning att nu återigen pröva de motionsyrkanden som tas upp i bilaga 3 och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

1. Organisationen av kontrollen av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel, punkt 2 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3973 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

För att stärka konkurrenskraften inom såväl det svenska jordbruket som livsmedelsproduktionen måste kostnaderna för verksamheterna sänkas. Det handlar om direkta kostnader såsom skatter och avgifter men också om de indirekta kostnader som uppstår genom regelkrångel, administration och kostsamma särkrav.

Enligt en uppskattning från Svenskt Näringsliv från 2020 har Sveriges företagare 1 200 lagar, 2 200 förordningar och 8 100 föreskrifter och allmänna råd att förhålla sig till. Man bedömer att regelkostnaderna ökar med i genomsnitt 1,2 miljarder kronor per år. Det är ett allvarligt hot mot tillväxten och svenska företags konkurrenskraft. Varje förslag till nya regler bör därför ta i beaktande hur dessa kostnader kan minskas eller hållas till ett minimum.

I proposition 2020/21:157 Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel föreslår regeringen att kommunerna får ansvaret för att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet när det gäller företag som bedriver tillverkning, förädling och distribution av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Livsmedelsverket föreslås vara central myndighet för området material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel med ansvar för att samordna kontrollen och lämna råd och hjälp. Enligt oss finns här en risk för otydlighet och variationer över landet. Vi anser därför att det är centralt att regeringen tydliggör Livsmedelsverkets ansvar för att tillhandahålla råd och riktlinjer på ett sätt som säkerställer ett minimum av variation av hur reglerna tillämpas i olika delar av landet.

Vi anser vidare att såväl Livsmedelsverkets som kommunernas ansvar för kontrollerna bör omfatta att tillhandahålla råd och riktlinjer på ett sätt som minskar den administrativa bördan på företagen inom jordbruks- och livsmedelsbranschen.

2. Förutsättningar för livsmedelskontrollen, punkt 3 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 32 och avslår motionerna

2020/21:1007 av Hampus Hagman (KD) och

2020/21:2822 av Lars Beckman (M).

Ställningstagande

Ansvar för livsmedelskontrollerna ligger främst på kommunal nivå. Vanligtvis betalar livsmedelsföretaget en fast avgift varje år för de kontroller kommunen ska göra. I dagsläget genomförs det sammantaget för få livsmedelskontroller runt om i landet. Det leder till att många livsmedelsföretag upplever att de inte får de kontroller som de betalar för, och det kan även vara ett problem för livsmedelssäkerheten gentemot konsumenten. Vi föreslår i stället en ny modell där företagen betalar en mindre, fast administrativ avgift varje år, och därutöver faktureras företagen endast efter utförd kontroll. Fokus på kontrollerna bör dessutom vara en gemensam dialog mellan inspektör och företag där målet är att gemensamt lösa eventuella problem innan företaget får ett föreläggande. Vi föreslår därför att Livsmedelsverket ges i uppdrag att arbeta fram en policy för livsmedelskontroll som grundar sig på dialog och en tydligare koppling mellan avgift och faktiskt utförd kontroll.

3. Beredskapslager och strategiska livsmedelsanläggningar, punkt 5 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
 2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 11 och
 avslår motionerna
 2020/21:288 av Ann-Christine From Utterstedt och Eric Westroth (båda SD)
 yrkande 3,
 2020/21:677 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 20,
 2020/21:730 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 11 och 12,
 2020/21:2277 av Sten Bergheden (M),
 2020/21:2526 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 1 och
 2020/21:2602 av Sofia Westergren (M) yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Svenska jordbrukare förser varje dag Sverige med mat av högsta kvalitet. Men coronakrisen har visat hur sårbart Sverige är för livsmedelsbrist. Enligt Jordbruksverket är den svenska självförsörjningen av livsmedel i realiteten under 50 procent. Hade coronakrisen inträffat några månader tidigare, innan vi importerat nödvändiga insatsvaror till vårsådden, skulle läget ha blivit betydligt allvarigare. Till coronakrisen kan läggas att säkerhetsläget har försämrats i vår omvärld under en rad år. Det gör att det har blivit nödvändigt med ett ökat fokus på exempelvis försvars- och säkerhetsfrågor. Som ett led i den diskussionen följer också frågor som rör vår beredskap när det gäller livsmedelsförsörjningen.

Coronapandemin visade inte bara på behovet av en ökad livsmedelsproduktion i Sverige utan också på problem med strategiska livsmedelsanläggningar. Det handlar om stora siloanläggningar, slakterier eller livsmedelsförädlingsindustrier. Dessa anläggningar finns i dag många gånger mitt i våra stora tätorter. Det leder till konflikter då det påverkar både boendemiljöer och infrastruktur. Vi anser att det i samband med ökad beredskap i samhället behövs en utarbetad plan för hur vi i framtiden löser tillgängligheten för dessa anläggningar och hur de kan bidra till att öka vår livsmedelsproduktion och livsmedelsberedskap.

4. Beredskapslager och strategiska livsmedelsanläggningar, punkt 5 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2020/21:677 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 20 och

2020/21:730 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 11 och 12 samt avslår motionerna
2020/21:288 av Ann-Christine From Utterstedt och Eric Westroth (båda SD) yrkande 3,
2020/21:2277 av Sten Bergheden (M),
2020/21:2526 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 1,
2020/21:2602 av Sofia Westergren (M) yrkande 1 i denna del och
2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 11.

Ställningstagande

Vad som orsakar nästa kris i Sverige och hur den kommer att gestalta sig är svårt att sia om. Men vi vet att den kommer, och vi vet att om vi inte kan säkerställa livsmedelsförsörjningen under kris kan resultatet bli katastrofalt. Den viktigaste delen av livsmedelsberedskapen ligger i att Sverige höjer sin självförsörjningsgrad. Begränsade lager som möjliggör för det svenska folket att klara sig utan livsmedelsimport i några veckor till ett par månader ger marginaler som är mycket viktiga när staten arbetar för att få kontroll på en kris. Vi anser därför att beredskapslager för livsmedel ska återupprättas och att Livsmedelsverket ska få det samordnande ansvaret för att bygga upp och vidmakthålla lager för livsmedel.

Livsmedelslager ska säkerställa en basal livsmedelsförsörjning i tider av kris, oavsett om den förorsakats av krig, längre elavbrott, störningar i import- eller leveranskedjor eller annat. Dock bör sådana lager inte avse lagerhållning för alltför långa tidsperioder och de bör lämpligen knytas till försvarets, regionernas och kommunernas nuvarande lager, med krav på lämpligt antal veckors rullande lager för deras behov. I en krissituation ska regeringen kunna besluta om hur lagren ska användas. Eventuellt kan en del av lagerhållningen även omfatta en skyldighet för privata aktörer, såsom livsmedelsbutiker, att säkra en mer omfattande lagerhållning av basala förnödenheter för att kunna möta eventuella framtida kriser. Villkoren för sådan privat lagerhållning bör utredas närmare.

En satsning på att återuppbygga en inhemsk lagerhållning av basförnödenheter bidrar inte enbart till stärkt beredskap utan kan även användas till att stimulera den inhemska produktionen av livsmedel m.m. Utöver vissa baslivsmedel är det även viktigt att vissa insatsmedel, bekämpningsmedel, drivmedel, gödselmedel och visst utsäde, såväl som vissa foder ingredienser och viktigt veterinärmedicinskt material samt reservdelar, finns tillgängliga i landet för att säkerställa att svensk livsmedelsproduktion kan fortgå även i tider av utebliven import. Oavsett innehåll, storlek och ägarskap förutsätter vi att beredskapslager avsedda för svenska behov placeras på svenskt territorium.

5. Stärkt självförsörjning av livsmedel och tillgång till dricksvatten, punkt 6 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 8,

2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 66 och

2020/21:3446 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 6 och avslår motionerna

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 9,

2020/21:1665 av Malin Larsson m.fl. (S),

2020/21:2284 av Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:2526 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2,

2020/21:2602 av Sofia Westergren (M) yrkande 1 i denna del,

2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2,

2020/21:3273 av Nina Lundström m.fl. (L) yrkande 36 och

2020/21:3679 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 44.

Ställningstagande

Svenska jordbrukare förser varje dag Sverige med mat av högsta kvalitet. Men coronakrisen har visat hur sårbart Sverige är för livsmedelsbrist. Enligt Jordbruksverket är den svenska självförsörjningen av livsmedel i realiteten under 50 procent. Hade coronakrisen inträffat några månader tidigare, innan vi importerat nödvändiga insatsvaror till vårsådden, skulle läget ha blivit betydligt allvarigare. Till coronakrisen kan läggas att säkerhetsläget har försämrats i vår omvärld under en rad år. Det gör att det har blivit nödvändigt med ett ökat fokus på exempelvis försvars- och säkerhetsfrågor. Som ett led i den diskussionen följer också frågor som rör vår beredskap för livsmedelsförsörjningen. Den svenska livsmedelsförsörjningen är i dag till stor del beroende av importerade livsmedel. I händelse av begränsningar eller avbrott i importen finns stor risk för att vissa livsmedel relativt snabbt blir en bristvara. Ur det perspektivet är ökad livsmedelsproduktion viktigt, eftersom det innebär minskad sårbarhet.

Vi ser runt om i Sverige låga grundvattennivåer, på sina håll långt under det normala för årstiden. Vid vattenbrist kan vi med fördel införa bevattningsförbud och spara på vattnet på olika sätt, men ibland kan vattenbrist

orsaka stora skador inom många områden såsom jordbruk, skogsbruk, dricksvattenproduktion och vattenkraft och för industrier med vattenbehov.

Vatten är en förutsättning för att få en bra livsmedelsförsörjning i Sverige. Livsmedelsverket ansvarar för den nationella samordningen när det gäller beredskapsplanering för dricksvattenförsörjning. Kommunerna är ansvariga för dricksvattenförsörjningen, och en del kommuner ligger långt fram i olika projekt, exempelvis avsaltninganläggningen på Öland. Andra har längre att gå och en del har löst problemet med att ha avtal med en annan kommun om dricksvattenförsörjningen.

Ett problem vi ser med det är rent logistiskt. Det är en stor utmaning att tillhandahålla nödvatten till en kommuns alla invånare vad gäller transporter, personal m.m. I slutändan kan problem med dricksvattenförsörjningen leda till stora kriser och bli ett såväl regionalt som nationellt större ansvar. Dagens problematik med vattenbrist visar på behovet av både kortsiktiga, tillfälliga och långsiktiga vattenfördröjande åtgärder.

För att kommunen ska kunna säkerställa tillgången till dricksvatten vid höjd beredskap och krig måste planeringen och logistiken kring dricksvattenförsörjningen stärkas hos kommunerna. Förutom att inventera och säkerställa möjligheter till reservvattentäcker och vattenkraftverk kan det också finnas behov av att utöka lagerhållning av kemikalier och reservdelar samt säkra tillgången på reservkraft för att säkerställa nödvattenförsörjningen. Olika metoder för att upprätthålla försörjning av dricksvatten i de fall transportmöjligheterna begränsas måste identifieras. Då grundvattennivåerna redan är låga på många håll i landet är detta också viktigt under fredstid.

Kommunerna behöver planera för en prioritering av dricksvattenförsörjningen på den lokala nivån utifrån geografiska och faktiska förhållanden i den egna kommunen. Sveriges geologiska undersökning har fått förstärkta resurser för att hjälpa kommuner och län med fördjupade kartläggningar av grundvattenresurser i särskilt utsatta regioner. Problemet är att grundvattennivåerna är låga i nästan hela landet. Vi anser att det krävs en nationell analys av situationen och kommunernas planering inför framtiden.

6. Stärkt självförsörjning av livsmedel och tillgång till dricksvatten, punkt 6 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 9 och
avslår motionerna

2020/21:1665 av Malin Larsson m.fl. (S),
 2020/21:2284 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M) yrkandena 1 och 2,
 2020/21:2526 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2,
 2020/21:2602 av Sofia Westergren (M) yrkande 1 i denna del,
 2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2,
 2020/21:3273 av Nina Lundström m.fl. (L) yrkande 36,
 2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 8,
 2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 66,
 2020/21:3446 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 6 och
 2020/21:3679 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 44.

Ställningstagande

Sverige behöver, på grund av ett sämre säkerhetspolitiskt läge, förstärka sitt totalförsvaret, och stärkt självförsörjning av livsmedel är en viktig komponent. Livsmedelsverket har i dag ansvar för nationell samordning av kris- och beredskapsplanering av livsmedelsförsörjning i leden efter primärproduktionen. Dock saknar myndigheten ansvar för beslut och genomförande. Ingen myndighet har i dag något helhetsansvar för livsmedelsförsörjningen. Vi anser att ansvarsfördelningen måste tydliggöras och livsmedelskedjans sårbarhet vid kriser behöver utredas.

7. Stärkt självförsörjning av livsmedel och tillgång till dricksvatten, punkt 6 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2 och avslår motionerna

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 9,

2020/21:1665 av Malin Larsson m.fl. (S),

2020/21:2284 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:2526 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2,

2020/21:2602 av Sofia Westergren (M) yrkande 1 i denna del,

2020/21:3273 av Nina Lundström m.fl. (L) yrkande 36,

2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 8,

2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 66,

2020/21:3446 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 6 och
2020/21:3679 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 44.

Ställningstagande

Den svenska självförsörjningsgraden av livsmedel har minskat kraftigt de senaste decennierna och anges i dag till under 50 procent. Om hänsyn tas till att maten ska kunna produceras även när importen av sådant som drivmedel, gödningsmedel, foder och andra insatsvaror skärs av bedömer expertis på Livsmedelsverket att Sveriges försörjningsgrad ”är lika med noll”. I Sverige saknar vi med andra ord möjligheter att försörja vår befolkning med livsmedel om handeln med omvärlden skulle skäras av. I krig eller kris kan vi räkna med att importen väsentligt försvåras.

Även i fredstid kan vårt lands integritet hotas av att någon kontrollerar tillförselvägarna till Sverige. Detta kan begränsa våra möjligheter att föra en självständig politik. Gränsöverskridande utbrott av smittsamma sjukdomar kan också begränsa rörligheten för människor och varor. Uteblivna oljeleveranser kan slå undan möjligheten att producera drivmedel.

I Finland är försörjningsgraden runt 85 procent, detta för att de vet hur viktigt det är att i kristider ha livsmedel till landets invånare. Detta är något som vi i Sverige tycks ha glömt bort. Världen står inför en situation med klimatförändringar, ökat energibehov och en världsbefolkning på väg mot 9 miljarder. Antalet människor som lider av hunger är stort. Även av dessa skäl behöver den svenska jordbruksmarken utnyttjas för produktion.

En förutsättning för att vi ska kunna bevara den svenska livsmedelsproduktionen är att vi bevarar jordbruksareal. Vi behöver också bevara kompetensen som finns inom jordbruksbranschen och en forskning som svarar mot morgondagens behov. För detta krävs en livskraftig svensk jordbrukssektor. Vi behöver också en inhemsk produktion av jordbrukets insatsvaror såsom bränsle, gödningsmedel och reservdelar. Hållbara gödningsmetoder behöver utvecklas, inte bara utifrån självförsörjningssynpunkt utan också från miljösynpunkt. Forskning vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) visar att man genom odling av 1 hektar salix kan framställa kvävegödsel som räcker till att gödsla 30 hektar vete. Forskarna vid SLU och Lunds universitet har också kommit fram till att det skulle vara möjligt att tillgodose Sveriges behov av biodrivmedel 2030 med inhemsk råvara utan ökad åkermarksanvändning och på ett sätt som är hållbart ur klimatperspektiv.

Den nuvarande bekymmersamma situationen har uppkommit genom en lång tids nedprioritering av försörjningstryggheten. Jordbruket är inte vilken näring som helst. Jorden ligger där den ligger och måste brukas av bönder här i landet. När den inte längre brukas förloras utöver livsmedelsproduktionen även de ekosystemtjänster för biologisk mångfald som jordbruket utför. För att produktionskapaciteten ska upprätthållas krävs att verksamheten är lönsam även när vi lever i en stabil omvärld. Då krävs ett mycket nära samarbete mellan staten och producentorganisationerna i samband med politikens

utformning. Det gäller exempelvis Sveriges position i förhandlingar om EU:s gemensamma jordbrukspolitik och utformningen av olika miljökrav och avgifter.

Under Alliansens regeringstid bedrevs ett omfattande arbete med att förenkla reglerna för jordbruksföretagare, vars kostnader därigenom minskade med 3 miljarder kronor per år. Detta regelförenklingsarbete måste fortsätta. I synnerhet behöver regelverket för småskalig lokal produktion förenklas.

8. Stärkt självförsörjning av livsmedel och tillgång till dricksvatten, punkt 6 (L)

av Nina Lundström (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3273 av Nina Lundström m.fl. (L) yrkande 36 och

2020/21:3679 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 44 och

avslår motionerna

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 9,

2020/21:1665 av Malin Larsson m.fl. (S),

2020/21:2284 av Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:2526 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2,

2020/21:2602 av Sofia Westergren (M) yrkande 1 i denna del,

2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2,

2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 8,

2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 66 och

2020/21:3446 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Klimatförändringarna och de större variationerna i vädret utgör en utmaning för jordbruket och på sikt också skogsbruket. Vi behöver förbereda oss på år med varierande skördar samt påverkan på skogsbruket på grund av torka, regn och stormar. I delar av världen kan dåliga skördar orsaka politiska spänningar. Utmaningar i livsmedelsförsörjningen bör beaktas långsiktigt. Frihandel och internationellt samarbete är centrala delar i livsmedelsförsörjningen, men samhällets förmåga att klara stora påfrestningar kan även komma att kräva nationell beredskap. Hotet mot den svenska livsmedelsförsörjningen ligger således i ökad isolationism i kombination med klimatförändringar.

9. Kvantitativa mål för självförsörjningsgraden av livsmedel, punkt 7 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 8 och
avslår motion
2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Riksdagen behöver anta kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad där också betydelsen av en fungerande infrastruktur samt en inhemsk produktion av jordbrukets insatsvaror behöver framhållas. I det arbetet bör riksdagen utarbeta nödvändiga definitioner av självförsörjningsgrad. Vi anser att det långsiktiga målet bör vara att nå full eller nästan full självförsörjningsgrad av de livsmedel som är möjliga att producera traditionellt och naturligt i Sverige. Export och import är dock inget negativt i sig utan naturligt i en marknadsekonomi.

10. Kvantitativa mål för självförsörjningsgraden av livsmedel, punkt 7 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 3 och 4 samt
avslår motion
2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Konkurrenskraftsutredningen (SOU 2015:15) föreslog fyra etappmål för att uppnå ett övergripande nationellt mål om en hållbar, attraktiv och innovativ jordbruks- och trädgårdsnäring. Dessa etappmål är följande:

1. Det samlade produktionsvärdet för jordbruket respektive trädgårdsnäringen ska öka i förhållande till 2015 i reala termer.
2. Lönsamheten inom jordbruket respektive trädgårdsnäringen ska öka i förhållande till 2015 så att en större andel av företagen når en vinstmarginal likvärdig den i andra delar av näringslivet.
3. Jordbruks- och trädgårdsnäringens produktion ska på ett tydligt sätt bidra till de nationella miljö kvalitetsmålen.
4. Antalet sysselsatta inom jordbruks- och trädgårdsnäringen, i heltidsekvivalenter, ska öka i förhållande till 2015.

Utredningen föreslog att ett uppdrag skulle ges till Jordbruksverket att löpande följa och redovisa dessa nyckeltal. Jag anser att regeringen bör ge i uppdrag åt Jordbruksverket att ta fram indikatorer för dessa mål i enlighet med Konkurrenskraftsutredningens förslag. Även våra nordiska grannländer bör studeras när det gäller målformuleringar om självförsörjning. Riksdagen bör därför begära att regeringen återkommer med förslag på kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad.

11. Jordbrukets beredskap, punkt 8 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 9 och

2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 67 och

avslår motionerna

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 10 och

2020/21:2944 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

För att Sverige ska vara bättre rustat inför framtida kriser vill vi att beredskapen i jordbruket ska stärkas genom att säkerställa tillgång på viktiga insatsmedel, fungerande transporter, bränslen och arbetskraft som behövs för livsmedelsproduktionen.

12. Jordbrukets beredskap, punkt 8 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 10 och
avslår motionerna
2020/21:2944 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 14,
2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 9 och
2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 67.

Ställningstagande

Vad som orsakar nästa kris i Sverige och hur den kommer att gestalta sig är svårt att sia om, men vi vet att den kommer, och om vi inte kan säkerställa livsmedelsförsörjningen under kris kan resultatet bli katastrofalt. Den viktigaste delen av livsmedelsberedskapen ligger i att Sverige höjer sin självförsörjningsgrad. För att upprätthålla produktionsförmågan under kristid, när import kan vara försvårad, måste det finnas lager för jordbrukets insatsmedel. Det gäller bekämpningsmedel, drivmedel, gödselmedel och visst utsäde, såväl som vissa foderingsredienser och viktigt veterinärmedicinskt material. Det kan också handla om lagerhållning av reservdelar. Jordbruksverket ska ges det samordnande ansvaret för att bygga upp och vidmakthålla lager för jordbrukets insatsmedel och för jordbrukets produktionsberedskap i kris. En fungerande växtförädling för våra klimatförhållanden måste också ingå i krisberedskapen. Det kan även behövas produktionskapacitet för produkter som behövs inom jordbruket. Därtill måste Sverige återskapa lager för livsmedel.

13. Jordbrukets beredskap, punkt 8 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2944 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 14 och avslår motionerna

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 10,

2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 9 och

2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 67.

Ställningstagande

Frågan om svensk livsmedelsförsörjning har lyfts upp på dagordningen de senaste åren när beredskapen för krig återigen är uppe på agendan. Och svenskt jordbruk är viktigt för totalförsvaret. Livsmedelsförsörjningen är viktig i händelse av kriser såsom avspärningar.

En aspekt av Sveriges försörjningsförmåga är att öka andelen svenskproducerad mat. För att göra det krävs att svenskt jordbruk är konkurrenskraftigt. Goda förutsättningar att bedriva jordbruk i Sverige spelar roll. Att öka och bevara den odlingsbara marken är viktigt ur ett beredskapsperspektiv, inte minst för att kunna ställa om produktion och verksamhet om det skulle behövas. För att andelen svensktillverkade livsmedel ska öka måste de svenska bönderna få bättre möjligheter att konkurrera med matproducenter i utlandet. Det handlar om alltifrån att det måste bli billigare att driva jordbruk till att Sverige måste sätta mer press i EU för att andra länder ska närma sig de hårda miljö- och djurskyddskrav som svenska bönder följer.

Andelen svenska livsmedel är dock inte den enda aspekten av en god livsmedelsberedskap vid kris eller krig. Vi ser också att det finns brister i reservkapacitet och logistik. Lagerhållning av nödvändiga livsmedel och strategiska insatsvaror i omsättningslager blir också viktigt när ordinarie försörjningssystem är sårbara. Ansvariga behöver snabbt gemensamt planera för hur distributionen av livsmedel ska fungera i landet i en situation när det eventuellt råder brist på lastbilar eller de elektroniska kommunikationerna är utslagna. Eftersom alla led i livsmedelsförsörjningskedjan ägs, drivs och organiseras av det privata näringslivet kan vi inte nog understryka vikten av att detta görs av det offentliga och privata näringslivsägare tillsammans.

Vi delar Försvarsberedningens slutsatser, bl.a. att ytterligare åtgärder behövs för att bygga upp en livsmedelsberedskap i händelse av krig. Lagerhållning av nödvändiga livsmedel och strategiska insatsvaror i omsättningslager blir också viktigt när ordinarie försörjningssystem är sårbara. De ansvariga behöver snabbt gemensamt planera för hur distributionen av livsmedel ska fungera i landet i en situation när det eventuellt råder brist på lastbilar eller de elektroniska kommunikationerna är utslagna.

14. Ursprungsmärkning, punkt 9 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3099 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 6 och
avslår motionerna
2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkandena 3 och 10 samt
2020/21:3248 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 18.

Ställningstagande

Vi anser att det är av stor vikt att konsumenter får information om var de produkter de köper kommer ifrån. Därför anser vi att uppgifter om ursprungsland och tillverkare för varor bör vara regel, även i mer informella sammanhang där livsmedel säljs utanför livsmedelshandeln. Vi föreslår därför att det på alla matvaror på ett tydligt och öppet sätt ska uppges varifrån varan kommer samt var varan har förpackats. Vi ser att det i synnerhet är ett växande problem när det gäller detaljhandelns egna märkesvaror (s.k. EMV). De säljs ofta under namn som ger intrycket av att produkten är nationellt producerad trots att den i verkligheten är producerad av externa aktörer och ofta i andra länder. Under de senaste åren har det blivit allt vanligare med EMV i livsmedelshandeln och det blir därför allt viktigare att information om produktionsland för innehållet blir tillgänglig för konsumenterna.

Att det saknas tydliga regler för uppgifter om ursprungsland skapar en informationsasymmetri som är skadlig för svenska konsumenter. Genom att ge konsumenterna tillgång till den information som näringsidkaren besitter har de större möjligheter att göra upplysta val. Därför behöver lagstiftningen klargöra att konsumenter ska få tillgång till mer information än den som är tillgänglig i dagsläget.

15. Ursprungsmärkning, punkt 9 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkandena 3 och 10 samt avslår motionerna

2020/21:3099 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 6 och

2020/21:3248 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 18.

Ställningstagande

Ursprungsmärkning är viktig ur många aspekter. Konsumenterna ska kunna få tillräcklig information för att kunna göra aktiva val när de köper produkter eller utnyttjar en tjänst, detta för att kunna välja bort en sämre vara eller tjänst som inte når upp till de krav som konsumenten ställer. Viktigt är också att kunna välja vad man vill stödja genom sin konsumtion, inte minst när det gäller jordbruksprodukter. Ursprunget har en avgörande betydelse även för andra varor samt vilka regler som gäller för produktionen. Skillnaden kan vara stor mellan kött som är producerat i Danmark eller i Sverige, trots att det handlar om två grannländer.

Enligt den EU-förordning som gäller sedan den 1 april 2020 ska uppgift om ursprungsland eller härkomstplats för den primära ingrediensen anges. Om ursprungslandet eller härkomstplatsen för en primär ingrediens inte är densamma som det ursprungsland eller den härkomstplats som anges för livsmedlet, ska det anges på något av flera alternativa sätt. Dessa kan vara exempelvis ”EU”, ”icke-EU” eller ”EU och icke-EU”. Den typen av övergripande märkning är inte tillräcklig då villkor och produktionsätt kan skilja sig åt väsentligen mellan olika EU-länder. Reglerna behöver alltså förbättras så att konsumenterna kan göra medvetna val. Märkningen ska alltid ge konsumenten information om vilka nationella regler som gäller för produktionen och de anställdas villkor.

Det är eftersträvänsvärt att konsumenterna väljer närproducerade produkter som har lång hållbarhet eftersom det ger mindre påverkan på miljön. Många svenska produkter håller god kvalitet och har hög hållbarhet, och närproducerade produkter orsakar minimal miljöpåverkan genom minskade transporter. Att handla svenskt kött innebär, förutom kortare transportväg, även bättre villkor för djuren och ökat stöd till svenska företagare. Det är positivt för det svenska näringslivet.

Konsumtion ska bidra till social hållbarhet. Det gäller i första hand rättvisa villkor för de som producerar de varor vi använder och att vår konsumtion inte bidrar till barnarbete eller till för hög miljöbelastning. Även i detta avseende är det vår mening att det, så långt det är möjligt, är bäst att välja svenskproducerat. Genom att upplysa konsumenterna om fördelarna med att välja svenskproducerade varor och genom att välja svenskproducerat i offentliga inköp gynnas svenska företag och deras konkurrenskraft.

16. Ursprungsmärkning, punkt 9 (L)

av Nina Lundström (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3248 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 18 och
avslår motionerna
2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkandena 3 och 10 samt
2020/21:3099 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Konsumentens rätt till information ska vara en ledtråd i hela processen från produktion till konsumtion. Bättre europeiska regler om ursprungsmärkning av fler livsmedelstyper gör det lättare för konsumenten att göra informerade val och därmed t.ex. välja livsmedel utifrån djurhållningsregler eller miljömässiga kriterier. Det är dock mycket viktigt att bestämmelser om ursprungsmärkning hänger ihop med fungerande system för tillsyn och kontroll. Ur konsumentens synpunkt är ett märkningssystem som inte går att lita på ännu sämre än inget märkningssystem alls.

17. Livsmedelsmärkning i övrigt, punkt 10 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2952 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 13 och
avslår motionerna
2020/21:1667 av Malin Larsson m.fl. (S) och
2020/21:2712 av Mats Berglund (MP).

Ställningstagande

Nästan alla hjärt-kärlsjukdomar och ca 30 procent av all cancer går att förebygga med bättre matvanor, mer fysisk aktivitet och genom att inte

använda tobak. Ohälsosamma matvanor orsakar i dag allra flest sjukdomar i Sverige. Den svenska hälsovården måste bygga på att människor ska kunna fatta välinformerade beslut om sina levnadsvanor. För att detta ska vara möjligt måste fler konsumenter bli informerade om skillnaden mellan hälsosam och ohälsosam kost.

Ett sätt att göra detta är genom nyckelhålmärkningen, som ska göra det enkelt för konsumenter att i butiken välja nyttig mat. Nyckelhålmärkningen är ett svenskt initiativ som firade 30 år under 2019. Sedan flera år finns nyckelhålmärkningen även i Danmark, Norge och Island. I Sverige är det Livsmedelsverket som står bakom märkningen. Livsmedelsbranschen ser nyckelhålet som ett viktigt verktyg i sitt arbete för att verka för bättre matvanor, både nu och i framtiden. För att symbolen ska få en verklig effekt och kunna bidra till en synlig, transparent och hållbar märkning som kan vägleda konsumenten till bättre val måste märkningen moderniseras. Detta kräver även att staten åtar sig att göra en långsiktig satsning på nyckelhålet. Under denna förutsättning pekar många aktörer i livsmedelsbranschen på att de är beredda att sätta upp mål för att öka antalet nyckelhålmärkta varor på hyllorna.

Vi ser att det är fördelaktigt att använda en redan känd märkning för konsumenten för att ytterligare stärka informationen om hur individen kan främja sin egen hälsa genom bättre kostvanor. Därutöver kommer satsningen som krävs för att stärka varumärket nyckelhålet och främja en nationell målsättning för märkningen att vara betydligt mindre än den kostnad som krävs för att lansera en helt ny märkning. Vi anser därför att regeringen bör ta initiativ till en långsiktig satsning på och modernisering av nyckelhålet i samarbete med livsmedelsbranschen.

18. Regler för försäljning av vildsvinskött, punkt 11 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3355 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 22 och

avslår motion

2020/21:725 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 37.

Ställningstagande

I Sverige har vildsvinsstammen vuxit explosionsartad de senaste 20 åren, vilket orsakar problem för många lantbrukare som får sina jordbruksgrödor förstörda när vildsvinen bökar efter föda. I Sverige beräknas vi ha mellan 200 000 och 300 000 vildsvin. Förmodligen kommer stammen att fortsätta öka och sprida sig, och vi är bara i början av vildsvinens utbredning. Vildsvinens höga förökningstakt medför att en lokal population kan fördubblas årligen under gynnsamma förhållanden.

Tack vare vildsvinens förökningstakt finns det stora möjligheter att öka avskjutningen av djuren och få ut mer kött på marknaden, men då måste det löna sig att fälla vildsvinet och sedan sälja köttet. Om köttet är för egen konsumtion kan jägaren själv ta ett trikinprov och skicka in till ett godkänt laboratorium. Om köttet ska säljas vidare måste en vilthanteringsanläggning, dvs. ett slakteri för vilt som är godkänt av Livsmedelsverket, hantera köttet och det måste besiktigas av legitimerade veterinärer, anställda av Livsmedelsverket, detta för att säkerställa att vildsvinskött som kommer ut på marknaden är fritt från trikiner.

I grunden är en säker livsmedelshantering viktig; människor måste känna sig trygga med maten de äter. Problemet är att avsättningsmöjligheterna för vildsvinsköttet är begränsade med nuvarande krav på att köttet ska gå via en vilthanteringsanläggning eftersom många har långt till närmaste anläggning och priset som anläggningarna betalar kan upplevas som för lågt för att skapa incitament för jakt.

Regeringen gav nyligen fyra myndigheter i uppdrag att ta fram förslag till ny lagstiftning om vildsvinskött, utveckla ett register för jägare som vill sälja kött själva och utreda förutsättningarna för att skapa ett samlat digitalt system för spårbarhet. Förslaget ska även möjliggöra för jägare att överlämna små mängder vildsvinskött direkt till konsument och små mängder vildsvin med päls till lokala detaljhandelsanläggningar. Detta är frågor som vi drivit länge och är positiva till att de nu ser ut att bli verklighet. Vi välkomnar även att jägare får möjlighet att sälja vildsvinskött direkt till konsument. Men vi vill inte se några begränsningar av hur många vildsvin som får säljas av varje jägare, i enlighet med tysk modell.

19. Regler för försäljning av vildsvinskött, punkt 11 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:725 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 37 och avslår motion

2020/21:3355 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 22.

Ställningstagande

Den största utmaningen för företagen inom viltnäringen är det komplicerade regelverk som gäller för att hantera produkten. Reglerna för vilthantering måste underlättas för att få ut viltköttet i handeln. Regeringen har nu agerat och arbetar med förenklade regler för småskalig försäljning av vildsvinskött direkt till konsumenter.

Det är viktigt med åtgärder kring försäljning av vildsvinskött som behöver underlättas genom att reglerna för distribution revideras så att jägarna själva kan sälja sitt byte efter godkänd trikinprovtagning i stället för som i dag då vildsvinet måste ha passerat en vilthanteringsanläggning innan det säljs vidare eller bortskänks. Regeringens initiativ är lovvärt och ett steg på vägen för att uppmuntra jakt och bidra till bättre kontroll av den snabbt växande stammen. Men det behövs en än större avskjutning än den som pågående förändringar kan förväntas leda till.

Vildsvin är ett klövvilt som har allmän jakttid. Det innebär att ett obegränsat antal djur får fällas under angiven jakttid. För att på riktigt skapa incitament för jakt och försäljning av köttet ska jägare med speciell utbildning kunna sälja kött från ett obegränsat antal djur för att på så sätt kunna öka vildsvinsjakten och få ut mer kött på marknaden.

20. Dricksvattenfrågor, punkt 12 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3357 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 18 och 23 samt avslår motionerna

2020/21:1449 av Lina Nordquist (L) yrkandena 1 och 2 samt

2020/21:2709 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 10.

Ställningstagande

Vatten är vårt viktigaste livsmedel. I Sverige förväntar vi oss rent, säkert och velsmakande vatten direkt ur kranen 24 timmar om dygnet. Under de senaste

åren har det dock blivit känt att det finns dricksvattentäkter som är förorenade. Vi behöver därför göra mer för att kvalitetssäkra dessa men också för att inhämta bättre kunskap om vilka kemikalier vi exponeras för, hur farligt detta är och hur vi kan åtgärda detsamma. Klimatförändringar gör också att vi kan förvänta oss ökad nederbörd. Detta kan innebära att fler mikrobiella och kemiska föroreningar samt organiskt material leds till vattentäkterna, vilket kommer att ställa högre krav på reningen vid vattenverken.

Många efterfrågar ett nationellt kompetenscentrum för att driva vattenfrågorna mer fokuserat och ändamålsenligt. Likaså är det viktigt att uppmuntra tvärvetenskaplig forskning som fokuserar på bl.a. vattenförsörjning, vatten ur ett beredskapsperspektiv och vid akuta händelser, säsongsvariationer och klimatförändringar samt hur vattenanvändning kan minska. Vi anser att Formas ska få i uppdrag att inrätta ett nationellt forskningsprogram som behandlar frågan om vatten ur ett brett perspektiv samt att det bör inrättas ett nationellt kompetenscentrum.

Den moderatledda regeringen tillsatte redan 2013 den s.k. Dricksvattenutredningen i syfte att identifiera potentiella utmaningar för att säkra dricksvattenförsörjningen. Utredningens slutbetänkande presenterades tre år senare. I utredningen lyftes flera frågor kopplade till exempelvis krisberedskap, underhåll av infrastruktur för dricksvatten, arbetet med vattenskyddsområden samt statlig styrning, regionalisering och mellan-kommunal samverkan. Utredningen poängterade också att ett säkert försörjningssystem för dricksvatten är en förutsättning för att samhället ska kunna fungera. Under några år har Sverige drabbats hårt av torka, extremt lågt grundvatten och sinande brunnar. Det är därför anmärkningsvärt att det dröjde ända till mars 2020 innan regeringen gav Livsmedelsverket i uppdrag att inrätta den s.k. nationella samordningsgruppen för dricksvatten.

I väntan på regeringens agerande har vi i våra senaste budgetar satsat på ett nytt stöd till lokala initiativ och investeringar i ny teknik och för medfinansiering av åtgärder för att trygga tillgången till vatten och för att motverka effekter av torka. Vi har föreslagit åtgärder som kan omfatta inventering av befintliga vattentäkter, nya brunnar och vattensnål teknik men även långsiktiga åtgärder såsom vattenverk samt anläggning av vattenmagasin och våtmarker. Detta är viktiga åtgärder som vi fortfarande värnar, och vi anser därför att det är av högsta vikt att riksdagen årligen får rapporter och möjlighet att följa upp resultaten från den nationella samordningsgruppens arbete med dricksvattenfrågorna. Detta är inte minst viktigt med tanke på Finansdepartementets ambition att strama upp och begränsa informationen i resultatuppföljningen i kommande budgetpropositioner.

21. Flexibla regler för småskalig verksamhet, punkt 13 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 19.

Ställningstagande

Livsmedelslagstiftningen ska vara så flexibel att de som bedriver besöksnäring i mindre skala – t.ex. små bed and breakfasts – ska kunna driva sin verksamhet utan att ställas inför likadana krav som större hotell. För att kunna starta en verksamhet utan rädsla för att få myndigheterna på sig anser vi att undantag för småskalig verksamhet ska tillämpas frekvent.

22. Skyddade beteckningar, punkt 14 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:726 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 9.

Ställningstagande

Matprodukter och livsmedel har alltid producerats på landsbygden, och det svenska jordbruket har därigenom fört vidare en viktig del av vårt kulturarv. Svenska mat- och hantverkstraditioner som är sprungna ur det gamla bondesamhället riskerar att glömmas och förändras i rask takt i dagens nydanande samhälle då nedärvd kunskap om så vardagliga och naturliga sysslor som att sylta och safta, salta, röka och torka är på väg att försvinna. Blodmat av olika slag var vanligare förr när man var noga med att ta till vara allt ätbart på slaktdjur. Det kunde vara svartsoppa, blodkorv, blodpalt, paltbröd m.m. Det kan handla om brödbak och gamla mjölkrätter.

Att ta till vara allt det som var självklart under självhushållningens tid är inte lika vanligt förekommande i dag. Här har vi en målsättning om att bevara

det arv som annars riskerar att gå förlorat. Sedan 1992 har ansökan kunnat göras hos EU om skyddad beteckning för livsmedel och jordbruksprodukter. Det finns en ursprungsbeteckning där endast få svenska produkter upptas, Kalix löjrom och Upplandskubb. Det finns också en geografisk beteckning. Gemensamt för de båda beteckningarna är att det ska finnas en geografisk och historisk koppling till ett avgränsat område.

Det finns många skyddsvärda anrättningar, både bland de ovannämnda och andra oräkneliga exempel, som bör hamna under samma kategori som de ovan uppräknade. Varje landsdel har sina egna landskapsrätter och bär på egna mattraditioner med sin egen historia. Med ovanstående i beaktande vill vi att regeringen verkar för att Sverige ansöker hos EU om att fler svenska livsmedel och jordbruksprodukter får skyddad beteckning.

23. Nationella godkännanden av nya livsmedel etc., punkt 15 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:730 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 20.

Ställningstagande

Insekter som livsmedel och som foder kan vara en viktig del av en framtida livsmedelsproduktion som är resurssnål och som kan sluta kretslopp. Godkännandet av nya livsmedel görs i dag EU-gemensamt genom förordningen för nya livsmedel. Skälet för det är att den inre marknaden i EU bara ska omfatta sådant som alla medlemsstater har accepterat. Utvecklingen av sådana livsmedel har gått olika snabbt i olika länder inom EU eftersom det är godkänt att kommersiellt använda insekter som livsmedel endast i vissa EU-medlemsstater. Det är tydligen en följd av olika tolkningar av en tidigare version av förordningen för nya livsmedel.

Det visar vägen för en ny modell för EU-lagstiftning som främjar teknikutveckling. Den ska tillåta godkännanden på nationell nivå samtidigt som den inre EU-marknaden påverkas så lite som möjligt och med en fortsatt hög nivå av försiktighet. Modellen är möjlig att använda på flera områden. EU-lagstiftningen för nya livsmedel såväl som för livsmedel framställda med modern växtförädlingssteknik ska inte som i dag endast leda till godkännanden på EU-nivå utan ska kunna tillåta nationella godkännanden, t.ex. direkt efter Europeiska livsmedelssäkerhetsmyndighetens säkerhetsbedömning, så länge

den aktuella medlemsstaten kan visa att livsmedlet inte riskerar att släppas ut på marknaden i andra EU-länder. På så sätt kan en medlemsstat gå före och utveckla nya livsmedel. Dessa livsmedel kan sedan gå in i EU-systemet och godkännas på hela EU-marknaden på vanligt sätt.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (M)

Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 3. Motionsförslagen bereds förenklat till följd av att utskottet behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Vi vidhåller de synpunkter som företrädare för vårt parti framför i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (SD)

Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 3. Motionsförslagen bereds förenklat till följd av att utskottet behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Vi vidhåller de synpunkter som företrädare för vårt parti framför i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (C)

Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 3. Motionsförslagen bereds förenklat till följd av att utskottet behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Vi vidhåller de synpunkter som företrädare för vårt parti framför i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 3. Motionsförslagen bereds förenklat till följd av att utskottet behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Jag vidhåller de synpunkter som företrädare för mitt parti framför i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (L)

Nina Lundström (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 3. Motionsförslagen bereds förenklat till följd av att utskottet behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Jag vidhåller de synpunkter som företrädare för mitt parti framför i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:157 Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i livsmedelslagen (2006:804).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att använda de avgifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får ta ut för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i fråga om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel (avsnitt 11.4).

Följdmotionen

2020/21:3973 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra Livsmedelsverkets ansvar för att säkerställa ett minimum av variation i hur reglerna tillämpas i olika delar av landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Livsmedelsverkets och kommunernas ansvar för kontrollerna bör omfatta att minska den administrativa bördan på företag inom jordbruks- och livsmedelsbranschen och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:103 av Johnny Skalin och Angelica Lundberg (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekterna av tillsatser i livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:267 av Per Söderlund och Mikael Strandman (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jakt på vildsvin och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:288 av Ann-Christine From Utterstedt och Eric Westroth (båda SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra statliga livsmedelslager och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:408 av Niels Paarup-Petersen (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att inrätta ett statligt kontrollorgan med fokus på livsmedelsfusk, liknande de specialenheter med fokus på livsmedelsfusk som finns i bl.a. Danmark, Nederländerna och Storbritannien, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:677 av Björn Söder m.fl. (SD):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel bör öka för att garantera större uthållighet vid internationella kriser och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den svenska självförsörjningsgraden för livsmedel i termer av kvantitativa mål och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utredning av livsmedelskedjans sårbarhet vid kriser och tydliggörande av ansvarsfördelningen för livsmedelsberedskapen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Jordbruksverket det samordnande ansvaret för uppbyggande och vidmakthållande av lager för jordbrukets insatsmedel och för jordbrukets produktionsberedskap i kris och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja exporten av svenska livsmedel genom att prioritera arbetet med lands- och anläggningsgodkännanden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:725 av Runar Filper m.fl. (SD):

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vilt som mat och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta regelverket för vilthantering och tillkännager detta för regeringen.

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla reglerna kring försäljning av vildsvinskött så att speciellt utbildade jägare ska kunna sälja kött från ett obegränsat antal djur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vilt som klimatsmart kött i kommunal skola och omsorg och tillkännager detta för regeringen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:726 av Runar Filper m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyddad beteckning för svenska livsmedel och jordbruksprodukter och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:730 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk ursprungsmärkning av animaliska produkter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kulturmärkning av svenska matprodukter av stort kulturhistoriskt värde och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka inom EU för att få till stånd regler om livsmedelsmärkning som minskar risken för spridning av den afrikanska svinpesten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensivifiera arbetet med kontroller av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka sanktionsmöjligheterna mot dem som fuskar med livsmedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en förflyttning av ansvaret för livsmedelskontrollen till att ligga endast på statlig nivå och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lägre temperaturer för hantering av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beredskapslager för livsmedel ska återupprättas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Livsmedelsverket ska få det samordnande ansvaret för uppbyggande och vidmakthållande av lager för livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på en större andel närproducerade livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enklare regler för gårdsförsäljning av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU-lagstiftningen för nya livsmedel och för livsmedel framställda med modern växtförädlings teknik ska tillåta medlemsstater att utfärda nationella godkännanden, så länge den aktuella medlemsstaten kan visa att livsmedlet inte riskerar att släppas ut på marknaden i andra EU-länder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:768 av Daniel Bäckström (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till digital levandedjursbesiktning på distans via kamera och fjärrvideosamtal före avlivning av slaktfärdiga djur och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1007 av Hampus Hagman (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att låta kommuner delegera livsmedelskontroller till ackrediterade kontrollorgan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1374 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om måltider inom ramen för välfärdsverksamheterna som en del av livsmedelsstrategin och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1449 av Lina Nordquist (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över fördelarna med att inrätta ett nationellt kompetenscentrum för risker i fråga om dricksvatten och vattenförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett sådant centrum med fördel bör lokaliseras där förutsättningarna ger bästa möjliga samverkan mellan lärosäten och berörda myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1500 av Robert Hannah (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsnäring bör avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1617 av Angelica Lundberg m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk ursprungsmärkning av alla animaliska produkter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad ursprungsmärkning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom EU verka för att innehåll i alkoholhaltiga drycker ska uppges på innehållsförteckningen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ursprungsmärkning på menyer och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upplysa om fördelar med att handla svenskt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kulturmärkning av svenska matprodukter av stort kulturhistoriskt värde och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1665 av Malin Larsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla det civila försvaret och stärka den svenska försörjningsberedskapen genom att integrera beredskapsperspektivet i det miljöpolitiska arbetet och i arbetet som redan pågår med att öka livsmedelsförsörjningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:1667 av Malin Larsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att en hållbarhetsmärkning av livsmedel införs och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1760 av Marie-Louise Hänel Sandström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ställa tydligare krav på en enkel innehållsdeklaration på livsmedelsförpackningar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1768 av Helena Antoni (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka incitamenten för vildsvinsjakt genom att tillåta privatpersoner att sälja

- vildsvinskött som inte gått via en vilthanteringsanläggning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för vilthanteringsanläggningar i syfte att underlätta för fler att etablera sig och tillkännager detta för regeringen.
 3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av vildsvinsstammens förvaltning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1769 av Helena Antoni (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa mer på foodtech och innovativ livsmedelsforskning för att värna om klimatet och folkhälsan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1778 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till en utvärdering av i vilken utsträckning de uppsatta målen för ekologiska livsmedel inom offentlig upphandling gör någon samhällsnytta och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att marknaden och konsumenterna bör avgöra efterfrågan och utbudet av ekologiska livsmedel till offentliga måltider utan politiska direktiv och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1823 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Livsmedelsverket kan öka effektiviteten vid slaktdjurs besiktningar och därmed spara både tid och pengar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2277 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och planera för beredskapslager av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2284 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i händelse av kris måste ha högre beredskap att försörja befolkningen med livsmedel och under längre tid än i dag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i händelse av kris måste ha beredskap att försörja befolkningen med dricksvatten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2494 av Joakim Sandell m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att bekämpa livsmedelsfusket och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2502 av Johan Löfstrand (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk ursprungsmärkning av kött på restauranger och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2512 av Heléne Björklund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ursprungsmärkning av kött på restauranger och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2517 av Sanne Lennström (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att vildsvinskött ska bli mer tillgängligt och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2519 av Mats Wiking och Kristina Nilsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om märkning av tillsatt socker i livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2526 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta fram en strategi för ett beredskapslager för livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra Sverige mer självförsörjande när det gäller livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2602 av Sofia Westergren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planera för beredskapslager och för en ökad självförsörjningsgrad på livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2627 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snabbt måste genomföra bestämmelser som förenklar försäljningen av vildsvinskött och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2709 av Maria Gardfjell m.fl. (MP):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka rättsligt skydd för grundvatten och dricksvatten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2712 av Mats Berglund (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare märka livsmedel, råvaror och grödor som innehåller eller har framställts av GMO eller GMM så att konsumenter lättare kan göra upplysta val och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2745 av Pia Steensland m.fl. (KD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkt nationell kontroll och reglering av kosttillskott och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2748 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska bli enklare och mer lönsamt att sälja vildsvinskött i syfte att minska problemen på landsbygden med en alltför stor vildsvinsstam och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2804 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort kravet på att vildsvinskött ska passera en vilthanteringsanläggning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av svensk försörjningstrygghet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Jordbruksverket att ta fram indikatorer för hur målsättningarna för självförsörjningsgraden uppnås och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner och regioner på måltidsmenyerna ska uppge ursprungsland för de köttråvaror som använts och tillkännager detta för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de EU-gemensamma reglerna om ursprungsmärkning av nötkött också ska gälla för kött från andra djurslag och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en obligatorisk ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger, i storhushåll och inom livsmedelsindustrin och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för konsumenterna att göra hållbara medvetna val och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdatera livsmedelslagstiftningen, exempelvis gränserna för vad som räknas som gröda och vad som räknas som livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga livsmedelslagen så att det framgår att en butik får frysa in kylvaror och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra för handlarna att de själva får förädla sina kylvaror, t.ex. kyckling och köttfärs och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett regelverk som underlättar småskalig beredning och försäljning av kött och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2822 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana regeringen att göra en översyn av hur avgifterna från Livsmedelsverket påverkar möjligheterna att bedriva småskalig livsmedelsproduktion i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2880 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett handlingsprogram för hälsosam kost inom den offentliga verksamheten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om religiösa och etiska särkrav och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2898 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatorisk ursprungsmärkning av animaliska produkter inom restaurangbranschen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2918 av Magnus Ek m.fl. (C):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra märkningen på livsmedel från ”bäst före” till ”minst hållbar till” och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2922 av Rickard Nordin m.fl. (C):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedel också ska omfattas av en obligatorisk klimatmärkning som på ett enkelt sätt visar produktens klimatavtryck och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2944 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedelsberedskapen bör bedrivas utifrån ett helhetsperspektiv där självförsörjningsgrad, jordbrukets konkurrenskraft, logistik och lagerhållning av nödvändiga livsmedel och strategiska insatsvaror samt individens egen beredskap utgör viktiga ingångsvärden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undantag för småskalig verksamhet ska tillämpas frekvent och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2952 av Peter Helander m.fl. (C):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera nyckelhålmärkningen i syfte att underlätta konsumenternas val av hälsofrämjande livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3072 av Saira Quicklund (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Livsmedelsverket kan ta ett samlande ansvar i det fortsatta arbetet kring att förhindra farliga substanser i kosttillskott och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på tillverkare och distributörer att anmäla sina produkter till Livsmedelsverket innan de saluförs och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Livsmedelsverket ska kunna besluta om saluförbud på hälsofarliga kosttillskott och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Livsmedelsverket mer konsekvent kan utnyttja läkemedelslagens möjligheter att klassificera läkemedelsnära substanser som läkemedel och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3099 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om ett krav om ursprungsmärkning bör införas och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3248 av Robert Hannah m.fl. (L):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ursprungsmärkning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3273 av Nina Lundström m.fl. (L):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedelsförsörjningen kräver frihandel och internationellt samarbete, och långsiktig nationell beredskap, och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en livsmedelsproduktion och konsumenters efterfrågan och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3350 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att öka självförsörjningen av livsmedel i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beredskapen i jordbruket ska stärkas genom att säkerställa tillgång till viktiga insatsmedel, fungerande transporter, bränslen och arbetskraft som behövs för livsmedelsproduktionen i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en plan för strategiska livsmedelsanläggningar behöver upprättas och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Livsmedelsverket i uppdrag att arbeta fram en ny policy för livsmedelskontroller och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om standardiserade kontrollsymboler i samband med livsmedelskontroll och tillkännager detta för regeringen.

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedelsföretag under vissa förutsättningar ska kunna byta livsmedelsinspektör och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mindre kommuner vid behov bör samverka med andra kommuner för att säkerställa relevant kompetens vid livsmedelskontroller och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör vara drivande för att EU i större utsträckning ska prioritera frågan om livsmedelsbedrägerier och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3351 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av datummärkningen av livsmedel i syfte att minska matsvinnet och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett svenskt undantag från EU-reglerna vad gäller bästföredatum på ägg och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3355 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förenklingar för försäljning av viltkött och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jägare ska kunna sälja vildsvinskött direkt till konsumenten, utan begränsningar i fråga om antalet djur som får säljas, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3357 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska få i uppdrag att årligen rapportera till riksdagen om resultaten från den nationella samordningsgruppens arbete med dricksvattenfrågor och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att trygga dricksvattenförsörjningen och ha beredskap mot torka och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Formas att inrätta ett tvärvetenskapligt kompetenscentrum för dricksvatten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3368 av Ulf KristerSSon m.fl. (M):

66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka självförsörjningsgraden av livsmedel och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beredskapen i jordbruket ska stärkas genom att säkerställa tillgången på viktiga insatsmedel, fungerande transporter, bränslen och arbetskraft som behövs för livsmedelsproduktionen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3446 av Pål Jonson m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell analys av dricksvattenförsörjningen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3450 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn för minskad användning av palmolja och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en tydlig märkning av produkter som innehåller höga halter av palmolja, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta regler för palmolja i barnmat och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer information till konsumenter om problemen med palmolja och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om märkning av salthalt i livsmedel där halten är hög och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om märkning av tillsatt socker i livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3462 av Markus Wiechel och Ludvig Aspling (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka medvetenheten kring riskerna med plast relaterat till förvaring och upphettning av mat och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3564 av Cecilia Widegren (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda arbetet med att underlätta försäljning av vildsvinskött direkt från jägare till konsument och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3679 av Johan Pehrson m.fl. (L):

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utmaningar i livsmedelsförsörjningen kräver frihandel, internationellt samarbete och långsiktig nationell beredskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i
livsmedelslagen (2006:804)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om livsmedelslagen (2006:804)

dels att 2, 6, 15, 16 och 29 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 10 § ska lyda "Förbud mot att släppa ut livsmedel och material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel på marknaden",

dels att det ska införas två nya paragrafer, 3 a och 10 a §§ av följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2021:169

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag betyder

1. följande uttryck samma sak som i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet:

- livsmedel,
 - stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan,
 - primärproduktion,
 - *utsläppande på marknaden*
- och,*
- livsmedelsföretagare,

2. uttrycket anläggning samma sak som i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien,

3. uttrycket offentlig kontroll

a) offentlig kontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av

1. följande uttryck samma sak som i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet:

- livsmedel,
- stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan,
- primärproduktion, *och*
- livsmedelsföretagare,

¹ Se Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll), och

b) kontroll i övrigt av att denna lag och föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen följs,

4. uttrycket annan offentlig verksamhet

a) annan offentlig verksamhet enligt förordning (EU) 2017/625, och

b) sådan offentlig verksamhet som i övrigt utförs med stöd av lagen eller föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, och

5. uttrycket organ med delegerade uppgifter samma sak som i förordning (EU) 2017/625.

b) sådan offentlig verksamhet som i övrigt utförs med stöd av lagen eller föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen,

5. uttrycket organ med delegerade uppgifter samma sak som i förordning (EU) 2017/625,

6. uttrycket utsläppande på marknaden

a) i fråga om livsmedel samma sak som i förordning (EG) nr 178/2002,

b) i fråga om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel samma sak som i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1935/2004 av den 27 oktober 2004 om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel och om upphävande av direktiven 80/590/EEG och 89/109/EEG, och

7. uttrycket material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel sådana material och produkter som omfattas av tillämpningsområdet i förordning (EG) nr 1935/2004.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

Lagen gäller även material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel.

6 §²

Om det behövs för att skydda människors liv eller hälsa eller annars för att tillgodose konsumentintresset, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om

1. förbud eller villkor för handhavande, införsel till landet eller utsläppande på marknaden av livsmedel,

2. märkning och presentation av livsmedel,

3. livsmedels beskaffenhet eller beteckning,

4. användning av vara, ämne eller utrustning vid handhavande av livsmedel eller tillsammans med livsmedel,

5. läkarundersökning eller annan hälsokontroll av personal som är sysselsatt med livsmedelsverksamhet och om personalhygien i övrigt inom sådan verksamhet, och

6. förbud mot återutförsel av livsmedel som förvaras på en gränskontrollstation eller ett tullager eller i en frizon.

1. förbud *mot* eller villkor för handhavande, införsel till landet eller utsläppande på marknaden av livsmedel *eller material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel*,

2. märkning och presentation av livsmedel *eller material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel*,

10 a §

Utöver vad som följer av EU-bestämmelser som denna lag kompletterar är det förbjudet att på marknaden släppa ut sådana material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel som inte uppfyller kraven i artikel 3, 4 och 15 i förordning (EG) nr 1935/2004.

Lydelse enligt SFS 2021:169

Föreslagen lydelse

15 §

Livsmedelsverket får, i samråd med en kommun, besluta att ansvaret för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i fråga om en viss *anläggning* ska flyttas över från kommunen till verket. Ett sådant beslut får fattas om verksamheten har stor omfattning, är särskilt komplicerad eller om det finns andra särskilda skäl.

Livsmedelsverket får, i samråd med en kommun, besluta att ansvaret för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i fråga om en viss *verksamhet* ska flyttas över från kommunen till verket. Ett sådant beslut får fattas om verksamheten har stor omfattning, är särskilt komplicerad eller om det finns andra särskilda skäl.

² Senaste lydelse 2016:280.

Livsmedelsverket får besluta att ansvaret ska lämnas tillbaka till kommunen, om verket och kommunen är överens om det.

16 §

Livsmedelsverket får, i samråd med en kommun, besluta att ansvaret för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i fråga om en viss *anläggning* ska flyttas från Livsmedelsverket till en kommun.

Livsmedelsverket får, i samråd med en kommun, besluta att ansvaret för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i fråga om en viss *verksamhet* ska flyttas från Livsmedelsverket till en kommun.

29 §

Till böter döms den som, om gärningen inte ska leda till ansvar enligt 28 a §, med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot en föreskrift eller ett beslut som har meddelats med stöd av 5 § tredje stycket, 6, 7, 8 eller 9 §,

2. bryter mot 10 § första stycket, eller 2. bryter mot 10 § första stycket eller 10 a §, eller

3. inte fullgör sina skyldigheter enligt 20 § första stycket 1.

Till böter döms även den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot skyldigheter, villkor eller förbud som finns i de EU-bestämmelser som lagen kompletterar. Detta gäller dock inte om överträdelsen avser bestämmelser om myndighetsutövning eller andra bestämmelser i förordning (EU) 2017/625.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021.

BILAGA 3**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
17. Motioner som bereds förenklad		
2020/21:103	Johnny Skalin och Angelica Lundberg (båda SD)	
2020/21:267	Per Söderlund och Mikael Strandman (båda SD)	
2020/21:408	Niels Paarup-Petersen (C)	
2020/21:724	Staffan Eklöf m.fl. (SD)	33
2020/21:725	Runar Filper m.fl. (SD)	35, 36 och 39
2020/21:730	Staffan Eklöf m.fl. (SD)	2–8, 14 och 17
2020/21:1374	Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M)	2
2020/21:1617	Angelica Lundberg m.fl. (SD)	2, 8, 9 och 11
2020/21:1760	Marie-Louise Hänel Sandström (M)	
2020/21:1768	Helena Antoni (M)	1–3
2020/21:1769	Helena Antoni (M)	
2020/21:1778	Sten Bergheden (M)	1 och 2
2020/21:1823	Sten Bergheden (M)	
2020/21:2494	Joakim Sandell m.fl. (S)	
2020/21:2502	Johan Löfstrand (S)	
2020/21:2512	Heléne Björklund (S)	
2020/21:2517	Sanne Lennström (S)	
2020/21:2519	Mats Wiking och Kristina Nilsson (båda S)	
2020/21:2627	Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M)	2
2020/21:2745	Pia Steensland m.fl. (KD)	16
2020/21:2748	Ann-Sofie Alm (M)	
2020/21:2804	Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD)	22
2020/21:2808	Magnus Oscarsson m.fl. (KD)	22, 29–31, 47, 51, 52 och 54
2020/21:2880	Markus Wiechel m.fl. (SD)	3 och 5
2020/21:2898	Markus Wiechel (SD)	
2020/21:2918	Magnus Ek m.fl. (C)	25
2020/21:2922	Rickard Nordin m.fl. (C)	32
2020/21:3072	Saila Quicklund (M)	1–4

2020/21:3273	Nina Lundström m.fl. (L)	37
2020/21:3350	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	33–35 och 37
2020/21:3351	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	29 och 30
2020/21:3355	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	21
2020/21:3357	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	19
2020/21:3450	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1–6
2020/21:3462	Markus Wiechel och Ludvig Aspling (båda SD)	
2020/21:3564	Cecilia Widegren (M)	4